

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาอย่างดียิ่ง จาก ดร.ปัทมทิญา สิงห์คราม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิวัฒน์ โอนสูงเนิน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ดร.เฉลิมเกียรติ เฟื่องแก้ว ดร.ศราวุธ ชัยวิจิต และ ดร.อัศวิน มณีอินทร์ ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสอบถาม และ ดร. ณัฐกฤตา งามมีฤทธิ์ กรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี รวมถึงอาจารย์และเจ้าหน้าที่ทุกท่านของ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ ตลอดจนแก้ไข ข้อบกพร่อง ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่าง สูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ นายสฤตดิพร เกิดบุญส่ง รองผู้อำนวยการสำนักการศึกษา และหน่วยงาน ทุกหน่วยงานที่มีส่วนในการจัดประเพณีวิ่งควาย จังหวัดชลบุรี ทุกท่านที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อ งานวิทยานิพนธ์เล่มนี้และให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ ตลอดจนเพื่อนร่วมรุ่นทุกคนที่เป็น กำลังใจและให้ความช่วยเหลือด้วยดีเสมอมา

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณครอบครัวของผู้วิจัย ที่เป็นกำลังใจและสนับสนุน ช่วยเหลือมา ตลอด

สายรุ้ง จวงษ์

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้เงินตราให้แก่ประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม ก่อให้เกิดรายได้และช่วยให้คนมีงานทำเพิ่มมากขึ้น ส่งผลทำให้หลายๆประเทศทั่วโลกมีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค ทั้งด้านถนนหนทาง ด้านไฟฟ้า ประปา ตลอดจนการติดต่อสื่อสาร

จากความสำคัญของการท่องเที่ยวในปี ค.ศ. 1992 องค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) ร่วมกับองค์การสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ประกาศให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นนโยบายขององค์การการท่องเที่ยวโลก หลายๆประเทศทั่วโลกได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวว่ามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่สิ้นเปลืองวัตถุดิบ และผลผลิตสามารถขายได้ตลอดเวลาตามแต่ศักยภาพของประเทศนั้นๆ

สมบัติ กาญจนกิจ. (2557: 113) หากกล่าวถึงศักยภาพด้านการท่องเที่ยว โดยมีการเปรียบเทียบศักยภาพด้านการท่องเที่ยว 124 ประเทศ ของสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum) พบว่า ประเทศไทยมีอันดับที่ดีขึ้น แต่ต้องเผชิญกับ ความเสี่ยงและวิกฤตในหลายด้านในปี พ.ศ.2550 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 43 ของโลก ปี พ.ศ.2551 ขยับขึ้น มาอยู่ในอันดับที่ 42 ของโลก และปี 2552 ขยับขึ้น มาอยู่ในอันดับที่ 39 ของโลก โดยประเทศไทยเป็นที่ยอมรับเรื่องการท่องเที่ยวในด้านทรัพยากรมนุษย์ ธรรมชาติ และวัฒนธรรม ความคุ้มค่าด้านราคา และความดึงดูดใจให้เดินทางมาท่องเที่ยว (พิมพ์พรณ สุจารินพงศ์. 2557: 1 อ้างอิงจาก World Economic Forum. 2009) นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในฐานะของการเป็นทรัพยากรซึ่ง สามารถเปรียบเสมือนได้กับการท่องเที่ยวเป็นตัวสินค้าอย่างหนึ่ง ดังนั้นทรัพยากรทางการท่องเที่ยว จึงเป็นปัจจัยหลักสำคัญในการจูงใจให้ นักท่องเที่ยวเกิดการเดินทางท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกประเทศ

ในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนซึ่งจะต้องมีการพัฒนาในหลายๆด้าน เช่น ด้านภาษา ซึ่งควบคู่ไปกับการเรียนรู้ทางด้านวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตของประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อชิงความได้เปรียบกับหลายประเทศ ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวในประเทศไทยของเรามากขึ้น

เราจึงควรหันมาพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวให้ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2549: 16 – 17) ได้แบ่งประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเป็นประเภทต่างๆ ได้แก่ เป็นประเภทธรรมชาติ ประเภทประวัติศาสตร์โบราณสถาน และโบราณวัตถุ และประเภทศิลปวัฒนธรรมประเพณี และกิจกรรม ซึ่งรวมถึงกีฬาและนันทนาการ ความบันเทิง จะเห็นได้ว่ากระแสความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิม กำลังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว และมีแนวโน้มมากขึ้น เนื่องจาก ประเพณี กิจกรรม และวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของแต่ละชุมชนท้องถิ่นที่ต่างกันอย่างเด่นชัดเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมสัมผัสวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่นนั้นๆ โดยผู้คนในท้องถิ่นนั้นสามารถดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตพื้นบ้านที่คุ้นเคยได้ ดังนั้น จึงเป็นโอกาสในการสร้างเอกลักษณ์และตราสัญลักษณ์สินค้า ทางการท่องเที่ยว ธรรมชาติและวัฒนธรรมของประเทศไทย ให้เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับในระดับสากล (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2554: 8-9)

จากการศึกษาแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ 2555-2559 ภาครัฐบาลได้ให้ความสนใจในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวซึ่ง ปัจจุบัน เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ภาครัฐจึงมีแผนในการที่จะเข้าไปพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว และจากการสำรวจของภาครัฐ จากการสำรวจสถานภาพของแหล่งท่องเที่ยว 2,154 แห่ง โดยจำแนกตามมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว พบว่ามีแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมที่ต้องเร่งพัฒนาอย่างเร่งด่วนจำนวน 138 แห่งซึ่ง ส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 50 แห่ง รองลงมา คือ แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ 38 แห่งและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 21 แห่ง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2554: 7)

จังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดที่อยู่ในภาคตะวันออกของประเทศไทย เป็นจังหวัดที่มีความขึ้นชื่อในเรื่องของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทั้งทะเล ภูเขา แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นมีทั้งสวนน้ำ พัทยา สวนนงนุช และศูนย์รวมจุดเด่นของแต่ละภาคอย่างตลาดน้ำสี่ภาคเป็นต้น และยังคงมีความโดดเด่นในเรื่องของแหล่งวัฒนธรรมอีกด้วย เนื่องจากมีพื้นที่ติดกับเมืองหลวงของไทยอีกทั้งการเดินทางก็สะดวกสบายจึงทำให้นักท่องเที่ยวนิยมมาท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรีเป็นจำนวนมาก นอกจากจะท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นทำให้การท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรีกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวขนาดใหญ่ (Mass Tourism) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เข้ามาเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นส่วนใหญ่ทำให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรีไม่ได้รับความสนใจและถูกลืมไปจากสังคม ซึ่งหากพิจารณาแล้วพบว่า จังหวัดชลบุรียังมีจุดเด่นเรื่องของวัฒนธรรมประเพณี เช่น ประเพณี นมัสการพระพุทธสิหิงค์งานสงกรานต์ และ งานกาชาด ประเพณีงานบุญกลางบ้านและเครื่องจักสาน พนัสนิคม ประเพณีเทศกาลวันไหล ประเพณีประเพณีกองข้าว และงานประเพณีวิ่งควาย ที่จัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่และเป็นประจำทุกปี ซึ่งมี

วัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมอันดีงามและส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดชลบุรี โดยจะจัดขึ้นวันขึ้น 14 ค่ำเดือน 11 หรือก่อนวันออกพรรษา 1 เป็นประจำทุกปี (เทศบาลเมืองจังหวัดชลบุรี. 2558: แผ่นพับ) ซึ่งในงานนี้ไม่เพียงแต่มีการแข่งขันวิ่งควายเท่านั้นแต่ยังมีกิจกรรมกีฬา นันทนาการ การละเล่นพื้นบ้านและกีฬาไทยอีกมากมาย จึงควรค่าแก่การอนุรักษ์ และส่งเสริมให้มีความยิ่งใหญ่ต่อไป

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญในมรดกทางวัฒนธรรมประเพณี ที่มีความผูกพันในชุมชนชาวจังหวัดชลบุรีมาช้านาน และยังไม่มีการศึกษาในรูปแบบการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนันทนาการที่เป็นกิจกรรมเสริมให้งานประเพณีวิ่งควาย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวและอยู่ในพื้นที่มากขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรีในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพื้นที่อำเภอเมืองชลบุรี และบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี จำนวน 10,010 คน จากประมาณการของเทศบาลเมืองชลบุรี ช่วง เดือน ตุลาคม 2558

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. กลุ่มนักท่องเที่ยว ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพื้นที่จังหวัดชลบุรี จำนวน 380 คน ผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)
2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ บุคลากรในหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดงานประเพณีวิ่งควาย จำนวน 10 คน โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็นดังนี้
 - 1.1 เพศ
 - 1.2 อายุ
 - 1.3 อาชีพ
 - 1.4 ระดับการศึกษา
 - 1.5 รายได้
 - 1.6 ประสบการณ์ในการเข้าชมประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี ซึ่งจำแนกประเภทของกิจกรรมนันทนาการจากแนวคิดการจัดกิจกรรมนันทนาการของ สมบัติ กาญจนกิจ. (2557: 47 - 77) 7 กิจกรรม ดังนี้
 - 2.1 กิจกรรมด้านเกมกีฬา
 - 2.2 กิจกรรมด้านศิลปหัตถกรรม
 - 2.3 กิจกรรมด้านการเต้นรำ
 - 2.4 กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวทัศนศึกษา
 - 2.5 กิจกรรมด้านการละคร
 - 2.6 กิจกรรมด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์
 - 2.7 กิจกรรมด้านดนตรีและร้องเพลง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน สร้างประสบการณ์ใหม่ๆ และเกิดการพัฒนาทางด้านอารมณ์ สังคม และคุณภาพชีวิต เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ ตามความสนใจของแต่ละบุคคล มี 7 ประเภท ดังนี้

1.1 กิจกรรมด้านเกมกีฬา หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหว สติปัญญา ความทนทาน และพลังกำลังในการประกอบกิจกรรม ซึ่งมีรูปแบบที่หลากหลายทั้งที่นิยมเล่นในท้องถิ่นชนบท และนิยมเล่นกันทั่วไป เช่น การแข่งขันตะกร้อลอดห่วง การแข่งขันมวยไทย การแข่งขันกีฬาตัดด้วยป้านคม การแข่งขันยิงหนังสติ๊ก การแข่งขันชกกระเเอย่ การแข่งขันวิ่งเปี้ยว กิจกรรมป็นเสาน้ำมัน กิจกรรมทวยโจ๊ก เป็นต้น

1.2 กิจกรรมด้านศิลปหัตถกรรม หมายถึง งานศิลปะต่างๆที่สร้างขึ้นด้วยมือ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะความสามารถในการสร้างงานฝีมือให้แก่ชุมชน เพื่อพัฒนาอรรถนสุข และการเจริญเติบโตของร่างกาย เช่น การทอผ้า การทำเครื่องจักสาน การทำเครื่องปั้นดินเผา การแกะสลัก การเขียนหรือการวาดภาพ

1.3 กิจกรรมด้านการเดินรำ หมายถึง การแสดงปฏิกิริยาตอบสนองการกระตุ้นจากภายในหรือภายนอก ซึ่งอาจเป็นการแสดง หรือการสร้างสถานการณ์เพื่อให้ผู้ชมหรือนักท่องเที่ยวนั้นได้เข้าร่วมเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน เช่น รำวงมาตรฐาน รำกลองยาว รำเทียน รำโทน

1.4 กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวทัศนศึกษา หมายถึง กิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีหลากหลายรูปแบบได้แก่ กิจกรรมทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต สภาพภูมิอากาศ ศาสนา การเมือง

1.5 กิจกรรมด้านการละคร หมายถึง กิจกรรมการแสดงออก การระบายอารมณ์ เกิดจากการแสดงพิธีกรรมทางศาสนา การเล่าเรื่อง ซึ่งอาจมีการกำกับบทบาท ลีลาท่าทาง เพื่อให้ผู้ชมเกิดความพึงพอใจ ได้แก่ การแสดงลิเก การแสดงจั่ว การแสดงมวยไทย กระบี่กระบอง การแสดงเกี่ยวกับวิถีชีวิตและความเป็นมาของประเพณีวิ่งควาย การแสดงการเล่นพื้นบ้านหมากกรุกคน

1.6 กิจกรรมด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ หมายถึง เป็นกิจกรรมที่บุคคลเลือกทำตามความสนใจ สมัครใจ และทำด้วยความเต็มใจ ทำแล้วเกิดความภาคภูมิใจ และช่วยพัฒนาทักษะจนกลายเป็นรายได้เสริม หรือเกิดอาชีพเสริมเศรษฐกิจให้แก่บุคคลและสังคม เช่น การเลี้ยงนก การเลี้ยงไก่ชน การสะสมพระเครื่อง การเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันต่างๆเพื่อความสนุกสนานและได้มาซึ่งเงินรางวัลและของรางวัลต่าง

1.7 กิจกรรมด้านดนตรีและร้องเพลง หมายถึง กิจกรรมที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึก ดนตรีช่วยทำให้บุคคลเกิดความผ่อนคลายความเครียดในขณะที่ทำงานหรือเวลาว่างได้เป็นอย่างดี กิจกรรมประเภทนี้ มีตั้งแต่ การเล่นดนตรี การร้องเพลง การฟัง และการชมและรวมไปถึงกิจกรรมเข้าจังหวะอื่นๆด้วย

2. ประเพณีวิ่งควาย หมายถึง ประเพณีประจำจังหวัดชลบุรี เป็นหนึ่งในประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดชลบุรีที่มีการจัดมากกว่า 100 ปีแล้ว ประเพณีวิ่งควาย เป็นประเพณีที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน11 หรือก่อนออกพรรษา 1 วัน เพื่อเป็นการทำขวัญควายและให้ควายได้พักผ่อนหลังจากการทำนามายาวนาน นอกจากนี้ประเพณีวิ่งควายยังเป็นการแสดงความกตัญญูรู้คุณต่อควายที่เป็นสัตว์มีบุญคุณต่อชาวนาและคนไทยอีกทั้งยังเพื่อให้ชาวบ้านได้มีโอกาสพักผ่อนมาพบปะสังสรรค์กันในงานวิ่งควาย ประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี

3. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นศิลปะ วัฒนธรรม โบราณสถาน ศาสนา งานประเพณี วิถีชีวิตชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้ ศึกษา ทำความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชนของท้องถิ่นที่แตกต่างกันไปตามความต้องการ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และต้องเคารพวัฒนธรรมของกันและกัน รวมทั้งคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อชุมชนนั้นให้น้อยที่สุด

4. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การวางแผน พัฒนาและส่งเสริมการจัดงานวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ เพื่อให้มีความน่าสนใจและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่นานขึ้น และให้เป็นที่ยุ้จักของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศเพื่อให้เข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรีในปัจจุบัน
2. ได้ทราบความต้องการกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี
3. ได้แนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี
4. จังหวัดชลบุรี เทศบาลเมืองชลบุรี กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ภาครัฐภาคเอกชนสามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรม ได้อย่างเหมาะสมและให้มีความน่าสนใจเพื่อให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น
5. ผลของการวิจัยสามารถสร้างความตระหนักรู้ให้ประชาชนในจังหวัดชลบุรี เห็นความสำคัญของงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี และช่วยกันรักษาประเพณีอันดีงามให้สืบทอดไปยังลูกหลานต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางของการศึกษา และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนันทนาการในแหล่งท่องเที่ยว
4. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดชลบุรี
5. ประวัติความเป็นมาของประเพณีวิ่งควาย
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดการวิจัย

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวมีบทบาทในการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกับประเทศที่ไม่มีอุตสาหกรรมหนักเป็นพื้นฐานทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวที่วนั้นประกอบไปด้วยธุรกิจโดยตรงและธุรกิจทางอ้อม หรือการสนับสนุนการบริการนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติถือว่าเป็นสินค้าส่งออกที่ไม่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่าได้ (Invisible Export) เป็นการซื้อขายเงินตราต่างประเทศ โดยการขายสินค้าคือ บริการต่าง ๆ ซึ่งผลประโยชน์จะตกอยู่ในประเทศเพราะก่อให้เกิดอาชีพหลายแขนง นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังเป็นการพักผ่อนคลายความตึงเครียดและได้รับความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรม และยังเป็นการนำ ทรัพยากรของประเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างกว้างขวาง (ปัญญา เทียนนาวา. 2554. 6; อ้างอิงจาก มณฑาวดี พูลเกิด. 2552. การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อความยั่งยืน. ไม่ปรากฏเลขหน้า.)

ความหมายของการท่องเที่ยว

องค์การการท่องเที่ยวโลก World Tourism Organization : W.T.O (2506: ออนไลน์) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวดังนี้ “Tourism comprises the activities of the person traveling to and staying in places outside their usual environment for not more than one consecutive year for leisure, business and other purpose.” สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวหมายถึง การเดินทางของบุคคลจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว (ไม่มากกว่า 1 ปี

ติดต่อกัน) เดินทางด้วยความสมัครใจเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ติดต่อธุระและวัตถุประสงค์ใดๆก็ได้ แต่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพ หรือหารายได้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ให้คำจำกัดความตามองค์การการท่องเที่ยวโลก เป็นหลัก ในการจัดบันทึกรวบรวมสถิติจำนวน นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาพำนักอยู่ ครั้งละไม่น้อยกว่า 1 คืน และไม่เกิน 90 วัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. มาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน เยี่ยมญาติ หรือเพื่อการพักผ่อน
2. มาร่วมประชุม หรือเป็นตัวแทนของสมาคม ผู้แทนศาสนา นักกีฬา ฯลฯ
3. มาเพื่อติดต่อดูธุรกิจ แต่ไม่ใช่เพื่อหารายได้
4. มากับเรือเดินสมุทรที่แวะจอด ณ ท่าเรือ แม้ว่าจะแวะน้อยกว่า 1 คืน

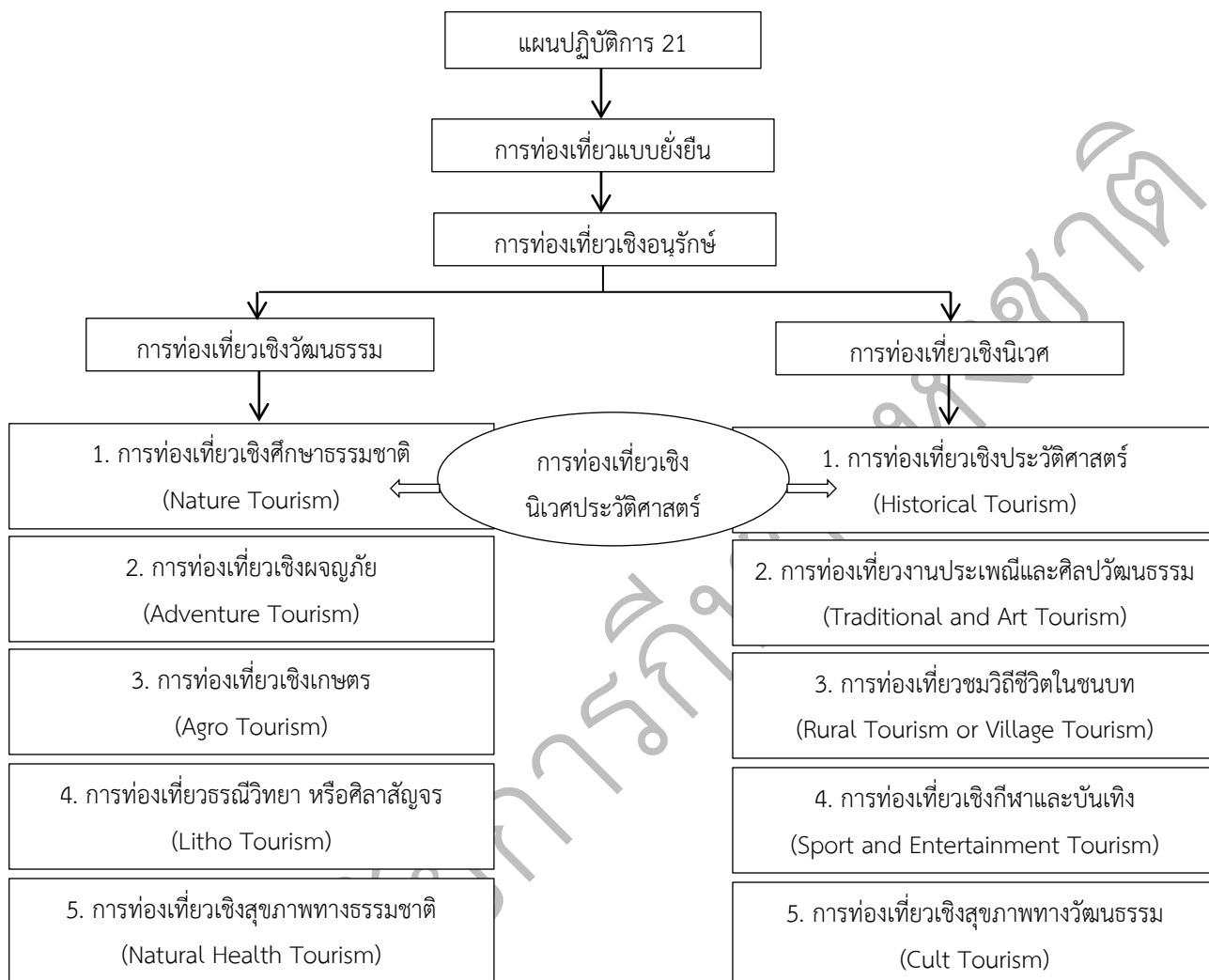
นิศา ชัชกุล. (2557: 2) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยว (Tourism) เป็นกิจกรรมการเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง ซึ่งนับตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงปลายทางจะต้องประกอบด้วยปัจจัย 3 อย่างน้อยประการ คือ การเดินทาง การพักค้างแรม และการกินอาหารนอกบ้าน

เบญจมาศ อุทกศิริ. (2556: ออนไลน์) การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งกระทำเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจการงานประจำ โดยปกติ การท่องเที่ยวหมายถึง การเดินทางของคนจากที่แห่งหนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่ง เป็นการชั่วคราว โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อการพักผ่อน หรือหาความรู้ ซึ่งครอบคลุมถึงการเดินทางเพื่อธุรกิจโดยยังมีได้ตั้งหลักแหล่งและประกอบอาชีพถาวร และไม่ได้รับรายได้เพื่อยังชีพจากเจ้าของถิ่นปลายทางโดยการท่องเที่ยวยังเป็นผลรวมของ ประสบการณ์พิเศษกับสัมพันธภาพซึ่งเกิดจากการเดินทางและการพักผ่อนต่างถิ่นเป็นการชั่วคราว

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2558: ออนไลน์) การท่องเที่ยว หมายถึงการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความสนุกสนานตื่นเต้นหรือเพื่อหาความรู้

ในพจนานุกรมการท่องเที่ยว (The Dictionary of Tourism) ได้ให้ความหมายการเดินทางว่า “การเดินทางจากสถานที่หนึ่งไปสู่สถานที่หนึ่งโดยใช้วิธีการและวัตถุประสงค์ในการเดินทางต่างๆ กัน หรือบางครั้งเมื่อเดินทางแล้วไม่กลับมายังสถานที่เดิม” (Stevens. 1990: 3)

ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวหมายถึงการเดินทางไปในถิ่นต่างๆเพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน เพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ อาจเป็นช่วงเวลาสั้นๆซึ่งน้อยกว่า 1 คืนเกิดขึ้นจากความสมัครใจ แต่ มิได้เป็นการแสวงหารายได้

ภาพ 2.1 แสดงที่มาของการท่องเที่ยวงานประเพณีและศิลปวัฒนธรรม

ที่มา: ปัทมทิญา สิงห์คราม (2557: 23)

ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism)

ทิพวรรณ พุ่มมณี. (2550 : 2) การท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม สามารถเอื้อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมให้ดำรงอยู่ตลอดไป

สมบัติ กาญจนกิจ. (2557: 113) การจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และความงามของสุนทรียภาพในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2556: 27) การท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยมเพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลายธุรกิจท่องเที่ยวที่มีการปรับปรุงคุณภาพให้มีผลกำไรอย่างเป็นธรรม ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสมโดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอแต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ซึ่งสามารถแบ่งย่อยได้อีก 2 รูปแบบคือ

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินและมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวที่ดีและมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ได้แก่การท่องเที่ยวเชิงศึกษาธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ เป็นต้น

2. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรม หรือชมงานประเพณีต่างๆ ที่ชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ จัดขึ้น เพื่อให้ได้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน พร้อมทั้งได้ศึกษาความเชื่อ ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ได้แก่การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวงานประเพณีและศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยววิถีชีวิตในชนบท การท่องเที่ยวเชิงกีฬาและบันเทิง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางวัฒนธรรม เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีความสอดคล้องกัน ในด้านของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เกี่ยวข้องกันอย่างเป็นระบบ ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. **องค์ประกอบด้านพื้นที่** แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติเป็นหลัก มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ของแหล่งนั้น องค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ ทิววรรณ พุ่มมณี. (2550: 70 - 142)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อชมความงดงามของศิลปะ สถาปัตยกรรม และศึกษาประสบการณ์เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี วิธีการดำเนินชีวิตของชนแต่ละเชื้อชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้แก่ แหล่งโบราณคดี โบราณสถาน งานศิลปกรรม สถาปัตยกรรม นาฏศิลป์ การละเล่นพื้นบ้าน งานเทศกาลประเพณี งานศิลปหัตถกรรม สินค้าท้องถิ่น ตลอดจนจิตวิญญาณความเป็นอยู่

การศึกษาด้านพื้นที่จะศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของทรัพยากรการท่องเที่ยว
บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2556: 56) นอกจากการมีทรัพยากรการท่องเที่ยวแล้วยังต้องมียุทธศาสตร์ประกอบ
อื่น เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวได้รับความสุข ความสะดวกสบาย และได้รับความประทับใจ
ทำให้นักท่องเที่ยวมีความต้องการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทรัพยากรการท่องเที่ยวนั้นจะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบ
3 องค์ประกอบ หรือ 3A's ดังนี้

1.1 สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้อยาก
เดินทางเข้าไปท่องเที่ยวแล้วเกิดความประทับใจอาจเป็นสิ่งที่ทำให้ความรู้และความเพลิดเพลินแก่
นักท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวย่อมมีความแตกต่างกันไปตามความต้องการและความ
สนใจของนักท่องเที่ยวแต่ละคนแต่ละกลุ่ม สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ มี 6 ประการคือ
1) ทิวทัศน์ หรือทัศนียภาพที่สวยงามตามธรรมชาติเช่น ป่าไม้ภูเขาแม่น้ำ ลำคลองทะเล น้ำตก หน้า
ผา บ่อน้ำพุร้อน เกาะแก่งอุทยาน ทะเลสาบ ถ้ำ ถ้ำวัน ชายหาดแหลม เป็นต้น 2) ความประทับใจ
จากลมฟ้าอากาศเช่น อากาศบริสุทธิ์สดชื่น อากาศเย็น สบายปลอดโปร่งหรือไม่หนาวจัด หรือร้อน
จัดจนเกินไป เป็นต้น 3) คุณค่าทางวัฒนธรรม เช่น มีสิ่งที่น่าสนใจด้านประวัติศาสตร์หรือมรดก ทาง
ประวัติศาสตร์ โบราณคดี อนุสาวรีย์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สถาบันบันทางการเมือง วัด หรือ
ศาสนสถาน คู่มือกำแพงเมืองอนุสรณ์สถาน ชุมชนโบราณ เป็นต้น 4) วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของ
ชุมชน เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปกรรมงาน เทศกาลหรืองานประเพณีการเล่นพื้นเมือง
หรือพื้นบ้าน พิพิธภัณฑสถาน การประกอบอาชีพ ศูนย์วัฒนธรรม การทำไร่ ทำนา เป็นต้น
5) สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เช่น สวนสนุก สวนสัตว์ โรงละคร ซีวิตยามราตรี โรง มหรสพ สนามกีฬา
สถานเริงรมย์การแสดงต่างๆ ศูนย์การค้า สนามกอล์ฟ สนามเทนนิส โบว์ลิ่ง สวนพฤกษศาสตร์
สวนหย่อม ศูนย์สุขภาพอนามัย สวนสาธารณะ เป็นต้น 6) กิจกรรมทางการท่องเที่ยวเช่น การเดินป่า
การขี่ช้าง การดูนก การปีนเขาการเที่ยว ถ้ำ การเที่ยวน้ำ ตกการล่องแพ การพายเรือการขี่จักรยาน
การชมสวนดอกไม้สวนผลไม้ การชมพื้นที่ปลูกพืชไร่ เป็นต้น

1.2 เส้นทางคมนาคมขนส่งเข้าถึง (Accessibility) เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้
นักท่องเที่ยว สามารถเดินทางเขาไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยมีเส้นทางหรือเครือข่ายการ
คมนาคมที่ สามารถเดินทางเขาไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและปลอดภัย ซึ่งการเข้าถึงแหล่ง
ท่องเที่ยว จะต้องพิจารณาใน 6 ด้านด้วยกัน 1) ประเภทของการคมนาคมขนส่งที่จะให้บริการเข้าถึง
แหล่งท่องเที่ยวโดย พิจารณาว่าการใช้การขนส่งประเภทใดเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ จึงจะ
เหมาะสม หรือจะใช้การขนส่งหลายประเภทรวมกันไป เช่น การขนส่งทางรถยนต์การขนส่งทางรถไฟ
การขนส่งทางเรือ การขนส่งทางเครื่องบิน เป็นต้น 2) เส้นทางคมนาคมขนส่งสู่แหล่งท่องเที่ยว โดย
พิจารณาถึงสภาพการเดินทาง ความสะดวกสบาย ความรวดเร็ว ความปลอดภัย และความมีมาตรฐาน
ที่ดีในระดับสากลของเส้นทางที่จะเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 3) การคมนาคมขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว

โดยพิจารณาถึงจำนวนที่เพียงพอ คุณภาพและมาตรฐาน ตลอดจนความสะดวกสบาย รวดเร็วและ ความปลอดภัยของรถสาธารณะ และรถน้ำ เทียบที่จะให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว 4) แบบ แผนการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวโดยพิจารณาถึงยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักผ่อนเป็นหมู่คณะทั้งกลุ่มเล็ก และกลุ่มใหญ่ ทั้งการเดินทางของ นักท่องเที่ยวแบบส่วนตัว และครอบครัว 5) บริเวณที่อำนวยความสะดวก ให้แก่ยานพาหนะ เช่น สถานีขนส่ง ที่จอดรถที่ ล้างรถที่ซ่อมแซมบำรุงรถ เป็นต้น 6) ปัญหาการจราจรในแหล่งท่องเที่ยว โดย พิจารณาถึงปัญหาการจราจร ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวเช่นปัญหาอากาศเป็นพิษ เป็นต้น

1.3 สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้บริการ นักท่องเที่ยว ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่น้อยอย่างประทับใจ เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยว อยากจะท่องเที่ยววนานขึ้น หรือกลับมาเที่ยวซ้ำ ในโอกาสหน้า สิ่งอำนวยความสะดวก ที่สำคัญใน แหล่งท่องเที่ยวมี 4 ด้าน คือ 1) สิ่งอำนวยความสะดวกด้านอาคารและสิ่งก่อสร้างในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยที่จำหน่ายบัตรเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว สำนักงานที่ทำการของแหล่งท่องเที่ยว ศูนย์บริการ นักท่องเที่ยวที่พักนักท่องเที่ยว ห้องน้ำสาธารณะ ศาลาหรือซุ้มนั่งคอย ร้านค้า ร้านอาหาร บ้านพัก พนักงาน เป็นต้น 2) สิ่งอำนวยความสะดวกด้านบริการในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย ซุ้มเขา ป้าย เครื่องหมายลานกิจกรรม สวนหย่อม กระจกและที่ปลูกต้นไม้ ม้านั่ง โต๊ะ เก้าอี้แสงสว่าง ระบบน้ำ ใช้ระบบการกำจัดของเสียและน้ำเสียระบบการกำจัดขยะมูลฝอย กำแพง สะพาน ขึ้นบันได เป็นต้น 3) สิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย ความปลอดภัยจาก โจรผู้ร้ายในแหล่งท่องเที่ยวความปลอดภัยจากอุบัติเหตุในแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัยจากพืชและ สัตว์ในแหล่งท่องเที่ยวความปลอดภัยจากการหลงทางภายในแหล่งท่องเที่ยว และความปลอดภัยจาก ภัยธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว 4) สิ่งอำนวยความสะดวก ด้านป้ายในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย ป้ายต้อนรับนักท่องเที่ยวเข้าสู่พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ป้ายแผนที่แสดงที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว ป้ายแผนที่แสดง จุดที่นำชมของแหล่งท่องเที่ยว ป้ายชี้ทางภายในแหล่งท่องเที่ยว ป้ายสื่อความหมาย ป้ายเตือนอันตรายนักท่องเที่ยว ป้ายประกาศอื่นๆ ที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวทราบ เป็นต้น

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ (Responsible Travel) ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการ อนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและการกำจัดมลพิษ และควบคุมการ พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต ที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น จึงเป็นการ ท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยใช้ทฤษฎีการบริหารจัดการ 4 M

องค์ประกอบสำคัญสำหรับการบริหารจัดการ พงษ์ศักดิ์ สวัสดิเกียรติ. (2550: 2) กล่าวว่าการดำเนินธุรกิจนั้นแต่ละหน่วยงานจำเป็นต้องมีองค์ประกอบสำคัญสำหรับการบริหารแม้แต่ หน่วยงานที่ไม่แสวงหาผลกำไรเช่น องค์การการกุศลก็จำเป็นต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ 4M ได้แก่

Man หมายถึง บุคลากรในองค์กร จะต้องมีความรู้ความสามารถ ประการที่สำคัญที่สุดจะต้องมี จิตบริการ คือ การเอาใจใส่ไม่เพียงแต่ทำตามหน้าที่และทำให้เป็นมาตรฐาน ต้องมีใจรักกับงานที่ทำ ซึ่งการจัดกิจกรรมต่างๆ ในการจัดการท่องเที่ยวก็เช่นกัน ต้องอาศัยคนที่มีความเข้าใจบริบทของพื้นที่ นักท่องเที่ยว คนในชุมชนท้องถิ่น และสามารถเข้าถึงหน่วยงานต่างๆ และสามารถติดต่อประสานงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจะทำให้งานที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากคนจำนวนมาก เป็นไปด้วยความราบรื่น

Money หมายถึง เงินทุนที่ใช้ในการดำเนินการ เปรียบเทียบว่าสมีย่ค่าที่ยังการจัดทำบัญชีและงบกำไรขาดทุน คนสมีย่ค่าชอบดูว่าเงินเข้ามากกว่าเงินออก แต่ในปัจจุบันนี้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้จัดการสินค้าและวัตถุดิบนั้นก็คือเครื่องคอมพิวเตอร์ที่พัฒนาโปรแกรม ทำให้ทราบว่สินค้าขึ้นไหนขายดีและไม่ดี เพื่อที่จะสั่งสินค้าให้เหมาะกับการขาย การบริหารจัดการงบประมาณในการจัดการท่องเที่ยวควรมีการจัดสรรให้เหมาะสมมีการตรวจสอบความต้องการของนักท่องเที่ยว และลงทุนให้ถูกจุดเพื่อนไม่ให้เกิดการขาดทุน

Material หมายถึง วัตถุดิบหรือวัสดุในการผลิต การบริหารจัดการเรื่องวัตถุดิบจะสามารถช่วยลดต้นทุนได้ ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวควรมีการจัดหาวัตถุดิบที่มีความทนทานเป็นมิตรกับธรรมชาติ และให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และเป็นวัตถุดิบที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายทั้งต่อผู้ให้บริการและนักท่องเที่ยว

Management หมายถึง การจัดการ บริษัทที่ใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพ และมีกระบวนการผลิตที่มีระบบจะทำให้ตัวสินค้าออกมาดีตรงตามความต้องการของผู้ซื้อ สามารถขายได้ปริมาณมากก็จะทำให้ บริษัทหรือกิจการเจริญรุ่งเรือง ถ้ามีการวางแผนการจัดการที่ดีก็จะประสบความสำเร็จ ในการท่องเที่ยวถ้ามีการวางแผนจัดการดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบและทำได้ตามความคาดหวังและความต้องการของนักท่องเที่ยวก็จะทำให้ประสบความสำเร็จสามารถถึงนักท่องเที่ยวให้อยู่ในพื้นที่และเกิดการใช้จ่ายมากขึ้น

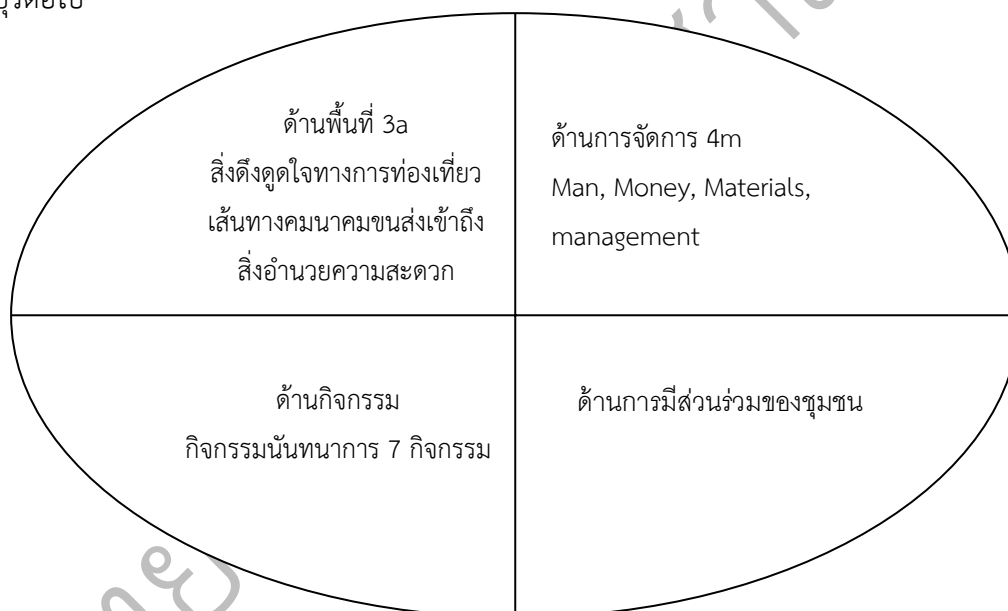
3. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นหรือชุมชนท้องถิ่น (Involvement of local community or People participation) อันก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทน เพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยว และในที่สุดแล้วท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ

ด้วยเหตุที่การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญ ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่น และมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม ในระยะยาว ดังนั้นการพัฒนาหรือการจัดทำโครงการใดๆ ในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นควรมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการรับรู้ มีบทบาทในส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตามแผน และร่วมได้รับประโยชน์อย่าง

เสมอภาค คอยติดตามตรวจสอบ รวมถึงร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวอันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ

4. องค์ประกอบด้านกิจกรรม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมประเพณี กิจกรรม ของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักจิตสำนึกที่ถูกต้องกับ นักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง ให้เห็นคุณค่าและอนุรักษ์วัฒนธรรมสืบไป

ในการศึกษาองค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยวทั้ง 4 เพื่อนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อหาข้อเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิงควยของจังหวัดชลบุรีต่อไป

ภาพ 2.2 แสดงองค์ประกอบของการท่องเที่ยว

ที่มา: ทิพวรรณ พุ่มมณี. (2550: 41)

วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของการท่องเที่ยวนั้น Douglas Foster ได้เขียนไว้ในหนังสือ “Travel and Tourism Management” ว่าความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของการเดินทางสามารถแบ่งออกได้เป็น 9 อย่างคือ

1. การท่องเที่ยวจะต้องมีการเดินทางโดยสมัครใจเป็นการชั่วคราว โดยมีความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ใดก็ได้ที่ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้
2. การท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนในวันหยุด (Holiday-Mass Popular Individual) เป็นการเดินทางในวันหยุดเพื่อพักผ่อนโดยไม่ทำอะไร อันเป็นการขจัดความเมื่อยล้าทางร่างกายและจิตใจจากการทำงานให้หมดไป และเรียกพลกำลังกลับคืนมา บางคนอาจจะไปพักผ่อนเพราะป่วยไข้
3. การท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรมและศาสนา (Cultural Religion) เป็นการเดินทางที่ปรารถนาจะเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมหรือศาสนาของประเทศต่างๆ ที่น่าสนใจ
4. การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา (Educational) เป็นการเดินทางเพื่อทำการวิจัยหรือสอนหนังสือ หรือเข้าศึกษา หรือดูงานในประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งมักจะพักอยู่ในประเทศนั้นเป็นเวลา นับเดือนการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาและความบันเทิง (Sport and Recreation) เป็นการเดินทางที่ปรารถนาจะไปชมการแข่งขันกีฬา หรือเข้าร่วมการแข่งขันกีฬา หรือเล่นกีฬาในท้องถิ่น
5. การท่องเที่ยวเพื่อประวัติศาสตร์และความสนใจพิเศษ (Historical and Special Interests) เป็นการเดินทางที่ปรารถนาจะไปชมโบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์
6. การท่องเที่ยวเพื่องานอดิเรก (Hobbies) เป็นการเดินทางเพื่อทำงานอดิเรก
7. การท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมญาติมิตร (Visiting Friend / Relation) เป็นการเดินทางเพื่อเยี่ยมญาติมิตรอันเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพให้ดียิ่งขึ้น
8. การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (Business) ประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา แคนาดา และ สหราชอาณาจักร ประชากรมักจะเดินทางเพื่อธุรกิจเป็นวัตถุประสงค์หลัก จึงเปรียบเสมือนว่าธุรกิจกับการเดินทางต้องอยู่คู่กันเสมอซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ
 - 8.1 การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจโดยทั่วไป (Regular Business Travel) หมายถึง การเดินทางไปติดต่อประสานงาน หรือเซ็นสัญญาเกี่ยวกับธุรกิจ โดยอาจมีระยะเวลาในการหยุดพักผ่อน 2-3 วัน แทรกอยู่ในการเดินทางนั้น
 - 8.2 การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมนานาชาติ การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล และการท่องเที่ยวเพื่อจัดนิทรรศการนานาชาติ
9. การท่องเที่ยวเพื่อประชุมสัมมนา (Conference Congress) เป็นการเดินทางเพื่อเข้าร่วมการประชุมสัมมนา โดยปกติการจัดรายการประชุมสัมมนาผู้จัดมักมีรายการนำเที่ยวอย่าง

น้อย 1 ครั้ง ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาเป็นนักท่องเที่ยวที่สมบูรณ์แบบ (Tourism of world. 2554: ออนไลน์)

การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

1. พฤติกรรมผู้บริโภคปรับเปลี่ยนไปตามสภาพเศรษฐกิจ ผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำส่งผลให้นักท่องเที่ยวใช้จ่ายด้านการท่องเที่ยวอย่างระมัดระวัง โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าเงินมากขึ้น ประกอบกับการที่คู่แข่งหันมาใช้กลยุทธ์ด้านราคาเพื่อดึงความสนใจของตลาด นักท่องเที่ยวที่หดตัวลง ทำให้นักท่องเที่ยวมีทางเลือกในการเลือกจุดหมายปลายทางมากขึ้น ซึ่งมีผลให้เกิดพฤติกรรม Last minute คือ ใช้เวลาสั้นก่อนการเดินทางเพื่อตัดสินใจในการจอง/ซื้อสินค้าและบริการท่องเที่ยวเพื่อแสวงหาความคุ้มค่า

2. นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางท่องเที่ยวระยะใกล้โดยอาจเลือกเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศหรือภายในภูมิภาคเดียวกันมากขึ้น ทั้งนี้การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ และกรอบความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว เช่น UNWTO APEC ASEAN ACD GMS

3. นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มสนใจการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (Adventure Tourism) การท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Spiritual Tourism) การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม และ นิทรรศการ (MICE) และการท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports Tourism) เป็นต้น รูปแบบการท่องเที่ยวดังกล่าวมีแนวโน้มขยายตัวเนื่องจากนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มต้องการที่จะเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ที่แตกต่างในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง ต้องการสัมผัสธรรมชาติที่บริสุทธิ์กิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เลือกพักแรมในโรงแรมที่มีเอกลักษณ์ซึ่งประเทศไทยมีความพร้อมของทรัพยากรพื้นฐานสำหรับการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ

4. กระแสของความสนใจและใส่ใจในสุขภาพ และการออกกำลังกายทำให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports Tourism) มีแนวโน้มได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว สำหรับการท่องเที่ยวเชิงกีฬา ประเทศต่างๆ ได้แข่งขัน กันแย่งสิทธิ์ในการจัดกิจกรรม หรือ Event ด้านการกีฬา ซึ่งไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีความพร้อม ในด้านบุคลากร สนามแข่งขัน มีประสบการณ์ในการจัดการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติรวมถึงกีฬาที่มี เอกลักษณ์เช่น มวยไทย และตะกร้อ สำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ไทยมีชื่อเสียงในเรื่อง ของสปา การนวดแผนไทย ความพร้อมในด้านของบุคลากร มีสถานประกอบการที่มีคุณภาพ ซึ่งพร้อมต่อการ รองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต

5. กระแสความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม ดั้งเดิม กำลังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว และมีแนวโน้มมากขึ้น แนวคิดการพัฒนา อย่างยั่งยืน ได้ถูกเปลี่ยนถ่ายเข้าสู่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยรวมอย่างเป็นลำดับ และกำลังปรับเปลี่ยนสภาพไปสู่

การจัดการที่คำนึงถึงขีดความสามารถการรองรับของธรรมชาติชุมชน ชนบทธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน และมุ่งเน้นสิ่งแวดล้อมและฐานทรัพยากร ของพื้นที่ ท้องเที่ยวเป็นสำคัญ ดังนั้น จึงเป็นโอกาสในการสร้างเอกลักษณ์และตราสัญลักษณ์สินค้า ทาง การ ท้องเที่ยว วัฒนธรรมและธรรมชาติของประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับในระดับสากล (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2554: 8-9)

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

มนุษย์สร้างวัฒนธรรมขึ้นมาเพื่อประโยชน์แห่งการดำรงชีวิตและการสืบทอดเผ่าพันธุ์ ใน เมื่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นเรื่องที่กว้างใหญ่และมีแง่มุมต่างๆ ให้พิจารณาอย่างซับซ้อน เรื่องของ วัฒนธรรมจึงสามารถมองได้หลายแง่มุมไปด้วย มีผู้ให้ความหมายคำว่า "วัฒนธรรม" ต่างๆ กัน

ความหมายของวัฒนธรรม

ใน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้นิยามความหมายของวัฒนธรรม ไว้ 4 ประการ ดังนี้คือ

1. สิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะ
2. วิถีชีวิตของหมู่คณะ
3. ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียว ก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีของประชาชน
4. พฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่ผลิตสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมใจอยู่ในหมู่พวกของตน

สระัญญาภัสสรุ บุรณะกิติ. (2555. 15) วัฒนธรรมหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคม กลุ่มชนชาติใดชาติหนึ่งที่ประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ วัฒนธรรม กฎหมาย ประเพณี พิธีกรรม วิทยาการและทุกสิ่งทุกอย่างที่คิดขึ้นทำขึ้นในฐานะ เป็นสมาชิกของสังคมนั้นๆ

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Pizan and Mansfield (1999) ได้กล่าวว่าคนเราสนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมาจาก ความต้องการที่จะศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมชนชาติและการดำรงชีวิตที่แตกต่างไป จากที่อาศัยอยู่เดิม เนื่องจากคนเรามีสัญชาตญาณของความอยากรู้อยากเห็นในตัวเอง (ณชาวดี แสนผูก. 2558: 7)

พะยอม ธรรมบุตร (2548: 1) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวซึ่งให้ความสำคัญกับ วัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่เป็นจุดหมายปลายทางของการเดินทางท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว จะสนใจวิถีชีวิต มรดกวัฒนธรรม ศิลปะอุตสาหกรรม และกิจกรรมนันทนาการของชุมชน ท้อง

ถิ่น นักท่องเที่ยวจะเยี่ยมชมและศึกษาแหล่งประวัติศาสตร์ศิลปะ มหกรรมและงานแสดงสินค้า หัตถกรรม พิพิธภัณฑ์ทุกประเภท ศิลปะการแสดงและทัศนศิลป์ตลอดจนแหล่งมรดกต่างๆ

ราณี อสิชัยกุล (2546: 83) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมว่า หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อชมหรือสัมผัสศิลปวัฒนธรรมแขนงต่างๆ ได้แก่ สถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ภาษาและวรรณกรรม หัตถกรรม นาฏศิลป์และดนตรีรวมทั้งงานเทศกาล ประเพณี

ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ชนัญ วงษ์วิภาค (2545: 271) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ที่ได้จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนี้

1. ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ผลการดำเนินการท่องเที่ยวที่ผ่านมาก่อให้เกิดประโยชน์ต่อ การพัฒนาเศรษฐกิจของชาติเป็นอย่างมาก นำเงินตราเข้าประเทศมากที่สุดเมื่อเทียบกับรายได้ที่เป็น เงินตราต่างประเทศที่ได้รับจากหน่วยงานต่างๆ ปัจจุบันการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้วางแผน พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคต่างๆ เพื่อรองรับการเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเฉพาะการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทย และจะมีการประชาสัมพันธ์ไปสู่นักท่องเที่ยว ต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น

2. ประโยชน์ทางสังคมและวัฒนธรรม การท่องเที่ยวจะช่วยเผยแพร่เอกลักษณ์ของ ท้องถิ่น ให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางขึ้นทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ การที่นักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติกับผู้คน ในท้องถิ่นได้มีโอกาสรู้จักกันนั้น ผลก็คือ เกิดความสามัคคีสามานฉันท์ของคนในชาติ และการท่องเที่ยวระหว่างประเทศก็ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีที่จะนำไปสู่ความเป็นเพื่อนร่วม โลกและเกิด สันติภาพขึ้นแก่โลก

แนวคิดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2551: 168 - 171) ได้กล่าวถึงหลักการของการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมไว้ว่าประกอบด้วย 4 ประการคือ

1. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่า ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของทรัพยากรวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวนั้นเพื่อเป็นข้อมูลให้แก่ นักท่องเที่ยวในการเพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ในการเข้าชม ในขณะเดียวกันก็จะก่อให้เกิดความ ภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น

2. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการปลูกฝังสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนท้องถิ่นให้เกิด ความรักหวงแหน รักษา และดึงชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรของตน ด้วย และได้รับประโยชน์ตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจ้างงาน การบริการนำ เที่ยว การให้บริการขนส่ง การให้บริการที่พัก การขายสินค้าที่ระลึก เป็นต้น

3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมและได้รับความเพลิดเพลิน พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

4. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการเคารพวัฒนธรรมของเพื่อนบ้าน หรือของชุมชนอื่น รวมทั้งเคารพในวัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และผู้คนของตนเองด้วยนอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงสัญลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญอยู่ 9 ประการคือ

4.1 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี โดยยึดหลักที่ว่าต้องอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ให้ดีที่สุด เพื่อให้สามารถสืบต่อถึงอนุชนรุ่นหลัง

4.2 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการจัดการอย่างยั่งยืนทั้งเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักที่ว่าด้วยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือให้กระทบน้อยที่สุด

4.3 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้คงไว้ซึ่งวิถีชีวิตของท้องถิ่นในแง่สังคมและวัฒนธรรม โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว ต้องการศึกษาค้นคว้าความแตกต่างทางด้านสังคมและวัฒนธรรมอันหลากหลาย

4.4 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งนักท่องเที่ยว ผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยว พร้อมทั้งมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

4.5 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์ โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว อันเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น

4.6 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการตลาดของบริการท่องเที่ยวครบตามเกณฑ์แห่งการอนุรักษ์อย่างแท้จริง โดยยึดหลักที่ว่าจะต้องให้ธุรกิจท่องเที่ยวเน้นในเรื่องอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

4.7 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ เพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ที่ได้รับ ทำให้ต้องการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีก โดยยึดหลักที่ว่าต้องมีกิจกรรมท่องเที่ยวตรงตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

4.8 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงขีดความสามารถรองรับของพื้นที่ และความสะดวกของพื้นที่ โดยยึดหลักที่ว่าต้องไม่เกินขีดความสามารถรองรับของพื้นที่ในทุก ๆ ด้าน และต้องดูแลรักษาความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยวอยู่เสมอ

4.9 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว โดยยึดหลักที่ว่าต้องป้องกันรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างเข้มงวด เพื่อให้นักท่องเที่ยวอบอุ่นใจ

และยังได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญจึงควรมี 6 ด้านอิงตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนดังต่อไปนี้คือ

1. องค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น อันประกอบด้วยสิ่งที่ดึงดูดใจอยู่ 10 ประการคือ

1.1 ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น

1.2 โบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานต่าง ๆ

1.3 งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิมในท้องถิ่นและสิ่งปลูกสร้างผังเมือง รวมทั้ง

ซากปรังหักพัง

1.4 ศิลปะ ทัศนกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้น และแกะสลัก

1.5 ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา

1.6 ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์ มหรสพต่าง

1.7 ภาษาและวรรณกรรม รวมถึงระบบการศึกษา

1.8 วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ธรรมเนียมการรับประทานอาหาร

อาหาร

1.9 ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม และเทศกาลต่าง ๆ

1.10 ลักษณะงานหรือเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีการนำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น

2. องค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม โดยมีการศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้แก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

3. องค์ประกอบด้านธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้บริการทางการ

ท่องเที่ยวโดยผู้ประกอบการท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และได้ผลตอบแทนในกำไรธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งผู้ประกอบการท่องเที่ยวจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา อีกทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

4. องค์ประกอบด้านการตลาดท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ โดยแสวงหานักท่องเที่ยวคุณภาพให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวคุณภาพได้รับรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างพึงพอใจ อีกทั้งยังช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

5. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือจัดการการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ และได้รับผลประโยชน์ตอบแทน เพื่อกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น

6. องค์ประกอบด้านการสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเป็นการท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึงการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องทางการท่องเที่ยวแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยมีการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

4. แนวความคิดเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการ

ความหมายของกิจกรรมนันทนาการ

ชิตจันทร์ หังสสุต (2535: 1) นันทนาการ (recreation) คือ งานบันเทิงหรือการพักผ่อนหย่อนใจทั่วไป จะทำขึ้นโดยเฉพาะในยามว่าง เป็นความสนุกสนานเฉพาะตัวที่สามารถเลือกได้ จึงเป็นกิจกรรมเฉพาะอย่างที่เป็นความพอใจหรือเกิดความสุขใจแก่คนบางคน บางกลุ่ม บางเหล่าเท่านั้น เช่น คนหนึ่งอาจเลือกเล่นสกี เล่นหมากรุก อ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ อีกคนหนึ่งอาจเล่นดนตรี เล่นกีฬา เล่นการพนัน หรือการเดินทางไกลไปเที่ยวต่างประเทศ เป็นต้น สิ่งที่น่าสังเกต ก็คือ นันทนาการนี้รวมเอาความสนุกสนานกลางแจ้งที่ทำในเวลาว่างเข้าไปด้วย ส่วน คำว่า การเดินทาง (travel) นั้น หมายถึง การเดินทางผ่านหรือการวางแผนเดินทางจากสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่งโดยใช้นานพาหนะนำไป เป็นระยะทางไกล ๆ หรือไปยังสถานที่ต่างประเทศ รวมทั้งการเคลื่อนไหวทุกชนิด โดยไม่สนใจในจุดมุ่งหมายแต่อย่างใด

“นันทนาการ เดิมมาจากคำว่า “สันตนาการ” (Recreation) ซึ่งหมายถึง การพูด การสนทนา ซึ่งกันและกัน ถือเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์เช่นกัน แต่ความหมายยังไม่ตรงกับคำว่า “Recreation” นักต่อมาศาสตราจารย์พระยาอนุমানราชธน หรือนามปากกา “เสถียร โกเสส” ได้บัญญัติคำศัพท์ภาษาไทยขึ้นมาใหม่เป็น “นันทนาการ” มาจากคำว่า “นันทน” สนธิกับคำว่า “อาการ” หมายถึง ลักษณะอาการแห่งความสนุกสนาน ร่าเริงคำว่า “Recreation” เป็นคำที่มาจาก

ภาษาลาตินว่า “Recreatio” หมายความว่า การสร้างใหม่หรือการทำให้เกิดขึ้นใหม่ หรือการทำให้สดชื่นขึ้นใหม่สำหรับความหมายของคำว่า “นันทนาการ” หรือ “Recreation”

สมบัติ กาญจนกิจ (2557: 3 - 7) นันทนาการเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลและสังคม โดยใช้เวลาว่างหรือเวลาอิสระเข้าร่วมกิจกรรม ในรูปแบบที่หลากหลายตามความสมัครใจและความสนใจ นันทนาการมีความหมายหลายประการ ดังนี้

1. นันทนาการ หมายถึง การทำให้สดชื่นหรือการสร้างพลังขึ้นมาใหม่ โดยที่บุคคลมีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการเพื่อสร้างความสดชื่นและพลังงานขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง ในรูปแบบของการเล่นการแสดงออกในด้าน กีฬา ดนตรี ศิลปะ งานอดิเรกหรือไปท่องเที่ยว เป็นต้น

2. นักการศึกษาและนักสังคมศาสตร์อธิบายไว้ นันทนาการ หมายถึง กิจกรรม (Activities) การที่บุคคลหรือชุมชนได้ในกิจกรรมตามความสนใจของตน แล้วก่อให้เกิดการพัฒนาอารมณ์สุข สนุกสนาน และ/หรือสงบสุข กิจกรรมในที่นี้หมายถึง กิจกรรมประเภทเกม กีฬา ศิลปะ ดนตรี การแสดงละคร การเดินทางท่องเที่ยว การอยู่ค่ายพักแรม งานอาสาสมัคร งานอดิเรก กีฬาทำทนาย เป็นต้น

3. นันทนาการหมายถึง กระบวนการ (Process) นันทนาการเป็นกระบวนการในการพัฒนาประสบการณ์ หรือพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลหรือสังคม โดยอาศัยกิจกรรมนันทนาการต่างๆ เป็นสื่อในช่วงเวลาว่าง เวลาอิสระ โดยที่บุคคลเข้าร่วมด้วยความสมัครใจหรือมีแรงจูงใจ แล้วส่งผลให้เกิดการพัฒนาอารมณ์สุข สนุกสนาน และสงบสุข

4. นันทนาการหมายถึง สวัสดิการสังคม (Social Welfare) นันทนาการคือสถาบันทางสังคม สวัสดิการทางสังคม ซึ่งรัฐบาลและฝ่ายบริหารท้องถิ่นจะต้องมีหน้าที่จัดการให้บริการแก่ชุมชนเพื่อสร้างบรรยากาศของเมืองและของประเทศให้น่าอยู่และมีความอุ่นใจ เช่นจัดอุทยานแห่งชาติ วนอุทยานแห่งชาติ ศูนย์เยาวชน สวนสาธารณะ เป็นต้น

ฮัตชินสัน (Hutchinson, 1949) ได้ให้การสนับสนุนทฤษฎียอมรับทางสังคม (Social Acceptance Theory) ให้ความหมายว่า “นันทนาการเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับในการใช้เวลาว่างหาประสบการณ์ เพื่อสร้างความพอใจในแต่ละบุคคล”

โรมนีย์ (Romney, 1945) เชื่อว่า นันทนาการไม่ได้เป็นแค่การเคลื่อนไหว แต่เป็นอารมณ์ด้วย โดยกล่าวว่า “นันทนาการเป็นปฏิกริยาโต้ตอบของจิตใจ ทศนคติ เป็นเส้นทางของชีวิต ช่วยส่งเสริมการมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดีของบุคคล”

นันทนาการคือกิจกรรมใดๆที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลหาความสนุกในระหว่างเวลาว่างโดยเสรี และได้รับความสุขใจจากกระทำนั้นๆ นูเมเยอร์ (Numeyer)

นันทนาการหมายถึงการใช้เวลาว่างเพื่อประโยชน์คุณค่าในทางที่ตีงามจากการเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ ซึ่งสำหรับเด็กจะเรียกกิจกรรมนั้นว่า “การเล่น” ส่วนคนรุ่นหนุ่มสาวและผู้ใหญ่แล้ว จะ

เรียกว่า “นันทนาการ”สรุปโดยทั่วไปได้ว่า นันทนาการ “คือประสบการณ์หรือการกระทำกิจกรรมใด ๆ ที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้เลือกสรรเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ ไม่มีการบังคับใด ๆ ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม การกระทำกิจกรรมนั้นจะต้องกระทำในเวลาว่างจากงานประจำหรือภารกิจประจำอื่น ๆ โดยไม่หวังผลตอบแทนรางวัลใด นอกจากความสนุกสนาน ความพึงพอใจ ความสุขที่ได้รับโดยตรงเท่านั้น” (JayB.Nash)

ดังนั้นผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า นันทนาการหมายถึง กิจกรรมที่บุคคลหรือชุมชนเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ และตามความสนใจโดยใช้เวลาว่างหรือเวลาอิสระ เพื่อผ่อนคลายความเครียด สร้างความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ประสบการณ์ใหม่ๆ ทำให้จิตใจสงบสุข และเกิดการพัฒนาทางด้านอารมณ์ สังคม และคุณภาพชีวิต

ประเภทของกิจกรรมนันทนาการ

สมบัติ การจนกิจ (2557: 49 - 76) กล่าวว่ากิจกรรมนันทนาการมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เป็นการพักผ่อนหย่อนใจ และเป็นประสบการณ์ใหม่ ๆ อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มทักษะความสามารถของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ โดยแบ่งตามประเภทของกิจกรรมนันทนาการได้ 15 ประเภท ดังนี้

1. กิจกรรมนันทนาการศิลปหัตถกรรม (Art and Crafts) กิจกรรมศิลปหัตถกรรม หมายถึง การประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ด้วยมือ หรืองานด้านศิลปะต่าง ๆ ที่ทำขึ้นด้วยมือ ดังนั้น กิจกรรมนันทนาการประเภทศิลปหัตถกรรมจึงหมายถึง งานด้านศิลปะต่าง ๆ ที่ทำขึ้นด้วยมือในเวลาว่างและมีได้ทำเป็นอาชีพ หรือว่างผลกำไรใด ๆ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะความสามารถในการใช้มือสร้างงานฝีมือให้แก่ชุมชน เพื่อพัฒนาอารมณ์สุขและความเจริญเติบโตทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา กิจกรรมเหล่านี้ เช่น งานไม้ เย็บปักถักร้อย การวาดภาพ แกะสลัก งานประดิษฐ์อุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ฯลฯ

กิจกรรมนันทนาการประเภทศิลปหัตถกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ไม่มีขอบเขตจำกัด ไม่มีรูปแบบที่ตายตัว ผู้เข้าร่วมสามารถใช้จินตนาการของตน สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ เช่น การแกะสลัก ผู้เข้าร่วมอาจแกะสลักไม้ ปูนพลาสติก ไปจนถึงแตงกวาหรือผลไม้ต่าง ๆ ก็ได้ การวาดภาพ ผู้วาดอาจวาดบนกระดาษ ฝาผนัง ผ้า หรือบนกระดาษห่อหุ้มก็ได้ ดังนั้น กิจกรรมนันทนาการประเภทนี้ จะช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การเป็นตัวของตัวเอง และการแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ สามารถดัดแปลงให้เหมาะสมกับทุกเพศ ทุกวัย นอกจากนี้ ยังเป็นกิจกรรมที่ไม่จำเป็นต้องใช้ค่าใช้จ่ายสูง เพราะเราสามารถนำของที่ไม่มีประโยชน์แล้วมาประดิษฐ์หรือสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์อย่างอื่นได้ด้วยคุณค่านุขย์ล้วนมีความต้องการที่จะแสดงออกถึงความรู้สึก ความคิดสร้างสรรค์ และสื่อความรู้สึกนึกคิดนั้นสู่คนอื่น ดังนั้นกิจกรรมประเภทศิลปหัตถกรรมนี้ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้มนุษย์ได้แสดงออกถึงความสามารถ อารมณ์ ความรู้สึก และความคิดสร้างสรรค์ต่าง ๆ เหล่านั้น ผ่าน

สิ่งประดิษฐ์ที่มีหลากหลายรูปแบบให้เลือกได้ ทำให้ผู้ที่เข้าร่วมได้รู้จักและแสดงออกถึงความเป็นตนเอง เกิดความพึงพอใจในการได้สร้างผลงาน ซึ่งอาจเอาไว้ใช้ประโยชน์ สาธิตให้ผู้อื่นชม ตลอดจนขายไปเพื่อหารายได้ นอกจากนี้กิจกรรมนันทนาการประเภทนี้ ยังช่วยลดความเครียดจากชีวิตประจำวัน และงานศิลปะที่ยังได้แสดงออกถึงวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของคนนั้น ๆ อีกด้วย

2. กิจกรรมนันทนาการเกมกีฬา (Games and Sport) เกมและกีฬานั้นเป็นกิจกรรมที่ต้องการความสัมพันธ์กันระหว่างทักษะการเคลื่อนไหว สติปัญญา ความอดทน และพลังกำลังของร่างกายในการประกอบกิจกรรม ซึ่งในบางกิจกรรมจะมีการใช้อุปกรณ์ต่างๆ เช่น ลูกบอล ไม้ตีและแร็กเกต (Bat & Racket) ถูมือ ฯลฯ โดยมากมักจะจัดกิจกรรมประเภทนี้ในสถานที่ที่เป็นบริเวณกว้าง เช่นสนามหญ้า โรงยิมเนเซียม ลานกว้าง เป็นต้น ในการเล่นหรือการแข่งขันก็จะมีกฎกติกาการเล่นตายตัวเฉพาะแต่ละชนิดเกมกีฬา เพื่อให้เกิดการแข่งขันที่เสมอภาค สนุก และท้าทาย ดังนั้นกิจกรรมนันทนาการประเภทเกมกีฬาจึงเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน ในปัจจุบันทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ สำหรับกิจกรรมประเภทเกมมีรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งที่นิยมเล่นกันในท้องถิ่นชนบทจนกระทั่งเกมสร้างสรรค์ เกมคอมพิวเตอร์ เกมกลุ่มสัมพันธ์ เกมพัฒนาสติปัญญา เกมส่งเสริมคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม เกมการละเล่นพื้นเมือง เป็นต้น

คุณค่า

โดยทั่วไปแล้วบุคคลที่เข้าร่วมกิจกรรมประเภทเกมกีฬา ก็เพื่อความสนุกสนาน นอกจากนี้ร่างกายของคนเรายังต้องการที่จะเคลื่อนไหว ออกกำลังกายเพื่อรักษาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ทำให้มีปฏิกิริยาตอบสนองรวดเร็ว ทำงานต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบต่างๆ ในร่างกายทำงานได้อย่างเป็นปกติ ทำให้มีสุขภาพดี สมบูรณ์แข็งแรง สติปัญญาดี สตรีที่เข้าร่วมในกิจกรรมเกม กีฬา ส่วนใหญ่ยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อรักษารูปร่างอีกด้วย สำหรับในวัยเด็ก กิจกรรมเกมกีฬาเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาการเคลื่อนไหว การควบคุมอวัยวะส่วนต่างๆ พัฒนาพฤติกรรมของเด็ก ให้น้ำใจเป็นนักกีฬา รู้จักเล่นอย่างเคารพ กติกา การทำงานเป็นทีม การให้และการได้รับการยอมรับจากคนอื่น สำหรับในวัยสูงอายุ การเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการประเภทเกมกีฬาที่ช่วยรักษาระบบการทำงานของร่างกายให้เป็นปกติ ชะลอการเสื่อมสภาพของอวัยวะต่างๆ รวมทั้งรักษาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ กีฬาที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของผู้สูงอายุ เช่น วายน้ำ ลีลาศหรือเต้นรำ กอล์ฟ เทนนิส เป็นต้น จะเห็นได้ว่ากิจกรรมประเภทเกมกีฬานี้มีประโยชน์และให้คุณค่าต่อบุคคลและสังคมมากมาย

3. กิจกรรมนันทนาการการเต้นรำ (Dances) การเต้นรำเป็นกิจกรรมที่แสดงออกผ่านการเคลื่อนไหว เป็นการแสดงของมนุษย์ในความสามารถที่จะเคลื่อนไหวซึ่งทำทางต่างๆ ถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ของกิจกรรมในชีวิตมนุษย์และวัฒนธรรม การเต้นรำเป็นการแสดงออกถึงอารมณ์และเหตุการณ์ต่างๆ ความสุข เสียใจ ความรัก สงคราม การบูชา เป็นต้น

คุณค่า

กิจกรรมนันทนาการประเภทการเดินร่ำนี้ให้คุณค่าผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมเป็นประจำ คนส่วนใหญ่มักเข้าร่วมกิจกรรมการเดินร่ำ เพราะความสนุกสนาน ผ่อนคลายความเครียด อันที่จริงแล้ว กิจกรรมนันทนาการประเภทนี้ ช่วยพัฒนาทั้งคุณภาพและสุขภาพจิต ช่วยพัฒนาความมั่นใจในตนเอง พัฒนาท่าทางการทรงตัว มีความสามารถเฉพาะตัว ทำให้มีโอกาสในการเข้าสังคมและรู้จักเพศตรงข้ามในระบอบพื้นที่เมืองผู้ที่เข้าร่วมสามารถเรียนรู้และชื่นชมในศิลปะ วัฒนธรรมของประเทศต่างๆ

4. กิจกรรมนันทนาการท่องเที่ยวทัศนศึกษา (Tourism and Traveling) กิจกรรมการท่องเที่ยวทัศนศึกษาเป็นกิจกรรมนันทนาการที่บุคคลและชุมชนให้ความสนใจและนิยมเลือกในช่วงเวลาว่างหรือเวลาอิสระมากที่สุดประเภทหนึ่ง เพราะเป็นกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่มีรูปแบบที่น่าสนใจ หรือเรียกว่า สิ่งดึงดูดความสนใจ (Attractions) ที่มีรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งพอสรุปได้เป็น 12 ประเภทใหญ่ ได้แก่ สิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้น กิจกรรมทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ศาสนา การเมือง วิทยาศาสตร์ อนุรักษ์ธรรมชาติ ภูมิอากาศ ทัศนียภาพ ชีวิตสัตว์ป่า นันทนาการกลางแจ้ง/นอกเมืองและกีฬา การบันเทิง และการอาบน้ำแร่เพื่อสุขภาพ

5. กิจกรรมนันทนาการพัฒนาจิตใจและความสงบสุข อารมณ์ของมนุษย์เรานั้นเกิดจากสิ่งกระตุ้นจากสภาพแวดล้อมหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มากระทบซึ่งเหตุการณ์หนึ่ง ๆ อาจส่งผลต่ออารมณ์ของคนแต่ละคนแตกต่างกันออกไปเหตุการณ์ใดที่มากระทบแล้วทำให้เกิดความพึงพอใจ ความยินดี อารมณ์ที่เกิดขึ้นก็คือ อารมณ์สุข กิจกรรมนันทนาการต่างๆ ต่างก็จัดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาอารมณ์สุขของมนุษย์เป็นวัตถุประสงค์สำคัญข้อหนึ่ง ซึ่งอารมณ์สุขของมนุษย์มีสองลักษณะดังนี้

1. อารมณ์สุขสนุกสนาน (Fun) อารมณ์สุขลักษณะนี้ เกิดจากเหตุการณ์หรือกิจกรรมที่เน้นในเรื่องของการเคลื่อนไหว กิจกรรมกระตุ้นความรู้สึกตื่นเต้นเร้าใจ ตลกขำขัน กิจกรรมนันทนาการที่ก่อให้เกิดอารมณ์สุขสนุกสนานนี้ ได้แก่ การเดินร่ำ ปีนเขา พายเรือ การนั่งพูดคุย สนทนา เล่นกีฬา ฯลฯ

2. อารมณ์สุขสงบ (Peace) อารมณ์สุขสงบนี้ เกิดจากเหตุการณ์หรือกิจกรรมที่เน้นในเรื่องของการพัฒนาจิตใจ สมาธิ และสติปัญญา ซึ่งจะไม่เน้นในเรื่องของการเคลื่อนไหว หรือการกระตุ้นอารมณ์มากนัก จะเป็นกิจกรรมที่ทำให้เราสงบ ได้มีโอกาสเรียนรู้ตนเอง เรียนรู้ผู้อื่น และพัฒนาตนเองในด้านของจิตใจและสติปัญญา เกิดความสงบยิ่ง เกิดความสบายใจ สร้างความสมดุลระหว่างการทำงานกับการพักผ่อน พัฒนาระบบต่างๆ ของร่างกายควบคู่ไปกับจิตใจ สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นนี้ทำให้เกิดความสุขในลักษณะสุขสงบ กิจกรรมนันทนาการที่ทำให้เกิดอารมณ์สุขสงบนี้ เช่น การนั่งสมาธิ การสร้างมโนภาพ การผ่อนคลายกล้ามเนื้อ การปฏิบัติโยคะ การฟังเพลงแล้วผ่อนคลายตามเสียงเพลง การศึกษาธรรมะ ปรัชญา มวยจีน ฯลฯ

คนส่วนใหญ่มักคิดว่ากิจกรรมนันทนาการจัดขึ้นมาเพื่อให้เกิดความสุข สนุกสนานเท่านั้น แต่จริงๆ แล้ว ยังมีกิจกรรมนันทนาการที่มีความสำคัญมากอีกกิจกรรมหนึ่งก็คือ กิจกรรมนันทนาการ ประเภทพัฒนาจิตใจและความสุขสงบนั่นเอง

คุณค่า

กิจกรรมนันทนาการพัฒนาจิตใจและความสุขสงบนี้ เป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดการพัฒนาด้านสภาพร่างกาย ระบบสรีระ และชีวภาพ ควบคู่กับทางด้านจิตใจ ดังนั้น ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการประเภทนี้ นอกจากจะได้หลีกเลี่ยงความวุ่นวาย ได้ผ่อนคลายความเครียด สงบ มีโอกาสได้ศึกษาตนเองเพื่อพัฒนาจิตใจและสติปัญญาของตนเองแล้ว ยังจะได้พัฒนาสภาพร่างกาย ระบบการทำงานต่างๆ ของร่างกายด้วย ทั้งนี้เนื่องมาจากการค้นพบทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับคลื่นสมอง นักวิทยาศาสตร์พบว่าสมองของคนเราประกอบด้วยเซลล์ประสาทหลายพันล้านเซลล์ แต่ละเซลล์ได้สร้างกระแสไฟฟ้าเล็กๆ เมื่อรวมกันแล้วทำให้เกิดคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าหรือที่เรียกว่า “คลื่นสมอง” ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงของจิตใจหรืออารมณ์ จากการศึกษาคลื่นสมองนี้พบว่า ในขณะที่ตื่นตัวปกติ คนเราจะมีคลื่นสมองเบตา (Beta Wave) ซึ่งมีความเร็วไม่สม่ำเสมอ แสดงถึงความกระสับกระส่าย วุ่นวายใจ ส่งผลให้ระบบต่างๆ ของร่างกาย ทำงานอย่างไม่มีประสิทธิภาพ เป็นเหตุแห่งโรคภัยต่างๆ ที่ยังไม่สามารถรักษาให้หายได้หรือที่ไม่มีวัคซีนป้องกันและคนเป็นกันมากนั้น โดยมากจะเป็นโรคที่เกิดจากความเครียดของตนเอง หากเมื่อจิตใจของคนเรามีความสงบมากขึ้น คลื่นสมองก็จะมีคุณภาพที่ดีลง และมีความสม่ำเสมอของคลื่นมากขึ้น เช่น คลื่นอัลฟา, คลื่นเบตา, คลื่นเดลตา หรือจนกระทั่งคลื่นคอสมิก หรือคลื่นจักรวาล (คลื่นที่เป็นเส้นตรง เรียบ แสดงถึงความสงบนิ่งที่สุด) คลื่นเหล่านี้นอกจากจะส่งผลให้สมองทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น เป็นแหล่งความคิดสร้างสรรค์ เกิดสมาธิจนถึงความสามารถในการหยั่งรู้เองแล้ว ยังทำให้ระบบต่างๆ ในร่างกายทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ร่างกายแข็งแรง เจ็บป่วยน้อยลง นอกจากนี้แล้ว ยังมีกิจกรรมนันทนาการ ประเภทพัฒนาจิตใจและความสุขสงบ บางกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาร่างกายด้วย การบริหารควบคู่ไปกับการพัฒนาจิตใจ เช่น โยคะ ปรัชญามวยจีน เป็นต้น ดังจะเห็นว่ากิจกรรมนันทนาการประเภทนี้มีความสำคัญและให้คุณค่าเป็นอย่างยิ่ง จึงเป็นกิจกรรมที่ควรเลือกเข้าร่วมเพื่อการมีสุขภาพกายและจิตที่ดี คุณค่าของกิจกรรมนันทนาการประเภทนี้มีดังนี้

1. ผ่อนคลายความเครียด และความวิตกกังวล
2. พัฒนาจิตใจและสติปัญญา
3. พัฒนาร่างกาย ระบบสรีระและชีวภาพ
4. หลีกหนีจากความสับสนวุ่นวาย เกิดความสงบ
5. สุขภาพแข็งแรง ชีวิตยืนยาว ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ
6. มีความสุข (สงบ)

7. กิจกรรมที่เกี่ยวกับศาสนาแต่ละศาสนา ทำให้รู้หลักในการดำเนินชีวิตให้มีความสุข
 ได้มีโอกาสขัดเกลาจิตใจตนเอง

8. ฝึกความอดทนและควบคุมตนเอง

9. ทำให้มีโอกาสศึกษาตนเองและผู้อื่นเพื่อพัฒนาลักษณะนิสัย

10. ช่วยให้เกิดสมาธิทำงานประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. กิจกรรมนันทนาการการละคร (Drama) นันทนาการประเภทการละคร เป็นกิจกรรมการแสดงออกเป็นการระบายอารมณ์หรือกิจกรรมของชีวิตประจำวัน การสร้างความรู้สึกการแสดงออกแห่งตน นันทนาการการละครเกิดได้หลายวิธี เช่น เกิดจากการแสดงพิธีการศาสนา การฝันหรือจินตนาการที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์สุข สนุกสนาน

รูปแบบของละคร

การละครในลักษณะการเลียนแบบ ส่งเสริมจินตนาการการเลียนแบบพฤติกรรมของคนสัตว์หรือธรรมชาติ การละครแบบสร้างสรรค์ ส่งเสริมการแสดงออกเพื่อให้เกิดจินตภาพภาพพจน์แนวคิดเพื่อปลุกอารมณ์ในแบบต่าง ๆ การละคร เป็นพิธีกรเป็นการแสดงละครที่ถูกต้องกับบทบาทลีลาท่าทาง เพื่อให้ผู้ชมเกิดความพึงพอใจในการใช้ความสามารถของผู้แสดง การทอ่งบท เลียนแบบ และวินัยของผู้แสดง ละครร้อง ละครรำ ละครชาตรี มโนราห์ โขน หนังตะลุง หุ่นกระบอก นาฏศิลป์ อนุปริการ ละครพูด

คุณค่าการละคร

1. เป็นการส่งเสริมการแสดงออกแห่งตน
2. เป็นลักษณะวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของชนชาติ
3. ส่งเสริมการเลียนแบบพฤติกรรมมนุษย์
4. เป็นการพัฒนาอารมณ์สุข
5. ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ

7. กิจกรรมนันทนาการงานอดิเรก (Hobby) งานอดิเรกจัดเป็นกิจกรรมนันทนาการที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณค่าชีวิตของมนุษย์ ตั้งแต่วัยเด็ก เยาวชน และผู้สูงอายุ เป็นการส่งเสริมการสร้างประสบการณ์ชีวิต เป็นการบำบัดทางกายและจิตใจ ส่งเสริมโอกาสให้บุคคลเลือกกิจกรรมตามความสนใจ สนุกใจ และกระทำด้วยความเต็มใจในช่วงเวลาอิสระ เวลาว่าง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลและสังคม

ประเภทของงานอดิเรก

1. งานอดิเรกประเภทแสดงหรือกระทำ เช่น ประดิษฐ์ ต่อเติม วาดภาพ
2. งานอดิเรกประเภทสะสม เช่น สะสมแสตมป์ เหรียญที่ระลึก ของเก่า
3. งานอดิเรกประเภทสร้างสรรค์ เช่น แกะสลัก วาดภาพ ออกแบบ พัฒนาเกม
4. งานอดิเรกประเภทศึกษาเรียนรู้ เช่น เรียนรู้เทคนิคสิ่งต่าง ๆ ศึกษาในศาสตร์ชีวิต

ใหม่

คุณค่า

1. เป็นการผ่อนคลายความเครียดของบุคคลและชุมชน
2. เป็นการส่งเสริมสุขภาพจิต
3. เป็นกิจกรรมที่ต่อต้านความเบื่อหรือเวลาว่างเชิงบังคับ
4. เป็นการบริการตนเองและชุมชน
5. เป็นการแสดงออกทางสร้างสรรค์
6. เป็นสิ่งที่มีจุดหมายหรือทดแทนโอกาสตกงาน
7. เป็นสื่อความรู้และทักษะการเรียนรู้ในสิ่งที่ไม่รู้มาก่อน
8. เพื่อส่งเสริมความสมดุลในกิจกรรมงานเวลาว่างนั้นหนทางการ
9. เพื่อส่งเสริมและตอบสนองความต้องการของสังคม
10. ส่งเสริมให้ประชากรวัยสูงอายุได้กระทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดคุณค่า และมี

จุดมุ่งหมายสร้างความสมดุลของชีวิต

11. ชาบซึ่งในศิลปะ ความประทับใจ เป็นการบำบัด
12. งานอดิเรกช่วยพัฒนาทักษะจนกลายเป็นรายได้เสริมหรือเกิดอาชีพเสริมเศรษฐกิจ

ของบุคคลและสังคม

8. กิจกรรมนันทนาการดนตรีและร้องเพลง (Music and Singing) ดนตรีเป็นภาษากลางที่ใช้สื่อสารหรือถ่ายทอดความรู้สึกของมวลมนุษยชาติ เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน บุคคล ชุมชน คู่กันเคยกับดนตรี ทั้งในด้านการเรียนรู้การสื่อสาร การแสดงออกแห่งตน การท้าทาย การแสดงความสามารถขั้นสูงสุดที่บุคคลจะพึงกระทำได้ ดนตรีเป็นการระบายอารมณ์เป็นการผ่อนคลายความเครียดขณะทำงานหรือเวลาว่าง กล่าวโดยสรุป ดนตรีเป็นนันทนาการที่ต้องมีควบคู่กับสังคมเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน มีบทบาทต่อบุคคล ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ประเภทของดนตรี ตามลักษณะการเข้าร่วม

1. การร้องเพลง เช่น เพลงไทย สากล เพลงโอเปร่า เพลงคลาสสิก
2. การเล่นดนตรี เช่น เครื่องสาย กีตาร์ เปียโน ไวโอลิน
3. การฟังดนตรี เช่น คอนเสิร์ต ซิมโฟนี เครื่องสาย

4. เพลงประกอบกิจกรรมเข้าจังหวะ เช่น เพลงพื้นเมือง รำวง
5. การสร้างสรรค์ทางดนตรี เช่น การแต่งเพลง เนื้อร้อง ทำนอง การประดิษฐ์อุปกรณ์ดนตรี
6. กิจกรรมดนตรีแบบผสม เช่น การเต้นรำพื้นเมือง ระบำบัลเลต์ ละครเพลงโอเปร่า เทศกาลดนตรี

การจัดโปรแกรมนันทนาการดนตรี

1. ดนตรีสำหรับเด็กและเยาวชน เช่น โรงเรียนสอนดนตรี ดนตรีสำหรับเยาวชน การศึกษาการเล่นและฟังดนตรี
2. ดนตรีสำหรับประชาชน การจัดสวัสดิการดนตรีสำหรับประชาชนทั่วไป เช่น ศูนย์สังคีตศาลา ศูนย์วัฒนธรรมหรือคอนเสิร์ตเพื่อธุรกิจการบันเทิง ผับ สโมสร ห้างอาหาร ภัตตาคาร เป็นต้น

คุณค่าของนันทนาการดนตรี

1. ดนตรีช่วยกระตุ้นระบบประสาทสัมผัสของบุคคลและชุมชน
2. ดนตรีช่วยสร้างอารมณ์สุข สนุกสนานและสุขสงบได้
3. ช่วยส่งเสริมการแสดงออกทางอารมณ์
4. ส่งเสริมความสามารถทางจิตใจและสติปัญญา
5. เป็นสื่อภาษาซึ่งไม่มีที่สิ้นสุด
6. เป็นส่วนประกอบของชีวิตประจำวัน
7. ช่วยลดความเครียดของบุคคลและสังคม
8. สร้างและส่งเสริมคุณค่าทางศิลปะการสร้างสรรค์
9. เป็นการพัฒนาอาชีพเศรษฐกิจแก่สังคม
10. เป็นสื่อของการสร้างความเข้าใจมิตรภาพแก่มวลมนุษย

9. กิจกรรมนันทนาการกลางแจ้ง/นอกเมือง (Outdoor Recreation) เป็นกิจกรรมหลากหลายที่ส่งเสริมให้บุคคลได้มีโอกาสใกล้ชิดธรรมชาติ สภาพแวดล้อม มลภาวะเป็นพิษ ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของบุคคลและสังคม แหล่งนันทนาการประเภทนี้ ได้แก่ สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น ฟาร์ม ค่ายพักแรม สวนย่อม สวนผักผลไม้ พืชภัณฑ์ สวนสัตว์ หรือศูนย์ชุมชนที่นอกเหนือจากสภาพแวดล้อมในบ้านหรือในห้องเรียน

กิจกรรมการอยู่ค่ายพักแรมเป็นกิจกรรมนันทนาการกลางแจ้งนอกเมืองที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งเพราะเป็นการผสมผสานกิจกรรมต่างๆ เข้าด้วยกัน เช่น กิจกรรมศิลปหัตถกรรม การต่อสู้เพื่อการอยู่รอด การสร้างวัสดุอุปกรณ์โดยอาศัยธรรมชาติ การได้สัมผัสใกล้ชิดธรรมชาติ กิจกรรมตกปลา ล่าสัตว์ ไต่เขา ศึกษาธรรมชาติ การอนุรักษ์ธรรมชาติ คุณค่าทางสังคม และระบบเสรีประชาธิปไตย

กีฬาประเภทเสียงอันตรายและกิจกรรมท้าทายความสามารถ เป็นอีกกิจกรรมที่บุคคลและสังคมให้ความสนใจรวมทั้งกีฬาประเภทการแข่งขัน เช่น แข่งรถ แข่งเรือ แข่งจักรยานยนต์ กีฬาไต่ยอดเขา ผจญภัยในป่าหรือธรรมชาติที่ไม่ได้พัฒนา เป็นการท้าทายการอยู่รอดซึ่งบุคคลจะต้องมีการศึกษาเตรียมการและฝึกฝนทักษะดังกล่าวเพื่อจะต้องผจญภัยและอุปสรรคต่าง ๆ

แหล่งนันทนาการกลางแจ้ง เช่น สนามกีฬา ค่ายลูกเสือ เนตรนารี สระว่ายน้ำ ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ สุสาน โบราณวัตถุ โบราณสถาน พิพิธภัณฑ์ และสวนสัตว์ เป็นแหล่งที่ให้ความรู้ทักษะเบื้องต้น สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจการปรับตัวของมนุษย์กับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม มลภาวะเป็นพิษ การป้องกันรักษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความประทับใจ เป็นต้น

สนามเด็กเล่นและสถาบันศึกษาก็เป็นแหล่งนันทนาการกลางแจ้งที่ช่วยพัฒนากิจกรรมของเยาวชนและประชาชนในด้านการเจริญเติบโต และคุณภาพชีวิต

ประโยชน์และคุณค่าของนันทนาการกลางแจ้ง/นอกเมือง (Value of Outdoor Recreation)

1. พัฒนาคุณค่าทางร่างกาย (Physical Values) การออกกำลังกาย การพัฒนาระบบแอร์บิก กล้ามเนื้อหัวใจ ปอด ทางเดินหายใจ
2. พัฒนาคุณค่าทางจิตใจ ทำให้มีความมั่นใจในตนเอง เข้าใจผู้อื่น เข้าใจธรรมชาติ
3. พัฒนาคุณค่าทางอารมณ์ (Emotion Values) อารมณ์หรือทัศนคติเกี่ยวกับตนเอง ผู้อื่น และสังคม มีความตระหนักความรับผิดชอบการสงวนรักษาและใช้ทรัพยากรอย่างฉลาด พัฒนาจิตสำนึกและความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ พัฒนาการเข้าใจและความซาบซึ้งในบรรพบุรุษที่เกี่ยวกับการใช้ชีวิตนอกเมืองและทักษะเพื่อความอยู่รอด ส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิต พัฒนาความเป็นพลเมืองดีเกี่ยวกับจิตสำนึกที่ดีในด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม และพัฒนาแหล่งทรัพยากรและการปรับตัวของแต่ละบุคคล

10. กิจกรรมนันทนาการทางสังคม (Social Recreation) ดั้งที่เข้าใจกันโดยทั่วไป มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ต้องการความรัก ความเข้าใจ ความสัมพันธ์ และการเป็นเจ้าของ ดังนั้น กิจกรรมนันทนาการทางสังคม เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมโอกาส มนุษย์สัมพันธ์

คุณค่าของนันทนาการทางสังคม

1. ส่งเสริมกิจกรรมการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
2. ส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ในกลุ่มและชุมชน
3. เป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดจากงานและสังคม
4. เป็นการส่งเสริมการเป็นสมาชิกของกลุ่ม
5. สร้างเสริมคุณค่าของสังคมประชาธิปไตย
6. ช่วยพัฒนาคุณภาพของสังคม

11. กิจกรรมนันทนาการในโอกาสเทศกาลพิเศษ (Special Events) เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในโอกาสเทศกาลพิเศษต้องมีการจัดเตรียมอาคารสถานที่เพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มาร่วมกัน เช่น เทศกาลสงกรานต์ ลอยกระทง คริสต์มาส ตรุษจีน รวมทั้งกิจกรรมวันพิเศษของบุคคลในครอบครัว เช่น วันเกิด วันครบรอบแต่งงาน เป็นต้น

คุณค่าของนันทนาการพิเศษ

1. เป็นศูนย์กลางของชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชนได้ทำงานร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
2. เป็นการเปิดโอกาสการทำงาน เป็นการสร้างโปรแกรมนันทนาการ
3. เป็นการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ของชุมชนเพื่อก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีของชุมชน
4. เปิดโอกาสให้บุคคลได้รู้จักสมาชิกใหม่ สร้างมนุษยสัมพันธ์
5. เป็นการทำงานร่วมกันโดยมีเป้าหมายเดียวกัน

12. กิจกรรมนันทนาการวรรณกรรม (อ่าน พูด เขียน) (Reading , Speaking and Writing) นันทนาการประเภทวรรณกรรมส่งเสริมให้บุคคลพัฒนาทักษะความรู้และสามารถจัดได้ทุกระดับทั้งวัยและเพศ กิจกรรมก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน การแสดงออกแห่งตนอย่างสร้างสรรค์ก่อให้เกิดการพัฒนาจินตนาการ สามารถเข้าร่วมกิจกรรมแบบประหยัดและเป็นกิจกรรมที่เก๋แก่ของมนุษยชาติ

13. กิจกรรมนันทนาการการบริการอาสาสมัคร (Voluntary Service) กิจกรรมการบริการอาสาสมัครเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม การให้ และการรับ การร่วมมือของชุมชน อันจะก่อให้เกิดความพึงพอใจและการพัฒนา จิตใจของบุคคลและสังคมอาสาสมัครเป็นการให้บริการโดยปราศจากสินจ้างรางวัล เป็นการเสริมสร้างทักษะและการสร้างคุณภาพชีวิต การให้บริการอาสาสมัคร เป็นการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ โดยอาศัยแรงงาน ความร่วมมือของกลุ่มหน่วยงานเอกชน ชุมชน และองค์การธุรกิจการค้าที่จะต้องจัดบริการชุมชน

กิจกรรมนันทนาการการบริการอาสาสมัคร

1. การพัฒนาชุมชน ได้แก่ วัดโรงเรียน สถานที่ราชการ โบราณสถาน และโบราณวัตถุ
2. ลูกเสือชาวบ้านพัฒนาชุมชนหรือหมู่บ้าน
3. กีฬาที่จัดโดยสโมสร สมาคมกีฬา หรือสถาบันการศึกษา
4. งานศิลปะ จัดกิจกรรมศิลปะชุมชน การส่งเสริมศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน
5. นันทนาการนอกเมือง//กลางแจ้ง ช่วยส่งเสริมคุณค่าอาสาสมัคร การให้ การรับ ผู้นำ และผู้ตามที่ดี

6. องค์การ YMCA, YWCA บ้านพักเยาวชนจัดกิจกรรม เพื่อบริการชุมชนในเมืองและนานาชาติ
7. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ มีกิจกรรมพัฒนาอาสาสมัครเยาวชน ให้เกิดการพัฒนาลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์
8. ศูนย์เยาวชน ส่งเสริมการพัฒนาเยาวชน และการบริการอาสาสมัครแก่ชุมชน
9. โรงเรียนและสถาบันอุดมศึกษาจัดชุมนุม ชมรมฝึกอบรมนักเรียน นิสิตนักศึกษาให้รู้จักกิจกรรมอาสาสมัคร และบริการทางสังคม
10. สมาคมและมูลนิธิที่เป็นองค์การเอกชนอาสาสมัคร จัดกิจกรรมอาสาสมัคร บริการชุมชน สังคม เช่น สมาคมสตรี สภาสตรีแห่งชาติและเด็ก มูลนิธิสายใจไทย มูลนิธิโกลบอลทอง สโมสรโรตารี สโมสรไลอ้อนส์ สโมสรควินีส เป็นต้น

14. กิจกรรมนันทนาการพัฒนาสุขภาพและสมรรถภาพ สุขภาพเป็นสิ่งสำคัญสำหรับทุกคน จุดมุ่งหมายของนันทนาการประเภทหนึ่งก็เพื่อพัฒนาสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิตของคนให้สมบูรณ์ ดังนั้น กิจกรรมนันทนาการอีกกิจกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญเพิ่มขึ้นพร้อมๆ กับความสนใจในสุขภาพของคนในปัจจุบันคือ กิจกรรมนันทนาการประเภทพัฒนาสุขภาพและสมรรถภาพ ซึ่งกิจกรรมนันทนาการประเภทนี้เป็นกิจกรรมแบบผสมผสาน เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดการลีลาชีวิต (Life Style Management)

Schaadt (อ้างถึงใน Bahrens, 1983) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “นันทสุขภาพ” (Wellness) ว่าหมายถึง กิจกรรมประเภทลีลาชีวิต (Lifestyle) ชนิดหนึ่ง ซึ่งมีความประสงค์ที่จะฝึกฝนด้านสุขภาพและการทำให้มีสุขภาพดี

Bahrens (1983) ได้ให้คำจำกัดความของ Wellness ว่า หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นพร้อมๆ กับมนุษย์ ซึ่งสิ่งดังกล่าวนี้เป็นพื้นฐานของสุขภาพที่ดีและเป็นการพัฒนาของชุมชนและจะมีส่วนช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งมีความสำคัญต่อสภาวะและสภาพความเป็นอยู่

กิจกรรมนันทสุขภาพ (Wellness) นั่นก็คือ กิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาสุขภาพนั่นเอง ซึ่งกิจกรรมนี้ เป็นการจัดการของบุคคลซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับข้อมูลการศึกษาโอกาสสำหรับการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมและยังเป็นการมุ่งใจในการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนให้ผู้เข้าร่วมกระทำในสิ่งที่เป็นไปได้มากที่สุดเกี่ยวกับลักษณะการดำเนินชีวิตเพื่อให้มีความเป็นอยู่ที่ดี โดยกิจกรรมนันทสุขภาพนี้มีการบริการ 3 ประเภท ได้แก่

1. การให้บริการเกี่ยวกับการหาข้อมูล (Information) เกี่ยวกับความเป็นอยู่ และกิจกรรมที่เหมาะสมของผู้เข้าร่วม
2. การให้บริการด้านความช่วยเหลือเกี่ยวกับคุณค่าและค่านิยมคุณธรรม (Values Clarification) เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวร

3. กิจกรรมโปรแกรมและการบริการ (Activities, Program and Services) เป็นการวางแผนริเริ่มดำเนินการสร้างสรรค์ให้เกิดกิจกรรมนันทสุขภาพดังนั้นจะเห็นว่า หน่วยงานทางด้านบริการสามารถมีส่วนร่วมในการจัดบริการที่เกี่ยวกับนันทสุขภาพได้อย่างกว้างขวางหลากหลาย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี มนุษย์ล้วนมีความต้องการการออกกำลังกายอยู่แล้วโดยธรรมชาติ การออกกำลังกายบางอย่างไม่จำเป็นต้องเป็นการเล่นเพื่อการแข่งขันเท่านั้น แต่สามารถเข้าร่วมเพื่อพัฒนารักษาสุขภาพและสมรรถภาพให้ดีขึ้นให้คงสภาพความสมบูรณ์แข็งแรงไว้นานที่สุด

นอกจากการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพแล้ว มนุษย์ยังทำกิจกรรมอีกหลายอย่างเพื่อให้มี ความเป็นอยู่ที่ดีอีกด้วย ดังนั้น กิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนารักษาสุขภาพและสมรรถภาพหรือนันท สุขภาพ (Wellness) จึงจัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการที่จะมีสุขภาพทั้งทางกายและทางใจดีขึ้น และให้มนุษย์มี ความเป็นอยู่ที่ดี

คุณค่าของกิจกรรมนันทสุขภาพ มีดังนี้

1. ส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
2. ผ่อนคลายความเครียด
3. เพลิดเพลิน สนุกสนาน
4. พัฒนาสมรรถภาพในการเคลื่อนไหว ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ และการทำงาน ประสานกันระหว่างประสาทและกล้ามเนื้อ
5. พัฒนาระบบต่าง ๆ ในร่างกายให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ
6. บางกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันเป็นหมู่ เช่น การเต้นแอโรบิก ช่วยส่งเสริม การเข้าสังคม
7. ช่วยให้มีความสุขุมภาพที่ดี
8. ร่างกายแข็งแรง

15. กิจกรรมนันทนาการกลุ่มสัมพันธ์และมนุษย์สัมพันธ์ (Group Relations and Human Relations) กิจกรรมนันทนาการกลุ่มสัมพันธ์เป็นกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมมนุษย์สัมพันธ์ การทำงานเป็นทีม การประสานงานร่วมมือของกลุ่ม และยังส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้พฤติกรรมของ กลุ่มของสังคมในวิถีประชาธิปไตยอีกด้วย กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีประโยชน์อย่างยิ่งในการเป็นผู้นำ และผู้ตาม ให้รู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบและบทบาทของตนเองและของสังคมที่ดี

ความหมายของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีอยู่หลายคำใกล้เคียงกัน เช่น “กระบวนการ กลุ่ม” “การแนะแนวหมู่” “การให้คำปรึกษากลุ่ม” “พลังกลุ่ม” และ “การฝึกมนุษย์สัมพันธ์” พอสรุปได้ ดังนี้

กระบวนการกลุ่ม (Group Process) หมายถึง กระบวนการที่ใช้กลุ่มในการแก้ไขปัญหาหรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกัน ซึ่งผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และใช้วิธีการวิเคราะห์พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การแสดงบทบาทสมมุติ การแสดงละคร การตีความหมาย การแก้ปัญหา เป็นต้น

การแนะแนวหมู่ (Group guidance) หมายถึง การให้การแนะแนวแก่บุคคลหลายคนหรือหลายกลุ่มที่มีปัญหาและความต้องการคล้ายคลึงกัน โดยการเปิดโอกาสให้แต่ละคนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาตัดสินใจของกลุ่มได้ และช่วยให้บุคคลได้รับทราบข้อมูล สิ่งควรรู้ไปพร้อมกับกลุ่ม เป็นการประหยัดเวลา แรงงาน และค่าใช้จ่าย

การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม (Group Counseling) เป็นการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ช่วยให้คนปกติได้ยอมรับปัญหาต่าง ๆ ของตนเอง และหาหนทางแก้ไข ซึ่งสามารถแบ่งการให้คำปรึกษาออกเป็น 3 ประการ ได้แก่ การใช้กลุ่มเพื่อแก้ปัญหา การให้คำปรึกษามุ่งช่วยเหลือปัญหาปกติทั่วไป และช่วยสมาชิกกลุ่มที่มีสภาพปกติ

การพลวัตรของกลุ่ม (Group Dynamics) เป็นการจัดกิจกรรมให้บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป มีกิจกรรมสัมพันธ์กัน มีการสื่อสารและปรับตัวเข้าหากันก่อให้เกิดพลังขึ้นภายในกลุ่ม โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ที่จะช่วยในการตัดสินใจร่วมกัน อาจจะใช้ทักษะมนุษยสัมพันธ์หรือการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อการพัฒนากลุ่มเป้าหมายไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

การฝึกมนุษยสัมพันธ์และความเป็นผู้นำ (Training Group หรือ T-Group) เป็นการฝึกอบรมเพื่อให้เกิดการตระหนัก (Awareness) และการสร้างทักษะ (Skills) โดยการช่วยให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อสร้างประสบการณ์มนุษยสัมพันธ์ บทบาทและคุณค่าในการเป็นผู้นำ

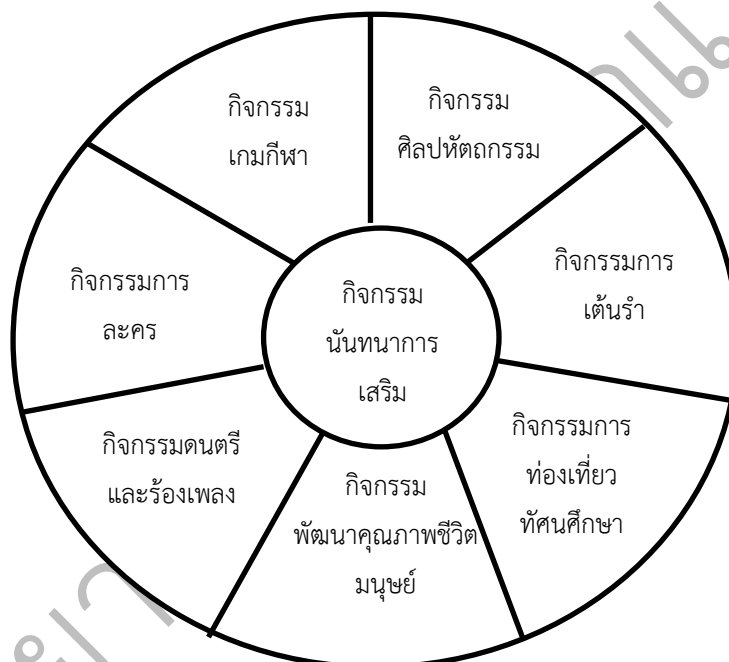
คุณค่า

กิจกรรมนันทนาการ กระบวนการกลุ่ม และมนุษยสัมพันธ์ได้ให้คุณค่าดังนี้

1. ส่งเสริมบรรยากาศและวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย
2. ช่วยพัฒนาคุณค่าความเป็นมนุษย์
3. ส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ของผู้เรียนและกลุ่ม
4. ส่งเสริมการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
5. ส่งเสริมการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
6. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าในพฤติกรรมของกลุ่ม
7. เป็นเครื่องมือในการควบคุมกลุ่ม หรือเตรียมความพร้อมของกลุ่ม
8. เป็นการสร้างความมั่นใจแก่ตนเอง
9. ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน ความสามัคคี และการทำงานเป็นทีม

10. ส่งเสริมการทำงานอย่างเป็นระบบมีขั้นตอน

ดังนั้น ในงานวิจัยครั้งนี้ได้ทำการจัดกลุ่มกิจกรรมนันทนาการตามบริบทของพื้นที่และงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรีได้ 7 กิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมด้านเกมกีฬา กิจกรรมด้านศิลปหัตถกรรม กิจกรรมด้านการเดินร่ำ กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวทัศนศึกษา กิจกรรมด้านการละคร กิจกรรมด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมด้านดนตรีและร้องเพลง ซึ่งจะนำไปใช้เป็นกรอบในการศึกษาแนวทางในการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี ซึ่งสรุปได้ดังภาพ

ภาพ 2.3 แสดงกิจกรรมเสริมในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี

ความมุ่งหมายของนันทนาการ

1. เพื่อพัฒนาอารมณ์ กิจกรรมนันทนาการเป็นกระบวนการเสริมสร้างและพัฒนาอารมณ์ของบุคคลและชุมชนโดยอาศัยกิจกรรมต่างๆ เป็นสื่อกลางในช่วงเวลาว่างหรือเวลาอิสระการเข้าร่วมกิจกรรมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจและกิจกรรมนั้นจะต้องเป็นกิจกรรมที่สังคมยอมรับสามารถก่อให้เกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน

2. เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ใหม่ กิจกรรมนันทนาการช่วยสร้างประสบการณ์ใหม่ให้แก่ผู้ร่วมกิจกรรมทั้งนี้เพราะความหลากหลายกิจกรรม เช่น การท่องเที่ยวทัศนศึกษาการเสริมสร้างประสบการณ์ใหม่ในสถานที่และทรัพยากรท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับประสบการณ์และพื้นฐานเดิมของบุคคลหรือชุมชน

3. เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ กิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์หรือกิจกรรมบางอย่างที่เคยเข้าร่วมมาแล้วแต่ผู้เข้าร่วมอยากสร้างความประทับใจหรือความทรงจำเดิมก็จะเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ทั้งสิ้น

4. เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม กิจกรรมนันทนาการจะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคลและชุมชนฝึกให้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนด้วยความสนใจและสมัครใจส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นทีมเป็นหนึ่งในกลุ่มรู้จักสิทธิและหน้าที่ตลอดจนความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นในฐานะองค์กรของสังคม

5. เพื่อส่งเสริมการแสดงออก กิจกรรมนันทนาการหลายประเภทเป็นการส่งเสริมให้บุคคลได้แสดงออกทางด้านความรู้สึกนึกคิด สร้างสรรค์การระบายอารมณ์การเลียนแบบสถานการณ์หรือพฤติกรรมต่างๆทำให้สามารถเรียนรู้และรู้จักตนเองมากขึ้นสร้างความมั่นใจความเข้าใจและการควบคุมตนเอง

6. เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิต กิจกรรมนันทนาการเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาอารมณ์ความสุขความสามารถของบุคคลสุขภาพและสมรรถภาพทางกายและจิตใจความสมดุลทางกายและจิตสิ่งเหล่านี้จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของสังคมทุกเพศและวัยนอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มประชากรทุกกลุ่มด้วย

7. เพื่อส่งเสริมความเป็นมนุษยชาติ กิจกรรมนันทนาการจะช่วยส่งเสริมพฤติกรรมและพัฒนาความเจริญงอกงามของบุคคลทั้งทางกายอารมณ์สังคมสติปัญญาและจิตใจของคนทุกคนทุกเพศทุกวัยตามความสนใจและความต้องการของบุคคล เช่น การจัดกิจกรรมนันทนาการนานาชาติ คือ มหกรรมกีฬาโอลิมปิกซึ่งจะช่วยส่งเสริมความเข้าใจอันดีและมิตรภาพของมวลมนุษยชาติ

8. เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี กิจกรรมนันทนาการเป็นการให้การศึกษแก่เยาวชนในด้านการช่วยเหลือตนเองรู้จักสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบระเบียบวินัยและการปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มและสังคมได้เป็นอย่างดีเป็นการพัฒนาบทบาทของการเป็นพลเมืองดีไม่เห็นแก่ตัวช่วยเหลือสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญส่งผลให้สังคมอบอุ่นและเพิ่มพูนคุณภาพชีวิต (ความมุ่งหมายของนันทนาการ. 2558: ออนไลน์)

ประโยชน์ของนันทนาการ

เทพประสิทธิ์ กุศลวิชัย (2556). ได้กล่าวว่า ประโยชน์ของนันทนาการ มีดังต่อไปนี้

1. พัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิต
2. ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
3. พัฒนาส่งเสริมความคิดและสติปัญญาแก่บุคคล
4. ช่วยให้ได้พักผ่อนอันเป็นสิ่งจำเป็นของบุคคลอย่างหนึ่ง
5. ช่วยให้เกิดความสุขและความพึงพอใจ
6. สร้างเสริมมนุษยสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสร้างความรู้สึกรักให้เกิดการยอมรับ

ตนเองและผู้อื่น

7. พัฒนาบุคคลในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
8. ส่งเสริมให้เป็นพลเมืองดี
9. ช่วยแก้ปัญหาสุขภาพจิต
10. ช่วยลดปัญหาอาชญากรรมและพฤติกรรมเกเรของเด็ก
11. ช่วยบำรุงขวัญและสุขภาพบุคคลแต่ละกลุ่ม
12. ส่งเสริมและสร้างความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจอันดีแก่สมาชิกภายใน

ครอบครัว

13. ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการสงวนทรัพยากรธรรมชาติ
14. เป็นสื่อกลางความสัมพันธ์ระหว่างชาติ
15. ช่วยถ่ายทอดประเพณี วัฒนธรรม อารยธรรมของมนุษยชาติ

แนวคิดและหลักการจัดกิจกรรมนันทนาการ

เทพประสิทธิ์ กุศลวิชัย. (2556). กิจกรรมนันทนาการมีอยู่หลายประเภท โดยแต่ละประเภทจะมีลักษณะที่แตกต่างกัน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจึงควรมีหลักในการเลือกให้เหมาะสมกับวัย เพศ โอกาส ความรู้ ความสามารถ เพื่อทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนี้

1. ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศและวัย เช่น การเย็บปักถักร้อยเหมาะกับผู้หญิง กีฬาชกมวยเหมาะกับผู้ชาย หมากเก็บเหมาะกับเด็ก ๆ เป็นต้น
2. ความรู้ความสามารถของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เพราะจะทำให้เกิดความสุขสนุกสนานขณะปฏิบัติ เช่น ถ้ามีความสามารถในการพูด อาจเลือกเล่นนิทานหรือโต้วาทีร่วมกับเพื่อน เป็นต้น
3. สภาพร่างกายการเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมจะส่งเสริมให้ร่างกายแข็งแรงและมีสุขภาพจิตดี เช่น ผู้ที่ป่วยไม่ควรเลือกการเล่นกีฬากลางแจ้ง

4. โอกาสและสถานที่ เช่น การเล่นเกมในสนามหรือโรงยิมเนเซียม การเดินทางท่องเที่ยวทางทะเลไม่ควรไปในฤดูฝน เป็นต้น
5. สังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณี เช่น ไม่ควรเลี้ยงสุกรในชุมชนที่มีชาวมุสลิมอาศัยอยู่มาก เป็นต้น
6. งานอาชีพ เช่น ผู้ที่ทำงานที่ไม่ได้ใช้แรงกายมาก ควรเลือกกิจกรรมที่ต้องใช้กำลังได้แก่ การเล่นเกมหรือออกกำลังกาย เป็นต้น
7. ฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวกิจกรรมบางชนิดใช้ค่าใช้จ่ายสูง เช่น กีฬาอล์ฟ เล่นเปียโน การสะสมของที่มีราคาแพง ซึ่งไม่เหมาะกับผู้ที่ยากจนดังนั้นจึงควรเลือกให้สอดคล้องกับฐานะ
8. ประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และส่วนรวม กิจกรรมที่เลือกควรมีประโยชน์ทั้งต่อตนเองและส่วนรวม เช่น การชုดลอกคูคลอง

5. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดชลบุรี

ชลบุรี เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของประเทศไทยหรือ ริมฝั่งทะเลด้านตะวันออกของอ่าวไทย มีประวัติความเป็นมาค่อนข้างเก่าแก่อยู่ในราวสมัยทวารวดีหรือสมัยขอมนั่นเอง เขตจังหวัดชลบุรีมีเมืองที่เกิดขึ้นใน สมัยนั้น 3 เมืองด้วยกัน คือ เมืองพญาแร่ ในเขตอำเภอบ่อทอง เมืองพระรถใน เขตอำเภอนันทนิคม และเมืองศรีโพธิ์ในเขตอำเภอเมืองชลบุรีเมือง 3 เมืองนี้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน คือ เมืองพญาเร่ติดต่อกับเมืองพระรถโดยคลองหลวง ปัจจุบันคลองยังอยู่และเป็นคลองสายที่สำคัญและยาวที่สุดของจังหวัดชลบุรี การทำนาในอำเภอนันทนิคม และอำเภอปานทองอาศัยน้ำจากคลองนี้ ซึ่งมีแคว หลายแคว แควใหญ่ที่สุด คือ แควที่เกิดจากทิวเขาป่าแดงไหลผ่านตลาดอมพูนม และเมืองพระรถติดต่อกับเมืองศรีโพธิ์ทางถนน (ปัจจุบันแนวถนนยังมีอยู่) จากการสันนิษฐานโดยอาศัยหลักฐานทางโบราณสถานและลักษณะทาง ภูมิศาสตร์ประกอบกัน เมื่อโบราณทั้งสามเมืองนี้น่าจะเกิดขึ้นก่อนหลังกัน ไม่นานนักกล่าวคือ เมืองพญาเร่เกิดขึ้นก่อน จากนั้นเมืองพระรถเกิดขึ้นในระยะ ต่อมา จากนั้นเมืองศรีโพธิ์ ก็เกิดขึ้นตามมาและต่อมาก็กลายเป็นจังหวัดชลบุรี ซึ่งมีอาณาเขตของเมืองโบราณทั้งสามมารวมกันเป็นพื้นที่ของจังหวัดชลบุรี ในปัจจุบัน

ขนาดและที่ตั้ง

จังหวัดชลบุรีตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของประเทศไทยหรือริมฝั่งทะเล ด้านตะวันออกของอ่าวไทย ประมาณเส้นรุ้งที่ 12 องศา 30 ลิปดา ถึง 13 องศา 34 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 100 องศา 45 ลิปดาถึง 101 องศา 45 ลิปดา ตะวันออก มีระยะทางห่างจากกรุงเทพฯ ไปทางทิศ ตะวันออก ตามทางหลวง แผ่นดินหมายเลข 3 สายบางนา –ตราด เป็นระยะทางประมาณ 81 กิโลเมตร และมีเส้นทางหลวงพิเศษ หมายเลข 7 กรุงเทพฯ –ชลบุรี ระยะทาง 79 กิโลเมตร ซึ่งใช้

ระยะเวลาในการเดินทางประมาณ 45 นาที มีพื้นที่ทั้งจังหวัด ประมาณ 4,611.829 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,726,953 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.85 ของพื้นที่ประเทศไทย

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดชลบุรีมีทั้งพื้นที่ที่เป็นภูเขา พื้นที่ราบลุ่ม และที่ราบติดชายฝั่งทะเล รวมทั้งเกาะน้อยใหญ่อีกมากมาย ลักษณะภูมิประเทศ แบ่งออกได้ ดังนี้

1. พื้นที่ส่วนที่เป็นภูเขา จะอยู่เกือบกึ่งกลางของจังหวัดเป็นแนวยาว จากทิศตะวันตกเฉียงเหนือไปยังตะวันออกเฉียงใต้ โดยเขตที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 200 เมตรขึ้นไป จะอยู่ด้านตะวันออกของจังหวัด ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอบ่อทองและอำเภอหนองใหญ่ ในด้านที่ติดกับจังหวัดฉะเชิงเทรา และจันทบุรี
2. ส่วนที่เป็นที่ราบลุ่ม จะอยู่ตอนบนของจังหวัดในเขตอำเภอพานทอง อำเภอพนัสนิคมและแนวกึ่งกลางของด้านตะวันตก
3. ส่วนที่ติดกับทะเล อยู่ทางด้านทิศตะวันตกตั้งแต่อำเภอเมืองจนถึง อำเภอสัตหีบ ซึ่งมีความยาวประมาณ 160 กิโลเมตร ประกอบด้วยที่ราบตาม ชายฝั่งทะเลที่มีภูเขาเล็ก ๆ สลับอยู่ บางตอน ชายฝั่งทะเลบางแห่งมีลักษณะ เว้าแหว่งและเป็นหลุมต้ำน้ำทะเลท่วมถึง มีป่าชายเลนหรือ โกงกางขึ้นตั้งแต่ใน เขตอำเภอเมืองชลบุรี ถัดลงไปเป็นอำเภอศรีราชา อำเภอบางละมุงและอำเภอ สัตหีบ มีหาดทรายสวยงามหลายแห่ง ซึ่งถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ของจังหวัด
4. ส่วนที่เป็นเกาะ อยู่ห่างจากชายฝั่งทะเลออกไปประมาณ 10 กิโลเมตร ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่ที่เป็นเกาะเล็กและเกาะใหญ่ประมาณ 46 เกาะ เกาะที่สำคัญที่สุดคือเกาะสีชังและมีฐานะเป็นอำเภอ นอกจากนี้ยังมีเกาะแสมสาร เกาะล้าน เกาะครก เกาะสากและเกาะไผ่ เป็นที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวและ พักผ่อน

ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของจังหวัดชลบุรีโดยทั่วไป ฤดูร้อนไม่ร้อนจัด ฤดูหนาวอากาศไม่แห้งแล้งมาก มีฝนตกชุกสลับกับแห้งแล้ง ปี 2552 วัดปริมาณน้ำฝนได้ 1,574.4 มิลลิเมตร บริเวณใกล้ภูเขา มีฝนตกมากกว่า บริเวณใกล้ชายทะเล ลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบมรสุมเมืองร้อน

สถานการณ์การท่องเที่ยวและรายได้

นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 8,453,268 คน (ร้อยละ 40 ของ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เข้ามาท่องเที่ยวประเทศไทย) มีรายได้ 76,553.15 ล้านบาท โดยมีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมากที่สุด ตามสัญชาติ ได้แก่ ประเทศรัสเซีย จีน เยอรมัน ไต้หวันและอินเดีย (ข้อมูลประมาณการ ปี 2554)

6. ประวัติความเป็นมาของประเพณีวิ่งควาย

ประเพณีวิ่งควายเป็นประเพณีเก่าแก่ดั้งเดิมของจังหวัดชลบุรีมีอยู่แห่งเดียวในเมืองไทยเมื่อใกล้เทศกาลออกพรรษาครั้งใดก็แสดงว่าเป็นช่วงเวลาแห่งการไถหว่านได้ผ่านพ้นไปแล้ว ถึงเวลาที่บรรดาชาวไร่ชาวนา จะได้มีโอกาสหยุดพักผ่อนเพื่อรอคอยเวลาที่ผลผลิตจะตกดอกออกรวงและก็เป็นเวลาที่วัวควายจะได้พักผ่อนน้อยเสียทีหลังจากที่ถูกใช้งานมาอย่างหนัก

ประวัติความเป็นมาของประเพณีวิ่งควาย

ประเพณีวิ่งควาย เป็นประเพณีที่มีมาแต่บรรพกาล จนไม่สามารถชี้ชัดได้ว่ามีมาแต่สมัยใด และใครเป็นผู้ริเริ่ม เป็นประเพณีที่สืบทอดมาหลายชั่วอายุคน ที่ปฏิบัติในวันขึ้น 14 ค่ำ ซึ่งเป็นวันใกล้สิ้นฤดูฝนจะย่างเข้าฤดูหนาว เป็นฤดูกาลที่การไถหว่านได้เสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว เวลาข้าวกล้าในนา พืชพันธุ์ธัญญาหารในไร่นากำลังตกดอกออกรวง เป็นฤดูที่ชาวไร่ชาวนากำลังมองเห็นผลจากแรงงานของตน ตลอดจนแรงสัตว์ที่ได้ใช้ทำงานกำลังจะให้ผลอยู่รำไร ความสุขและความหวังกำลังรออยู่เบื้องหน้า อย่างน่าภาคภูมิใจอีกไม่ช้าก็จะเก็บเกี่ยวข้าวกล้าในนา ตลอดจนพืชผลต่างๆ ที่ได้ไถหว่านไว้ จึงมาคำนึงถึงสัตว์ เช่น วัวควายที่ได้ไถนาเป็นเวลาหลายเดือน ควรจะได้มีส่วนได้รับความสุขตามสภาพบ้าง จึงต่างตกแต่งวัวควายของตนให้สวยงาม เป็นการทำขวัญควาย แล้วก็นำควายเข้าเมืองเพื่อพบปะกับบรรดาเกษตรกรทั้งหลาย ไม่ว่าจะอยู่สารทิศใดก็จะมีโอกาสพบปะสังสรรค์ กันในวันนั้น คนที่รู้จักกันก็แลกเปลี่ยนความคิดเห็นสารทุกข์สุกดิบ มีการเลี้ยงดูกันอย่างสนุกสนาน ตลอดจนมีการประกวดความสมบูรณ์ของวัวและควาย วันนั้นเป็นวันของผู้ที่เป็นกระดูกสันหลังของชาติ มาสนับบาตพบปะกันจริงๆ เหตุที่เลือกเอาวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 นั้น เพราะวันรุ่งขึ้นเป็นวันพระ ทุกคนจะต้องหยุดงานไปวัด วันพระนั้นโบราณหยุดงานไปวัดกันจริงๆ แม้กระทั่งวัวควายก็ไม่ยอมให้ใช้งานวันพระ โดยเฉพาะต่อไปวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ก็เป็นวันออกพรรษา การนำควายมาวิ่งประกวดกันในเมืองวันนั้นขามากก็เอาควายมาเทียมเกวียนบรรทุกกล้วย มะพร้าว ใบตอง ยอดมะพร้าวมาขาย เพื่อคนในเมืองจะได้ซื้อไปห่อข้าวต้มทางทำบุญตักบาตรวันเทโวโรหณะ วันออกพรรษา ขากลับได้มีโอกาสซื้อของไปทำบุญเลี้ยงพระตามวัดวาอารามใกล้เคียงในวันพระและวันออกพรรษา คนโบราณของเราเป็นคนที่หนักในความกตัญญูกตเวทิตา และมีความเมตตาธรรมสูง เห็นวัวควายเหล่านั้นทำงานให้กับตน เป็นสัตว์ที่มีคุณแก่ชีวิตตนไม่ยอมฆ่าสัตว์เหล่านั้นเป็นอาหาร ไม่รับประทานเนื้อวัวควาย เพราะถือว่าเป็นสัตว์ที่มีบุญคุณ ประเพณีวิ่งวัววิ่งควายไม่ใช่เรื่องไร้สาระเหลวไหล เป็นเรื่องที่แฝงไว้ด้วยสามัคคีธรรม บรรพชนของเราเป็นห่วงประเพณีนี้จะสูญหายในเร็ววัน เพราะคนจะไม่เห็นคุณค่าของวัวควาย ฉะนั้นในปีใดที่ไม่มีประเพณีวิ่งวัววิ่งควาย ปีนั้นวัวควายจะเป็นโรคระบาดตายกันมากผิดกว่าปกติ เพราะวิญญูณของบรรพชนของเรายังห่วงประเพณีนี้ตั้งมานี่อยู่ จึงบันดาลให้เกิดอาเพศภัยพิบัติต่างๆ ควายที่เจ็บป่วยระหว่างปีเจ้าของควายก็ขนบานให้หายแล้ว จะนำมาวิ่งเพื่อรักษาประเพณีปีละหลายๆ

ในอดีตประเพณีวิ่งควายเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อทางไสยศาสตร์ที่ว่าถ้าควายของใครเจ็บป่วยเจ้าของควายควรนำควายของตนไปพบกับเทพารักษ์และเมื่อหายเป็นปกติแล้วจะต้องนำควายมาวิ่งแก้บนฉะนั้นในปีต่อๆ มาชาวบ้านก็นำควายของตนมาวิ่งเพื่อป้องกันการเจ็บป่วยเสียแต่เนิ่นๆ

ประเพณีวิ่งควายยุคแรก เกิดขึ้นเมื่อประมาณ 100 ปีเศษๆ มาแล้ว ณ วัดใหญ่อินทารามพระอารามหลวง ซึ่งตั้งอยู่ที่ถนนเจตน์จันทร เจ้าอาวาส ตลอดจนอุบาสกและอุบาสิกาของวัดได้ปรึกษากันหรือกันและมีความเห็นพ้องต้องกันว่า ควรจัดให้มีเทศน์มหาชาติ เป็นงานประจำปี ณ วัดแห่งนี้ โดยกำหนดเอาเวลารุ่งอรุณของวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ซึ่งเป็นวันพระและ วันออกพรรษา เป็นเวลาเริ่มการเทศน์มหาชาติกัณฑ์เทศน์ โดยในปีแรกนั้นผู้รับเป็นเจ้าของกัณฑ์เทศน์ส่วนมากเป็นชวานาและชาวสวน ซึ่งสมัยนั้นนิยมใช้อาหารพื้นเมืองเป็นเครื่องติดกัณฑ์เทศน์ เช่น ข้าวเปลือก ข้าวสาร หมาก มะพร้าว กล้วย อ้อย พักเขียว พักทอง และปลาแห้ง เป็นต้น ดังนั้นการที่จะนำเครื่องกัณฑ์เทศน์ดังกล่าวมาที่วัด จึงจำเป็นต้องใช้เกวียน โดยใช้พื้นเกวียนส่วนล่างเป็นที่บรรจุของ ส่วนด้านบนใช้ไม้ขัดเป็นรอตวางแคร่ให้คนแก่ ผู้หญิง และเด็กนั่ง และมีประทุนครอบกันแดดกันฝนอีกชั้นหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีการตกแต่งเกวียนของตนให้และดูสวยงาม เป็นต้นว่าที่หน้าประทุนก็ร้อยดอกไม้เป็นม่านห้อย และใช้หนอกกล้วยกับต้นอ้อยผูกขนานบสองข้าง และมีทะเลยมะพร้าว ทะลายจากประดับให้ดูงามตา ตอนท้ายเกวียนก็มีการตกแต่งประดับประดาด้วยเช่นกัน เมื่อเกวียนมาถึงวัดพร้อมกันแล้ว ตกบ่ายคนขับเกวียนก็จะชวนกันขี่ควายไปยังสระบัว ซึ่งเป็นสระน้ำขนาดใหญ่ มีดอกบัวขึ้นเต็มอยู่ห่างจากวัดไปทางทิศเหนือเป็นระยะทางไกลมาก เพื่อให้ควายได้กินและอาบน้ำในสระ

เมื่อมีคนขี่ควายไปชุมนุมพร้อมๆ กันจำนวนมาก เช่นนั้นจึงเกิดมีคนนึกสนุกทำผู้อื่นให้ขี่ควายแข่งประลองฝีเท้ากันดูว่าควายของใครจะมีฝีเท้าเร็วกว่ากัน ดังนั้นเมื่อถึงวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 ของปีต่อๆ มา ควายเทียมเกวียนที่บรรทุกเครื่องกัณฑ์เทศน์มาวัดจึงถูกนำออกมาวิ่งในตลาดให้คนชน จนทำให้เจ้าของควายที่อยู่ตำบลใกล้เคียงต้องการนำควายของตนมาร่วมวิ่งแข่งขันบ้าง ตลอดจนอาจมีบางคนนำควายของตนมาวิ่งแก้บนในปีต่อๆ มา ควายจึงมีจำนวนเพื่อขึ้นๆ ทุกปี ส่วนคนที่อยู่ตามอำเภอต่างๆ ก็พากันมาดูงานวิ่งควายมากขึ้นจนกลายเป็นประเพณี และภายหลังได้เปลี่ยนเวลาจากตอนบ่ายมาเป็นตอนเช้า และจำนวนควายก็เพิ่มขึ้นมากกว่า 100 ตัว

สำหรับวัวและควายที่นำมาวิ่งนั้น เจ้าของจะใช้ด้ายดิบสีขาวสลัปลีแดงหรือใช้ผ้าสีคาดหน้าผากระหว่างเขาทั้งสองข้าง และใช้กระดาษแข็งตัดเป็นรูปใบโพ ปิดทับด้วยแผ่นโลหะฉลุสลัปลีเป็นลวดลายห้อยไว้ระหว่างหน้าผาก ส่วนเขาทั้งสองข้างถูกสวมด้วยถุงซึ่งเย็บด้วยผ้าสีต่างๆ ปลายเขาดัดพู่ ถ้าไม่ได้สวมถุงก็ใช้น้ำมันทาเขาให้เป็นเงา ที่คอผูกกระดิ่งใบใหญ่ เวลาควายวิ่งจึงมีเสียงดังสนั่น

ในอดีตสภาพตลาดชลบุรี ยังไม่เจริญเหมือนทุกวันนี้ เกวียนที่บรรทุกสินค้ามาจำหน่ายในเมืองจึงพักเกวียนอยู่ตามลานวัดใกล้เคียงกับตลาดที่ติดต่อกันที่บริเวณข้างวัดใหญ่อินทาราม

และข้างวัดต้นสนมีสถานที่ของเอกชนแห่งหนึ่งซึ่งชาวบ้านนิยมใช้เป็นที่พักเกวียนเพื่อขนถ่ายสินค้า ชาวบ้านเรียกกันว่า ตลาดท่าเกวียน ทุกวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 และวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ซึ่งเป็น วันออกพรรษา จะมีชาวบ้านนำสินค้ามาจำหน่ายในตลาดกันเป็นจำนวนมากและนำควายมาพักไว้ที่ บริเวณวัด หรือไม่ก็จูงควายเข้ามาเที่ยวตลาด โดยแต่งตัวให้สวยงามทั้งคนและควาย และหว่ายเส้นควาย การแต่งควายจึงวิจิตรพิสดารไปตามความคิด เช่น ทำถุงสวมเขาควาย ตกแต่งเชือกจูงควาย และหว่ายเส้นควาย ตลอดจนทำกระบี่แต่หน้าควาย เป็นต้น การจูงควายเข้าเที่ยวตลาดเพื่อจับจ่าย ซื้อของตามความประสงค์ตลอดจนนำควายวิ่งไปรอบๆ ตลาดด้วยความสนุกสนานนี้เองที่ต่อมา กลายเป็นประเพณีวิ่งควายตามลานวัดต่างๆ ซึ่งเมื่อถึงวันแข่งควาย ชาวบ้านจะนำควายมาพักก่อนที่ จะนำควายเข้าวิ่งแข่งขัน ในระหว่างปีหากควายเกิดเจ็บป่วย เจ้าของควายก็จะขนบานศาลกล่าวด้วย กระนำควายมาวิ่งแก้บน จนกลายเป็นประเพณีสืบต่อกันมา

ปัจจุบันประเพณีวิ่งควายในเขตเทศบาลเมืองชลบุรีจะจัดในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 อำเภอบ้านบึง จัดในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ตลาดหนองเขิน อำเภอบ้านบึง จัดในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 วัดดอนกลาง ตำบลแสนสุขอำเภอเมือง จัดวิ่งควายในวันทอดกฐินประจำปีของวัด นอกจากนี้จะจัดให้มีการแข่งขันวิ่งควายแล้ว ยังมีการ “สู้ขวัญควาย” หรือการทำขวัญควายอีกด้วย

สำหรับขั้นตอนการวิ่งควายในปัจจุบันเจ้าของควายจะตกแต่งควายอย่างงดงามด้วยผ้าแพรพรรณดอกไม้หลากสีตัวเจ้าของควายก็แต่งตัวอย่างงดงามแปลกตา เช่น แต่งเป็นชาวเขา ชาวอินเดีย แดงหรือตกแต่งด้วยเครื่องทองประดับเพชรเหมือนเจ้าชายในลิเก ละครที่แปลกตาแล้วนำควายมาวิ่งแข่งกันโดยเจ้าของเป็นผู้ที่ขี่หลังควายไปด้วยความสนุกอยู่ที่ท่าทาง วิ่งควายที่แปลกบางคนขี่ก้านไผ่ตกลงมาจากหลังควายและคนดูจำนวนมากจะส่งเสียงกันดัง อย่างอื้ออึงในการจัดประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรีมีกิจกรรมหลักของงานคือ การแข่งขันขี่ควาย และมีกิจกรรมเสริมอื่นๆ อีก เช่น ประกวดสุขภาพควาย ประกวดตกแต่งควายประเภทสวยงาม ประกวดขบวนหุ่นควาย ประกวดน้องนางบ้านนา แข่งขันชักเย่อ มีการสาธิตการทอผ้าอ่างศิลาซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของตน สาธิตการตีครกหิน อ่างศิลาที่นับวันจะสูญไป เพราะหาช่างฝีมือได้ยาก และความนิยมของผู้ใช้อุปกรณ์เครื่องครัวชนิดนี้ลดน้อยลง นอกจากนี้ยังมีมหรสพและร้านจำหน่ายสินค้าเบ็ดเตล็ดต่างๆ โดยมีหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมมือให้การสนับสนุน

วัตถุประสงค์ของการจัดประเพณีวิ่งควาย

ประเพณีวิ่งควายเป็นประเพณีที่เกี่ยวกับอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งตกทอดมาจากบรรพบุรุษ จนถึงปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมประเพณีอันดีงาม และส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดชลบุรี โดยจะนิยมจัดงานในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 หรือก่อนออกพรรษา 1 วัน เพื่อรอคอยเวลาที่ผลผลิตจะตกดอกออกรวง และให้คนกับควายได้มีโอกาสพักผ่อนหลังจากตรากตรำงานในท้องนามายาวนาน ชาวบ้านได้เตรียมของไปถวายวัด ได้พักผ่อนและได้สังสรรค์กันระหว่างชาวบ้านซึ่งเหนื่อย

จากงานนอกจากนี้ประเพณีวิ่งควายยังเป็นการแสดงความกตัญญูรู้คุณต่อควาย ที่เป็นสัตว์ที่มีบุญคุณต่อชาวนา และคนไทย เป็นการทำขวัญควายและให้ควายได้พักผ่อน จากงานในท้องถิ่นเพื่อให้สอดคล้องกับความเชื่อที่ว่า หากปีใดไม่มีการวิ่งควาย ปีนั้นควายจะเป็นโรคระบาดกันมากเพื่อแสดงการรู้คุณต่อควายซึ่งเป็นสัตว์ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ ทำนา ชาวนาไทยให้ความสำคัญกับควายมาก มีการกำหนดลักษณะของควายที่เป็นมงคลและอัปมงคลตามความเชื่อ เพื่อนำเป็นแนวทางในการคัดเลือกควายที่มีลักษณะดีมาใช้แรงงาน ลักษณะควายที่เชื่อว่าเป็นมงคล เช่น ลำตัวใหญ่ยาว ขาแข็งแรง และได้สัดส่วน มีหน้าค่อนข้างยาว รุงมุกเล็กมีความชุ่มชื้นอยู่เสมอ มีเขาโค้งคล้ายวงพระจันทร์ โคนเขาใหญ่ปลายเรียวมีปล้องถี่ เป็นต้น ควายที่มีลักษณะดีและแข็งแรง เหมาะสมกับการใช้งานจึงเป็นที่ต้องการของบรรดาเกษตรกร ในบางท้องถิ่นที่ยังคงเห็นความสำคัญหรือความจำเป็นในการใช้แรงงานควายคู่ไปกับเครื่องทุ่นแรงต่างๆ

รัชกาลที่ 6 เสด็จประพาสจังหวัดชลบุรี

สิ่งที่น่าภาคภูมิใจยิ่งสำหรับประเพณีวิ่งควายของชาวชลบุรีก็คือ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จประพาสจังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2455 ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรีคือ พระยาวิเศษ ฤาไชย ได้จัดวิ่งควายถวายทอดพระเนตรที่หน้าศาลากลางจังหวัดชลบุรี มีหลักฐานปรากฏในพระราชกิจรายวัน กรมราชเลขาธิการได้บันทึกไว้ ขอคัดมาเป็นหลักฐาน

“วัน ๗ ๑๒ ร.ศ.๑๓๑ เสด็จลงเรือพระที่นั่งที่ท่าหน้าตำหนัก กรมขุนมรุพงษ์ พระราชทานพระแสงสำหรับมณฑลแก่พระสุนทรพิพิธ แล้วเสด็จลงเรือจะเสด็จเมืองชลบุรี พอผ่านโรงทหาร กองทหารโห่ร้องถวายไชยมงคล ล่องลงมาตามลำน้ำ เวลาเที่ยงถึงปากน้ำบางปะกง เสด็จขึ้นประทับบนศาลาการเปรียญวัดบางปะกง มีเจ้าคณะมณฑลและเจ้าอธิการวัดนี้มาคอยรับเสด็จ และมีราษฎรมาคอยเฝ้าเป็นอันมาก โปรดให้ราษฎรเฝ้า ราษฎรนำปลาและน้ำปลามาถวาย โปรดพระราชทานเงินทุกราย และพระราชทานเสมาเงิน จ.ป.ร. แก่เด็กลูกหลานของราษฎรที่มาเฝ้านั้นทั้งหญิงและชาย แล้วประทับเสวย ณ ที่นั่นเวลาบ่าย ๒ โมง ๔๕ นาที เสด็จประทับลงเรือยนต์ พระสงฆ์ในวัดนี้สวดชัยโตน เวลา ๓ โมง ๔๕ นาที เรือพระที่นั่งเทียบสะพานทำน้ำเมืองชลบุรี พระยาวิเศษฤาไชย และข้าราชการเมืองนั้นมาคอยรับเสด็จ เสด็จขึ้นประทับตำหนักกรมขุนมรุพงษ์ที่เมืองชลบุรีนั้น

เวลาบ่าย ๔ โมง เสด็จที่ว่าการเมือง กองเสือป่าและลูกเสือ นักเรียนชายหญิงตั้งแถวรับเสด็จที่สนามหญ้าหน้าท่าว่าการ ทหารเรือชายทะเลทั้งข้างขวา ข้างซ้ายตำรวจภูธร เมื่อประทับบนที่ว่าการแล้วพระยาวิเศษฤาไชยนำพ่อค้าไทยจีนเฝ้า ประทับทอดพระเนตรแข่งกระบือ และแห่ผ้าป่า ซึ่งพ่อค้าพลเมืองได้จัดให้มีขึ้น

ประทับเสวยเครื่องว่าง ณ ที่นั่นแล้วเสด็จกลับยังที่ประทับแรม โปรดให้เลื่อนกำหนดวันที่จะเสด็จกลับไปอีก ๒ วัน”

จากพระราชกิจประจำวันนี้ จะเห็นได้ชัดว่าประเพณีวิ่งควายได้มีมาแล้วแต่อดีต และเป็นประเพณีที่แปลกกว่าจังหวัดอื่น จึงได้เตรียมการจัดถวายทอดพระเนตรเป็นกรณีพิเศษ

ความเชื่อเกี่ยวประเพณีวิ่งควาย

ความเชื่อทางไสยศาสตร์

ในอดีตประเพณีวิ่งควายเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อทางไสยศาสตร์ที่ว่า ถ้าควายของใครเจ็บป่วย เจ้าของควายควรจะนำควายของตนไปบนกับเทพารักษ์และเมื่อหายเป็นปกติแล้วจะต้องนำควายมาวิ่งแก้บน ฉะนั้นในปีต่อๆ มาชาวบ้านก็นำควายของตนมาวิ่งเพื่อป้องกันการเจ็บป่วยเสียแต่เนิ่นๆ

ความเชื่อทางศาสนาพุทธ

ส่วนความเชื่อในทางศาสนาพุทธนั้นเกิดจากการที่ชาวบ้านมาชุมนุมกันที่วัดใหญ่อินทาราม จังหวัดชลบุรี เพื่อนำเครื่องกัณฑ์เทศน์ใส่ควายเทียมเกวียนมาพักที่วัดเพื่อจะรอการติดกัณฑ์เทศน์ ในเทศกาลเทศน์มหาชาติในขณะที่รอเด็กเลี้ยงควายต่างก็นำควายของตนไปอาบน้ำที่สระบริเวณวัดเมื่อต่างคนต่างพาควายของตนไปก็เกิดมีการประลองฝีเท้าควายเกิดขึ้น เพื่อทดสอบสุขภาพความแข็งแรงกัน การแข่งขันในระยะแรกๆ จึงเป็นเพียงการบังคับควาย ขณะวิ่งในระยะที่กำหนด และห้ามตกจากหลังควาย ต่อมาจึงเชื่อว่าการวิ่งควายได้มีการพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ มีการวิ่งรอบตลาดเมื่อถึงเทศบาลก่อนออกพรรษา 1 วัน ชาวบ้านร้านตลาดต่างก็จะรอดูควายที่มาวิ่ง มีการตกแต่งควายให้สวยงามและวิจิตรบรรจงมากขึ้นจนกลายเป็นประเพณีวิ่งควาย (สำนักงานการศึกษา เทศบาลเมืองชลบุรี. 2558: วารสาร)

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในต่างประเทศ

Chaudhuri and Dutta (2010) ได้เขียนบทความเรื่องการส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมโดยหาหน่วยงานในพื้นที่ชนบทมีส่วนร่วม กรณีศึกษาประเทศอินเดียว่าการท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage Tourism) พบว่าการส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมในปुरुลียาสร้างโอกาสให้กับศิลปินพื้นเมืองในวงกว้าง และเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น ถึงแม้ว่า การบริหารและส่งเสริมเทศกาลพื้นบ้านจะเพิ่มขึ้นเพื่อดึงดูดผู้ชม แต่ยังไม่มีการสืบทอดเพื่อเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่า และนำไปสู่การเปิดตลาดใหม่และการหาแนวทางเพิ่มเติมสำหรับการแสดงและผู้ชม การปรับปรุงคุณภาพผ่านการฝึกอบรมและการเปิดรับนำไปสู่ความต้องการต่างๆ 2 โครงการ 2 นี้ได้ นำไปสู่การเกิดศิลปะพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์และอุตสาหกรรมสร้างสรรค์วัฒนธรรมซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อคนยากไร้ รวมถึงท้องถิ่นชนบทและชุมชนของชนเผ่าต่างๆ และการเข้าถึงความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ คนรุ่นใหม่หันมาให้ความสำคัญกับมรดกทางวัฒนธรรมและประเพณีของพวกเขา

เขา และยังให้ความสำคัญแก่ความคิดสร้างสรรค์และวัฒนธรรมท้องถิ่น นอกจากนี้ก่อให้เกิดความเข้มแข็งและนำมาซึ่ง ความตระหนักในวัฒนธรรมคืนมา 2 การท่องเที่ยว 2 มรดกทางวัฒนธรรม สามารถ ส่งเสริมความต่อเนื่องของการแสดงออกทางศิลปะแบบดั้งเดิมและเผยแพร่ไปยังภายในและภายนอก ชุมชนได้ 2 ในระยะยาว

Kolar and Zabkar (2009) ได้ศึกษารูปแบบการทำการตลาดเชิงวัฒนธรรมโดยผู้บริโภค หรือ นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม เป็นการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประวัติศาสตร์โรมัน 25 แห่ง โดย การศึกษาครั้งนี้ศึกษาจากทฤษฎีเกี่ยวกับความดั้งเดิมความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวทั้งสถานที่ท่องเที่ยวและเรื่องราวในอดีตและเป็นการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวจำนวน 1147 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์โดยใช้ Factor Analysis และใช้โปรแกรม Lisrel จากการวิเคราะห์ ผลพบว่าแรงจูงใจที่สำคัญของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมี 2 ด้านคือ คือ 1. วัตถุ ชากหักปรักพัง สถานที่ที่ยังคงเหลืออยู่ (Object- base) ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้รับ ประสบการณ์ความรู้ ความเพลิดเพลินในแหล่งท่องเที่ยวที่ได้พบได้เห็นวัตถุ สิ่งของที่ยังหลงเหลือที่ เกี่ยวข้องกับศิลปะและสิ่งประดิษฐ์ในสถานที่ท่องเที่ยว 2. อัตลักษณ์หรือเอกลักษณ์ความดั้งเดิมและ การเล่าเรื่องราวในอดีต (Esistential authenticity) ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสในแหล่งท่องเที่ยว อาจจะเกี่ยวข้องกับความรู้สึก ช่วงเวลา จากประสบการณ์จริงของนักท่องเที่ยวเมื่อเข้ามาเยี่ยมชมใน สถานที่จริง (Tomaz Kolar; & Vesna Zabkar. 2009: 652-663)

Misiura (2006) ได้กล่าวถึงการที่จะทำให้ผู้จัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจัดการกับ แหล่ง ท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความสมดุลกันระหว่างการทำธุรกิจกับการอนุรักษ์เพื่อให้เกิดการส่งเสริม การ ท่องเที่ยวที่เหมาะสม กรณีศึกษา : สบายุคใหม่ในสหราชอาณาจักร เมืองบาส (Bath) เป็นเมือง ที่มี ชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและดึงดูดผู้คนให้มาท่องเที่ยวมากขึ้น ประกอบกับบาสเป็นเมืองเก่าแก่แห่งหนึ่งของสหราชอาณาจักร พบว่า การฟื้นฟูเมืองบาสเป็นการบูรณะสถาปัตยกรรม เช่น สถาปัตยกรรม ต่างๆ ในศตวรรษที่ 18 ซึ่งทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โดยมีการผสมผสานกับศาสตร์ของสถาปัตยกรรม โบราณ ประกอบไปด้วยด้วยสระว่ายน้ำที่มีน้ำแร่ที่เกิดจากแหล่งความร้อนจาก ธรรมชาติ ห้องสตรึม และห้องวาริบำบัดจากน้ำพุธรรมชาติ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีศูนย์สปาให้ผู้คนได้ เข้าชมฟรี ซึ่งภายในศูนย์สปาแห่งนี้มีการอธิบายเรื่องราวและความเป็นมาของของเมืองบาสและแหล่ง น้ำร้อนทางธรรมชาติ ที่เกี่ยวข้องกับผู้คนในอดีตทั้งในด้านประวัติศาสตร์และด้านวัฒนธรรม โดยใช้ นิทรรศการ งานแสดง และสื่อจัดแสดงซึ่งสามารถโต้ตอบและเคลื่อนไหวได้ (interactive displays and exhibitions) การจัด แสดงนิทรรศการมีวัตถุประสงค์เพื่อบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมา และ ยังให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาส ลองดื่ม น้ำศักดิ์สิทธิ์จากบ่อน้ำพุร้อนแห่งนี้อีกด้วย ที่มีศิลปะยุคโรมันที่ หลงเหลืออยู่มากมาย และความ งดงามและความยิ่งใหญ่ทางประวัติศาสตร์ทำให้บาสเป็นเมืองที่ได้รับ

เลือกจาก UNESCO ให้เป็นหนึ่งในแหล่งมรดกโลก (UNESCO World Heritage site) (Misiura. 2006: 66-67)

งานวิจัยในประเทศ

อนงค์พรรณ หัตถมาศ และสุภาวดี ศรีเทพ (2551) ได้ศึกษาการสืบสานประเพณีเทศกาลขนมจีน อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อประมวลผลการสืบสานประเพณีเทศกาลขนมจีน อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ และเพื่อเผยแพร่ประเพณีเทศกาลขนมจีน อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ประชากร ได้แก่ ชาวบ้านไทหล่ม อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 55,770 คน และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มชาวบ้านไทหล่ม อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 884 คน โดยประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวม ข้อมูลมี 4 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์ในการจัดทำ ประชาคม เกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อนของกลุ่มชาวบ้านไทหล่ม อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์กลุ่มร้านค้าขนมจีนบริเวณงานวัฒนธรรมไทหล่มขนมเส้นหล่มเก่า ประจำปี 2551 ฉบับที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจการจัดงานวัฒนธรรมไทหล่มขนมเส้นหล่มเก่า ประจำปี 2551 ฉบับที่ 4 แบบบันทึกผลการประกวดและแข่งขันรายการต่าง ๆ ในการจัดงานวัฒนธรรมไทหล่มขนมเส้นหล่มเก่า ประจำปี 2551 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์บรรยาย การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า เทศกาลขนมจีน เป็นประเพณีหนึ่งที่สำคัญของอำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ชุมชนแต่ละตำบลมีผู้นำกลุ่ม และมีความพร้อมในการสืบสานประเพณีเทศกาลขนมจีน กลุ่มร้านค้าขนมจีนบริเวณงานวัฒนธรรมไทหล่มขนมเส้นหล่มเก่า ประจำปี 2551 ส่วนใหญ่มีการสืบทอดการขายขนมจีนมานานระหว่าง 10 ถึง 40 ปี มีรายได้ดี ซึ่งการขายขนมจีนในงานประเพณีขนมจีน 5 วัน โดยเฉลี่ยได้กำไรประมาณ 5,000 บาท ทุกชุมชนสนับสนุนการจัดงานประเพณีเทศกาลขนมจีน ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีความคิดเห็นว่ารูปแบบการจัดงานปีนี้ดีกว่าทุกปี เพราะจัดยิ่งใหญ่และมีของขายจำนวนมาก และอยากให้มีการจัดงานประเพณีขนมจีนต่อไปทุกปี ผู้มาร่วมงานส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการจัดงานวัฒนธรรมไทหล่มขนมเส้นหล่มเก่า ประจำปี 2551 โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 4.08 มีความพึงพอใจ ต่อการจัดงานวัฒนธรรมไทหล่มขนมเส้นหล่มเก่า ประจำปี 2551, การจัดแสดงแสงสีเสียงตา นานหลวงพ่อใหญ่วัดตาล, การประกวดคู่รักยืนยาว , การจัดการแสดงของนักเรียนในอาเภอหล่มเก่า , การจัดประกวดชุดอาหารไท-หล่ม , การจัดประกวดขนมจีนเพื่อสุขภาพ , การจัดนิทรรศการวิชาการวัฒนธรรมไทหล่มขนมเส้นหล่มเก่า , การจัดประกวดการทำ ขนมจีนประยุกต์ , ร้านขายขนมจีนในบริเวณงาน , การจัดประกวดตา ซี่ปู , การจัดแข่งขันกินขนมจีน และการจัดแข่งขันการบีบขนมจีนยาวที่สุดในโลก การประชาสัมพันธ์เผยแพร่การจัดงานประเพณีเทศกาลขนมจีน ได้ทำ ร่วมกับอำเภอหล่มเก่า เทศบาลอำเภอหล่มเก่า หน่วยราชการและประชาชนในชุมชนตำบลต่าง ๆ ของอำเภอหล่มเก่า โดยใช้สื่อ

หลากหลายรูปแบบทั้งการบอกต่อ สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ แล้วทา การประเมินผลตลอดการดาเนินการ และสรุปเป็นรูปเล่มสมบูรณ์ จำนวน 200 เล่ม มอบไว้ให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชนและชุมชน

กันทนา แก้วศรี (2553: บทคัดย่อ). ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเพณีออกหว่าและประเพณีแห่เทียนแหง ของอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า การพัฒนาารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเพณีออกหว่า และประเพณีแห่เทียนแหง ของอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและหาารูปแบบการจัดกิจกรรมในประเพณีออกหว่า และประเพณีแห่เทียนแหงซึ่งเป็นประเพณีที่มีอยู่และสืบทอดในท้องถิ่นอำเภอแม่สะเรียงมาอย่างยาวนาน จนถึงปัจจุบัน และเพื่อพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมประเพณีออกหว่า และประเพณีแห่เทียนแหง ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอำเภอแม่สะเรียง โดยกระบวนการวิจัยและพัฒนา และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการทำวิจัยพบว่าารูปแบบการจัดกิจกรรมของประเพณีออกหว่า เป็นประเพณีที่มี องค์ประกอบ 3 มิติ คือ 1) มิติของการตักบาตร เป็นการตักบาตรเวลาตี 4 ของช่วงฤดูกาลออกพรรษาจำนวน 3 วัน คือวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 และวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 2) มิติของการตักแตงประดับประดา บนพื้นฐานของความเชื่อของศาสนิกชนในการตักแตงประดับประดาหน้าบ้านเพื่อต้อนรับการกลับมาของพระพุทธเจ้าหลังจากเสด็จไปโปรดพุทธมารดา และ 3) มิติของประเพณีแห่เทียนแหง เป็นการแห่เพื่อถวายเทียนพัน (1,000) เล่ม เป็นพุทธบูชา การพัฒนาารูปแบบการจัดประเพณีออกหว่า และประเพณีแห่เทียนแหงเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอแม่สะเรียง ได้ทำการออกแบบกิจกรรมในารูปแบบของลานกิจกรรม“สี่ฮีต สานฮอย ย้อนรอยออกหว่า” โดยมีลักษณะของการพัฒนาและจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในภาคกลางวันในารูปแบบการจัดกิจกรรม นำผลการฝึกปฏิบัติการเพื่อประกอบกิจกรรม เป็นฐานในการฝึกปฏิบัติการตามบริเวณต่างๆ ในวัดอุทธารามณ์ ภาคกลางคืน มีการจัดกิจกรรมเป็น ลานนิทรรศการ ลานการแสดง และลานกาดมั่ว ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรม ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มคือ คณะทำงาน ประชาชนเขตเทศบาลตำบลแม่สะเรียง และนักท่องเที่ยว โดยสุ่มแบบบังเอิญในการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจำนวน 300 ชุด ได้รับข้อมูลกลับคืนมาจำนวน 274 ชุด คิดเป็นร้อยละ 91.33 พบว่าทุกกลุ่มมีความพึงพอใจและสามารถพัฒนาเป็นารูปแบบในการจัดกิจกรรมในอนาคตเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้

อิทธิพล โกมล. (2553: บทคัดย่อ). การวิจัยเรื่องารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กรณีศึกษา บ้านวังน้ำมอก อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของบ้านวังน้ำมอก จังหวัดหนองคาย โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นกับกลุ่ม

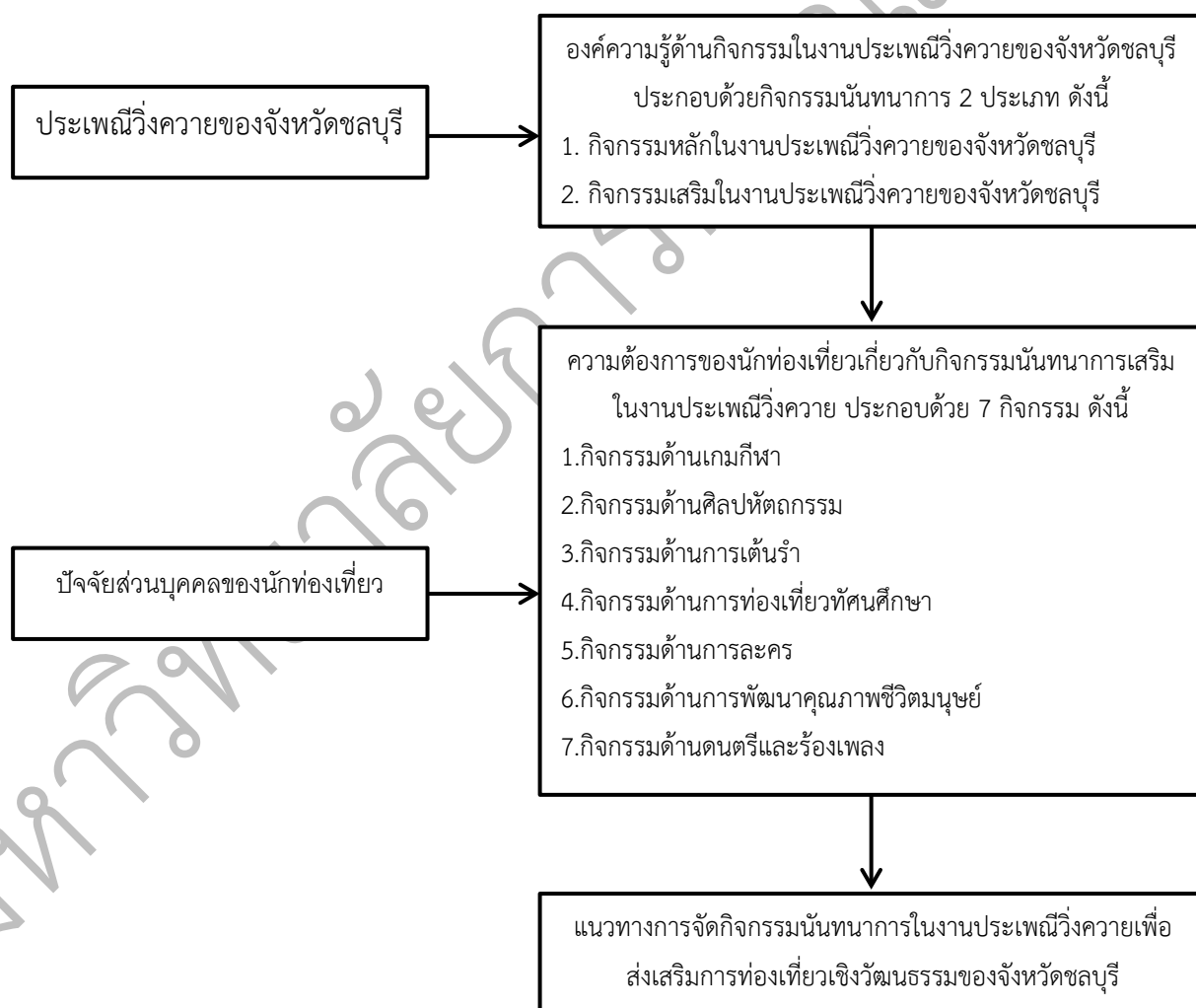
นักท่องเที่ยว และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างผู้เกี่ยวข้องในชุมชน เป็นเครื่องมือในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหาในลักษณะพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า 1) ข้อมูลทั่วไปและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ส่วนมากช่วงอายุ 16-25 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและนักท่องเที่ยวมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นส่วน ใหญ่ เดินทางมาเพื่อการพักผ่อนและเดินทางมา โดยส่วนมากทางโดยรถยนต์ส่วนตัว มาพักผ่อนกับ กลุ่มเพื่อนหรือผู้ร่วมงานเป็น ซึ่งส่วนมากจะทราบจากเพื่อนหรือคนรู้จักและจำนวนครั้งของ นักท่องเที่ยวที่เคยมาพักผ่อนที่บ้านวังน้ำมอกส่วนมากเคยมาแล้ว 2-3 ครั้ง ระยะเวลาที่อยู่โฮมสเตย์ ในบ้านวังน้ำมอก 2-3 วัน ด้านค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวโดยเฉลี่ยต่อคนนั้น จะอยู่ในระดับมากกว่า 1,000 บาท และส่วนมากต้องการที่จะกลับมาพักผ่อนและท่องเที่ยวอีกนักท่องเที่ยวมีข้อเสนอแนะต่อ การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือ อยากจะให้มีการบริการทางด้านนวดแผนโบราณ นวดสปา ปั่น จักรยานและควรมีป้ายบอกทางให้ชัดเจน และป้ายความรู้ทางด้านแหล่งที่มาของสถานที่ท่องเที่ยว แต่ละแห่งด้วย 2) รูปแบบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบว่า เกิดการรวมกลุ่มโฮมสเตย์ โดย อาศัยทุนทางสังคมที่เป็นจุดขาย อันได้แก่ ทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน โดยให้นักท่องเที่ยว ได้เข้าพักอาศัยและเก็บค่าที่พักและค่าตอบแทนตามความเหมาะสม เพื่อให้กลุ่มตั้งอยู่ได้อย่างยั่งยืน ชุมชนมีส่วนร่วมต่อกระบวนการตั้งแต่การรับรอง การลงทะเบียน การบายศรีสู่ขวัญต้อนรับ การร่วม กิจกรรมท่องเที่ยวตามที่กำหนดไว้ ส่งผลให้ชุมชนมีรายได้ และตระหนักเห็นความสำคัญของ ทรัพยากรธรรมชาติ เกิดความรู้สึกรักหวงแหนและต้องการอนุรักษ์ไว้ ชุมชนมีอาชีพ รายได้ และเกิด ความเข้มแข็ง สำหรับแนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ควรดำเนินการใน 3 ด้าน คือด้านที่พักอาศัย ควรมีการปรับปรุงห้องสุขา และจัดหาที่ทิ้งขยะ ให้ดีขึ้น ด้านสถานที่ท่องเที่ยวและ บริการ ควรจัดทำป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ต่าง ๆ ให้ชัดเจน และควรมีการเพิ่มบริการด้าน การนวดแผนโบราณ นวดสปา และด้านบุคลากร ควรมีการจัดอบรมหรือประชุมให้ความรู้เรื่องการ จัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ การจัดการการท่องเที่ยว เชิงนิเวศน์อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และเกิดความยั่งยืน นอกจากนั้น ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้กับ กลุ่มเด็กและเยาวชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนกับการจัดการท่องเที่ยวดังกล่าว เพราะเด็กจะได้สืบทอดการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นี้ต่อไป

พิมพ์พรณ สุจารินพงศ์. (2557: บทคัดย่อ). ได้ศึกษา การตลาดเชิงวัฒนธรรมเพื่อพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ในเขตพื้นที่ตำบลอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี พบว่า อ่างศิลาหรืออ่างหิน เป็นตำบลหนึ่งที่อยู่ในจังหวัดชลบุรี นอกจากเป็น หมู่บ้านประมงริมทะเลที่มีชื่อเสียงในการทำอุตสาหกรรมขนาดย่อม คือ การทำครกหิน หินแกะสลัก อ่างศิลา ยังถือได้ว่า มีสถานที่ท่องเที่ยว ที่มีคุณค่า ทางประวัติศาสตร์ แต่ที่ผ่านมาแหล่งท่องเที่ยว ยังไม่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเท่าที่ควรและนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมค่อนข้างน้อย ส่วนงาน

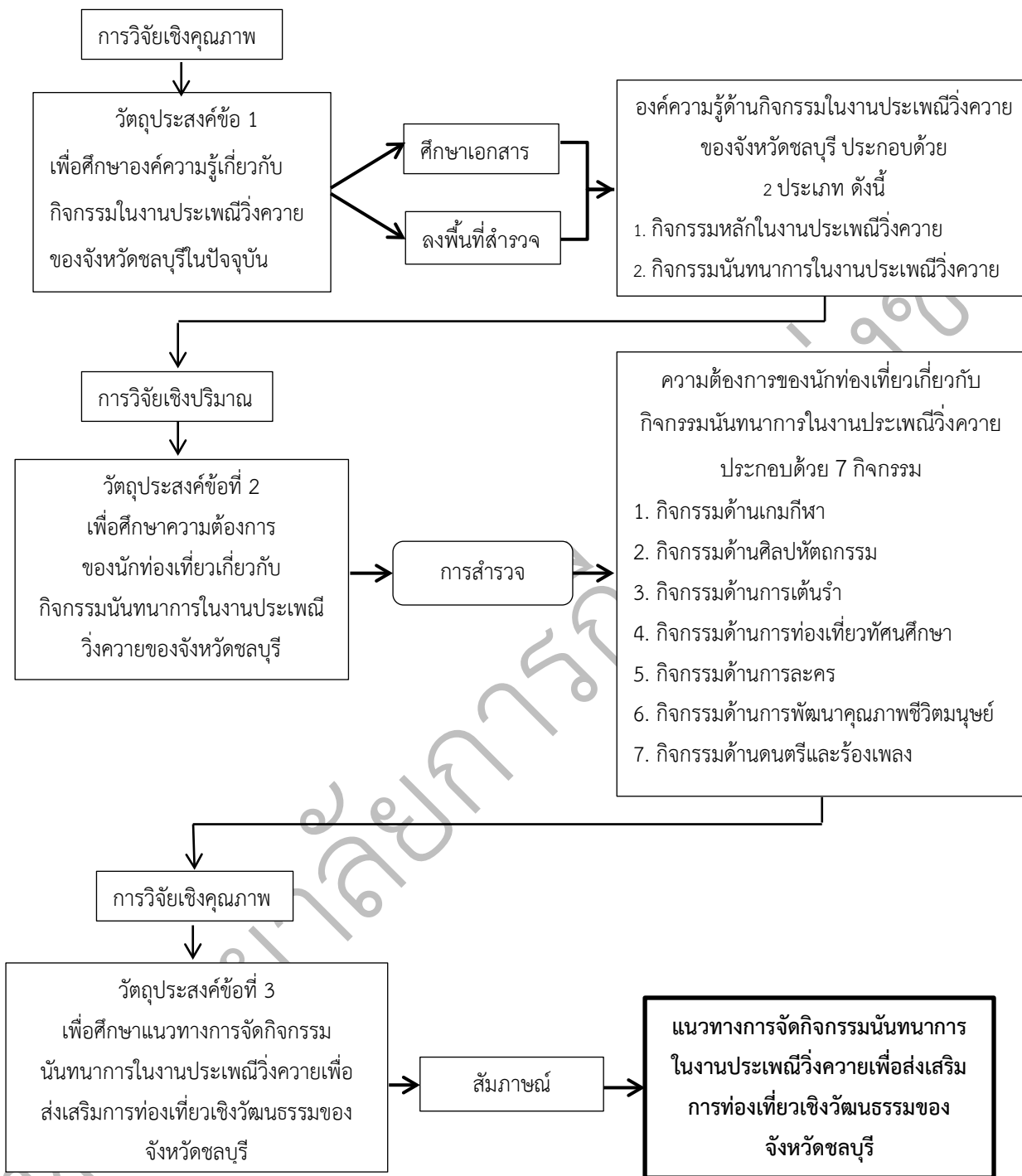
ดูแลด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่นยังขาดความเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวกับผู้ประกอบการการท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นจึงทำให้ไม่สามารถพัฒนาและวางแผนการด้านการท่องเที่ยวให้เป็น ที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวการศึกษาวิจัยเรื่องการตลาดเชิงวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติ ศาสตร์ และวัฒนธรรม ในเขตพื้นที่ตำบลอ่างศิลา จังหวัด ชลบุรี ในการศึกษาที่มีเป้าหมายหลักเพื่อค้นหารูปแบบการตลาดที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ในตำบลอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้ เพื่อ ศึกษาคุณค่า และความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เพื่อศึกษา การตลาดเชิงวัฒนธรรมที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิง ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และเพื่อศึกษารูปแบบ (Model) การตลาดเชิงวัฒนธรรมเพื่อเป็น แนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ให้เกิดความยั่งยืน สำหรับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 วิธีคือ โดยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) จากผลการวิจัย พบว่าความต้องการให้มีการปรับปรุงและพัฒนามากที่สุด คือ ปัจจัย ด้านความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ตำบลอ่างศิลา จังหวัดชลบุรีเพื่อให้ได้รูปแบบการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ เหมาะสมควรได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐในท้องถิ่น ผู้ประกอบการบริษัทนำ เที่ยว และชุมชนชาวบ้านในท้องถิ่น มาวางแผนร่วมกัน ในการวางแผนการตลาด การอนุรักษ์และ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวและเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิง ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีความยั่งยืนต่อไป

8.กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสำรวจกิจกรรมในงานประเพณีวิ่งควาย สามารถจำแนกกิจกรรมได้ 2 ประเภท คือ กิจกรรมหลักของประเพณีที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ และกิจกรรมนันทนาการที่จัดขึ้นเพื่อเพิ่มความสุขสนานและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้อยู่ในพื้นที่มากขึ้น นอกจากนี้ในการศึกษากิจกรรมนันทนาการที่มีอยู่ในงานประเพณีวิ่งควายตามแนวคิดการจัดกิจกรรมนันทนาการของ สมบัติ กาญจนกิจ สามารถจัดกลุ่มกิจกรรมนันทนาการได้ 7 กิจกรรม และศึกษาแนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อนำความรู้ที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้ได้มาซึ่งแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี สามารถสรุปได้เป็นกรอบแนวคิดดังนี้

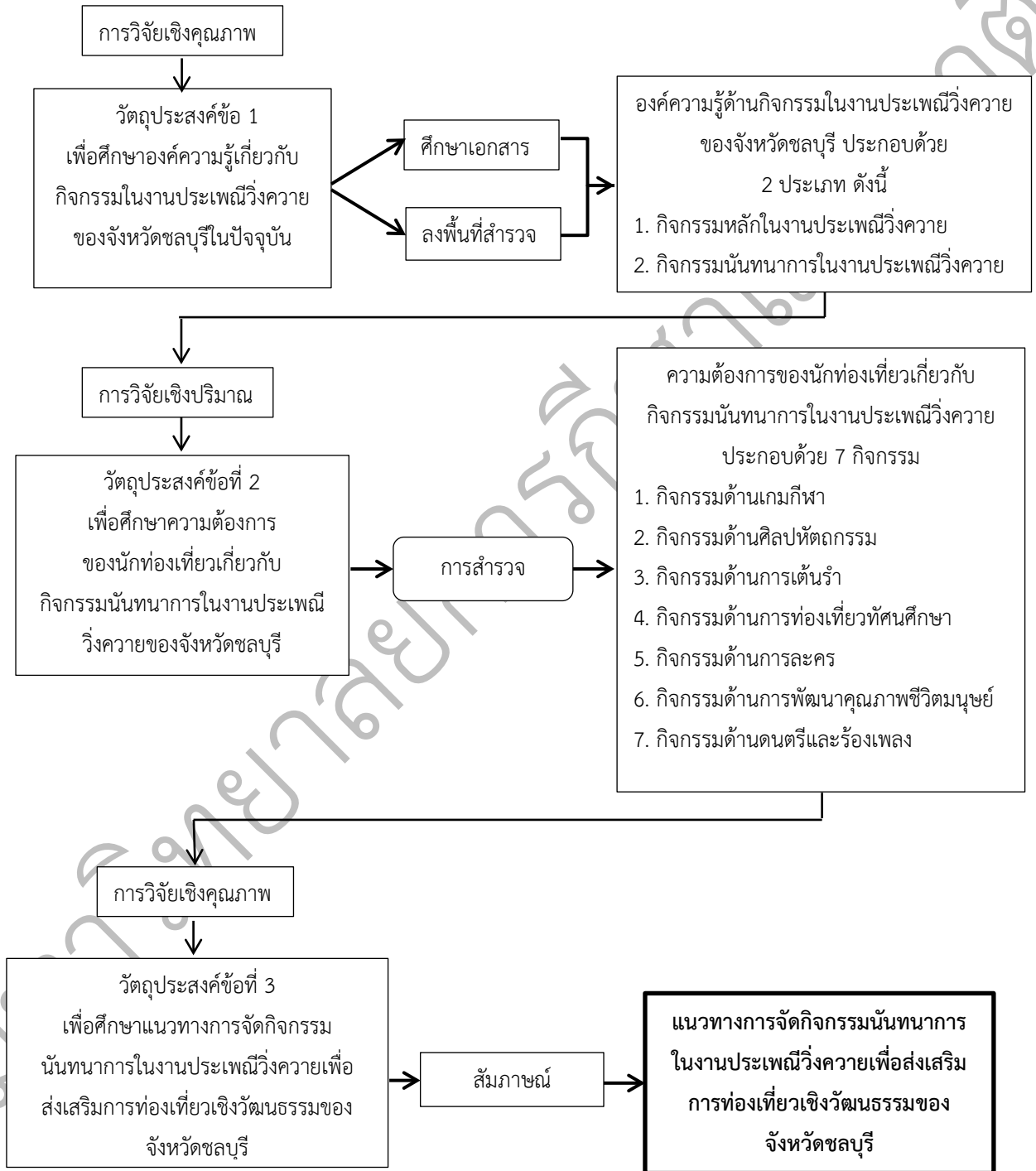

ภาพ 2.4 กรอบแนวคิดในการดำเนินงานวิจัย

ภาพ 2.5 ขั้นตอนการดำเนินงานการวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

ภาพ 3.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย “เรื่องแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี” ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (mixed method research) คือ ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และ ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ซึ่งผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพื้นที่อำเภอเมืองชลบุรี จำนวน 10,000 คน จากประมาณการของเทศบาลเมืองชลบุรี ช่วง เดือน ตุลาคม 2558

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มนักท่องเที่ยว ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative research) ผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ของกลุ่มนักท่องเที่ยว จากประมาณการของเทศบาลเมืองชลบุรี โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ที่ประชากรจำนวน 10,000 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 370 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% มีเกณฑ์คือ เป็นนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพื้นที่ อำเภอเมืองชลบุรี เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้น ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนรวม 380 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสอบถามที่เป็นมาตรวัดประมาณค่า (rating scale) ประมาณค่า 5 ระดับ เรื่องความต้องการด้านกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี โดยโครงสร้างแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย ตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ การเดินทาง โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (check list question)

ส่วนที่ 2 ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี ข้อคำถามประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี 7 ประเภท โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (check list question) ซึ่งแบบสอบถาม ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของ ลิเคิร์ท (Likert) โดยมีเกณฑ์พิจารณาการให้คะแนน เพื่อแปลความหมายของแบบสอบถาม 5 ระดับ (ประคอง กรรณสูตร. 2542: 108)

5 หมายถึง	นักท่องเที่ยวต้องการกิจกรรมนันทนาการมากที่สุด
4 หมายถึง	นักท่องเที่ยวต้องการกิจกรรมนันทนาการมาก
3 หมายถึง	นักท่องเที่ยวต้องการกิจกรรมนันทนาการปานกลาง
2 หมายถึง	นักท่องเที่ยวต้องการกิจกรรมนันทนาการน้อย
1 หมายถึง	นักท่องเที่ยวต้องการกิจกรรมนันทนาการน้อยที่สุด

การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เกณฑ์การตัดสินผลการวิเคราะห์จากค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์จุดกึ่งกลาง (Midpoint) ของช่วงระดับคะแนน (Class interval) มีการแปลผลดังนี้ (ประคอง กรรณสูตร. 2538)

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00	หมายถึง	นักท่องเที่ยวต้องการกิจกรรมนันทนาการมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49	หมายถึง	นักท่องเที่ยวต้องการกิจกรรมนันทนาการมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49	หมายถึง	นักท่องเที่ยวต้องการกิจกรรมนันทนาการปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49	หมายถึง	นักท่องเที่ยวต้องการกิจกรรมนันทนาการน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49	หมายถึง	นักท่องเที่ยวต้องการกิจกรรมนันทนาการน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended question) เป็นข้อคำถามแบบเปิดให้นักท่องเที่ยวชี้แนะ แนวทางในการจัดกิจกรรมนันทนาการรูปแบบอื่นๆ คือแบบสอบถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบตามความคิดเห็นของตน

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือขึ้นที่ 1

แบบสอบถามเป็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี มีการดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ตำรา งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องทางด้านกิจกรรมนันทนาการ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
2. รวบรวมข้อมูลหาแนวทางการสร้างเครื่องมือเพื่อหารูปแบบในการสร้างเครื่องมือ
3. สรุปรูปแบบในการศึกษาค้นคว้าวิจัยตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย
4. นำขอบเขตต่างๆ มาสร้างข้อคำถามย่อยของแบบสอบถาม

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือขึ้นที่ 1

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (content validity) ให้ครอบคลุมประเด็นของเรื่องที่ทำกรวิจัย

1. นำเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามที่ดีแก้ไขปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจพิจารณาเนื้อหาเพื่อหาความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา Validity ของแบบสอบถาม โดยการหาค่าอำนาจจำแนก IOC ดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (The Index of Item Objective Congruence) ตามสูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับแบบทดสอบ

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักท่องเที่ยวที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนเพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แบบอัลฟาของครอนบราค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.81

3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและทดสอบความเชื่อมั่นเป็นที่เรียบร้อยแล้วมาดำเนินการเก็บข้อมูลโดยแบ่งเป็น ดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากคณะศิลปศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี ถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
2. การประสานงาน โดยติดต่อประสานงานกับตัวแทนชุมชน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ กระบวนการ และนัดหมายวันเวลาที่ชุมชนสะดวก
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปสอบถามนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดชลบุรี จำนวน 380 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ดำเนินการเก็บแบบสอบถาม 380 ฉบับเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับที่ได้รับคืน
2. นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามที่เรียบร้อยแล้วสมบูรณ์ มาสร้างตารางและ
3. บันทึกข้อมูลแต่ละตอนลงในเครื่องคอมพิวเตอร์
4. ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้วยคอมพิวเตอร์ โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
5. นำเสนอผลการศึกษาด้วยสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่

1. ความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อแจกแจงความถี่และจำนวนร้อยละของข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล
2. คะแนนเฉลี่ย (Mean) เป็นการวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมนันทนาการ
3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นวิเคราะห์การกระจายของ

ข้อมูล

วิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพใช้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักโดยวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง แบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวนรวม 10 คน โดยมีเกณฑ์เลือก คือ เป็นบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรีหน่วยงานละ 1 คน ได้แก่

- 1) วัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี
- 2) สำนักงานจังหวัดชลบุรี
- 3) องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี
- 4) เทศบาลเมืองชลบุรี
- 5) สำนักงานศึกษาจังหวัดชลบุรี
- 6) สำนักงานท่องเที่ยวเมืองชลบุรี
- 7) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรี
- 8) ประชาสัมพันธ์จังหวัดชลบุรี
- 9) ปศุสัตว์จังหวัดชลบุรี
- และ 10) ฝ่ายพัฒนาสังคมฯ กองสวัสดิการสังคม เทศบาลเมืองชลบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi – structured or guided interviews) เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ในจัดงานประเพณีวิ่งควายจังหวัดชลบุรี ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม และ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือขั้นที่ 2

แบบสัมภาษณ์เป็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางในการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี มีการดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ตำรา งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องทางด้านกิจกรรมนันทนาการ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
2. รวบรวมข้อมูลหาแนวทางการสร้างเครื่องมือเพื่อหารูปแบบในการสร้างเครื่องมือ
3. สรุบบทเขตในการศึกษาค้นคว้าวิจัยตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย
4. นำขอบเขตต่างๆ มาสร้างข้อคำถามย่อยของแบบสัมภาษณ์

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือขั้นที่ 2

1. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปให้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (content validity) ให้ครอบคลุมประเด็นของเรื่องที่ทำการวิจัย
2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและทดสอบความเชื่อมั่นเป็นที่เรียบร้อยแล้วมาดำเนินการเก็บข้อมูลโดยแบ่งเป็น ดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากคณะศิลปศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี ถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
2. การประสานงาน โดยติดต่อประสานงานกับตัวแทนชุมชน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ กระบวนการ และนัดหมายวันเวลาที่ชุมชนสะดวก
3. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างไปสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่บุคลากรในหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรีด้วยตนเอง จำนวน 10 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาโดยใช้วิธี (Content analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย

1. นำผลจากการรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่ของข้อมูล
2. นำมาตีความและสร้างความเข้าใจในข้อมูลที่ได้มา
3. ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลกับการตีความของผู้วิจัย เกี่ยวกับความเป็นจริงระดับต่างๆ กับความคิดของผู้ให้ข้อมูลว่าสอดคล้องตรงกัน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี” ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาวิจัย ดังนี้

สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ร้อยละ	แทน	เพื่อแจกแจงความถี่ของข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล
\bar{X}	แทน	ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมนันทนาการ
S.D.	แทน	การกระจายของข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาวิจัย จำแนกเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. ผลการศึกษาค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรีในปัจจุบัน
2. ผลการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี
3. ผลการศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการศึกษาค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรีในปัจจุบัน
 - 1.1 กิจกรรมหลักในการจัดงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย การแข่งขันวิ่งควาย การประกวดสุขภาพควาย และการประกวดตกแต่งควาย ซึ่งควายที่จะนำมาแข่งขันได้นั้นจะต้องเป็นควายสายพันธุ์ชลบุรีเท่านั้น การแข่งขันวิ่งควายและการประกวดสุขภาพของควายนั้นจะจำแนกตามเพศ เช่น เพศผู้, เพศเมีย ตามรุ่นอายุ เช่น อายุ 2 ปี (รุ่นจิ๋ว) อายุ 3 ปี (รุ่นเล็ก) อายุ 4 ปี (รุ่นกลาง) และ อายุ 5 ปี (รุ่นใหญ่) โดยควายทุกตัวจะต้องมีใบทะเบียนประวัติควายที่ออกให้โดยสำนักงานปศุสัตว์ เพื่อแสดงต่อคณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติควาย และเพื่อไม่ให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบกัน ยังต้องมีการตรวจฟันโดย ปศุสัตว์ เพราะฟันสามารถใช้ประกอบในการประมาณอายุของควายได้ โดยดูจากการขึ้นและการหักของฟันน้ำนม การสีของฟันแท้ ดังนี้

พืชน้ำนมหน้า คู่ที่ 1 ขึ้น เมื่ออายุแรกเกิด-1 สัปดาห์

พืชน้ำนมหน้า คู่ที่ 2 ขึ้น เมื่ออายุ 2 สัปดาห์

พืชน้ำนมหน้า คู่ที่ 3 ขึ้น เมื่ออายุ 3 สัปดาห์

พืชน้ำนมหน้า คู่ที่ 4 ขึ้น เมื่ออายุ 3-4 สัปดาห์

พืชน้ำนม คู่ที่ 1 หลุดเมื่ออายุ 2 ปี และพืชน้ำนมคู่ที่ 1 ขึ้นแทนเมื่ออายุ 2 ปีครึ่ง-3 ปี

พืชน้ำนม คู่ที่ 2 หลุดเมื่ออายุ 3 ปี และพืชน้ำนมคู่ที่ 2 ขึ้นแทนเมื่ออายุ 3 ปีครึ่ง-4 ปี

พืชน้ำนม คู่ที่ 3 หลุดเมื่ออายุ 4 ปี และพืชน้ำนมคู่ที่ 3 ขึ้นแทนเมื่ออายุ 4 ปีครึ่ง-5 ปี

พืชน้ำนม คู่ที่ 4 หลุดเมื่ออายุ 4 ปีครึ่ง และพืชน้ำนมคู่ที่ 4 ขึ้นแทนเมื่ออายุ 5 ปี-5 ปีครึ่ง

ศูนย์สนเทศกระบือนานาชาติ. (2556: ออนไลน์) การประมาณอายุควายหลังจากนี้ไป

อาศัยดูรอยสึกของฟันแท้คู่ต่างๆตามลำดับ และเวลาการขึ้นซ้ำ-ขึ้นเร็ว ของฟันแต่ละคู่ ควายทุกตัว ต้องมีคุณสมบัติตรงตามที่คณะกรรมการกำหนดจึงจะสามารถเข้าร่วมแข่งขันหรือประกวดได้ นอกจากนี้ยังจำแนกประเภทตามลักษณะเด่นทางพันธุกรรม เช่น พอพันธุ์แม่พันธุ์(เผือก)

และการประกวดตกแต่งควายมีสองประเภท คือประเภทสวยงามผู้เข้าแข่งขันจะต้องตกแต่งควายจากความคิดสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นการวาดรูปเพื่อบอกเล่าเรื่องราวต่างๆบนตัวควาย หรือการทำเครื่องแต่งกายให้ควายให้ดูสวยงามยิ่งใหญ่มาก และการประกวดควายประเภทตลกขบขันก็เป็น การตกแต่งควายตามความคิดสร้างสรรค์อาจเป็นการแต่งเรียนแบบสัตว์ชนิดอื่นๆ หรือตกแต่งล้อเรียน ละคร เหตุการณ์ หรือ การเมืองในปัจจุบัน

1.2 กิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย 7 กิจกรรมดังนี้

1.2.1 กิจกรรมนันทนาการด้านเกมกีฬาและการละเล่นพื้นบ้าน

การแข่งขันกีฬาตัดว่าด้วยป่านคม เป็นการแข่งขันที่แตกต่างจากว่าชนิดอื่นคือ จะนำกระเบื้อง หรือ เสดแก้วไปทุบให้ละเอียด แล้วนำมาต้มใส่กับแป้งมันแล้วนำเชือกกลงไปจุ่มเพื่อให้มีความคม วิธีการเล่นนั้น จะมีพื้นที่เป็นกรอบสี่เหลี่ยม 2 กรอบห่างกัน ประมาณ 10 เมตร แข่งขันกัน ครั้งละสองทีม ทั้งทีมจะต้องพยายามนำว่าของตนขึ้นไป “คว่า” หรือ “ตัด” กันด้วย หนึ่งคู่ใช้เวลา 10 นาที ลองว่า 3 นาที เข้ากรอบตัดว่า 7 นาที ทำมออกนอกกรอบ ในเวลา 10 นาที ว่าขาด ก่อน ว่าตกก่อน (ว่าตก คือตกสู่พื้นมองไม่เห็น กงพัดไม่หมุน) ลองว่า 3 นาที ไม่สำเร็จปรับแพ้ ยังไม่หมดเวลา 10 นาที กงพัดออกนอกกรอบแพ้ และไม่มีผลแพ้ชนะ ให้กรรมการ จับว่า 2 ตัว มาพันกัน และแต่ละทีมหย่อนอยู่ในเขตตนเอง หรือทำอย่างใดอย่างหนึ่งให้คู่ต่อสู้ขาด จึงจะถือว่าชนะ

การแข่งขันตะกร้อลอดห่วง มีการจัดการแข่งขันเป็นประจำทุกปี การแข่งขันมีการแบ่งเป็น สองประเภท คือเพศชาย และเพศหญิง แข่งขันครั้งละ 1 ทีมโดยใช้เวลาเป็นตัวกำหนด และนำทีมที่มี คะแนนมากที่สุดอันดับ 1และอันดับ 2 มาชิงชนะเลิศ

การแข่งขันหมากรุกไทย หมากรุกโดยทั่วไปแล้วจะมีตัวเดินทั้งหมด 16 ตัวในงานประเพณี วึ่งควายเป็นการแข่งขันหมากรุกไทย ตัวเดินก็จะมีลักษณะแตกต่างกันไป เช่น ม้า เรือ เบี้ย โคน เม็ด และขุน ลักษณะการเดินก็แตกต่างกัน การเดินในแต่ละครั้งจะมีการจับเวลา 2 นาที การแข่งขันในครั้งนี้เป็นการแข่งขันแบบแพ้คัดออก โดยมีกติกาดังนี้ฝ่ายหนึ่งไม่สามารถหนีขุน ให้พันตากินของฝ่ายไลได้ ฝ่ายหนึ่งไม่สามารถป้องกันขุน จากตารุกของฝ่ายไลได้ (กรณีใช้เรือรุก) ฝ่ายหนึ่งไม่สามารถกินตัวรุก (ที่ชู่ว่าจะกินขุน) หมดเวลาเมื่อฝ่ายหนึ่งไม่สามารถควบคุมเวลาของตนได้เป็นฝ่ายแพ้

การแข่งขันยิงหนังสติ๊ก สามารถร่วมแข่งขันได้ทุกเพศทุกวัย การแข่งขันจะจัดเป็นรอบจัดคู่ โดยคณะกรรมการจัดการแข่งขัน ซึ่งการแข่งขันของแต่ละคนจะมีโอกาสยิงทั้งหมด 7 ครั้ง แบ่งเป็นการวอร์ม 2 ครั้ง และยิงจริง 5 ครั้ง ผู้ที่ยิงโดนเป้าหมายมากกว่า จะเป็นฝ่ายชนะ และเข้ารอบต่อไป

การละเล่นพื้นบ้านป็นเสาน้ำมัน เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ผู้คนให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก และเปิดกว้างให้ทุกคนที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมได้ตามใจชอบ ไม่ว่าจะเป็นนักกล่าวรางวัล หรือแม้กระทั่งผู้ชม การป็นเสาน้ำมันนั้นจะต้องอาศัยความแข็งแรง ความมีปฏิภาณไหวพริบ และความสามัคคี เพื่อที่จะป็นขึ้นไปเอาเงินรางวัลขยอดเสาสสูง 10 เมตร และมีความลื่นจากน้ำมันที่ทาลงบนตัวเสาล จึงเป็นการละเล่นที่พบเห็นบ่อยๆ ในการจัดงานประเพณีต่างๆ

การละเล่นพื้นบ้านทายใจัก เป็นการละเล่นพื้นบ้านของภาคตะวันออกเฉียง ซึ่งในปัจจุบันหาได้ยากมาก เยาวชนรุ่นหลังแทบจะไม่รู้จักการละเล่นพื้นบ้านชนิดนี้และในจังหวัดชลบุรีเหลืออยู่เพียงชมรมเดียวที่ อำเภอนสนนิคม เท่านั้น การเล่นจะมีนั้นผู้ที่จัดกิจกรรมจะมี กลอนสี่สุภาพ สำนวนไทย หรือรูปภาพ แขนงไวบนกระดานประมาณ 30 - 40 แผ่น เพื่อให้ผู้เล่นได้ทายปริศนาจากภาพ หรือกลอน โดยการบอกเลขที่เขียนติดกับปริศนานั้นอ่านคำที่เขียนไว้ และบอกความหมายว่าหมายถึงอะไร หากตอบถูกจะมีเสียงเคาะระฆัง ผู้เล่นจะได้รับรางวัลเล็กๆน้อยๆจากผู้จัดกิจกรรม

การแข่งขันชักกะเย่อ การละเล่นอย่างหนึ่ง โดยแบ่งผู้เล่นออกเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายละ 15 คน ชาย 5 คน หญิง 10 คน ใช้เชือกยาวพอประมาณ กลางเชือกคาดด้วยผ้าทำเป็นเครื่องหมายไว้ 3 จุด คือจุดกึ่งกลาง และเว้นระยะห่างข้างละ 2 เมตร เป็นเครื่องหมายให้แต่ละฝ่ายจับเชือกหลังเครื่องหมายนี้ วางกึ่งกลางเชือกไว้บนเส้นแบ่งเขตแดน เมื่อกรรมการให้สัญญาณ ผู้เล่นทั้ง 2 ฝ่าย พยายามดึงเชือกให้กึ่งกลางของเชือกเข้ามาในแดนของตนถ้าฝ่ายใดสามารถดึงกึ่งกลางเชือกเข้ามาในแดนของตนได้ ถือว่าชนะจะแข่งกัน 3 ครั้ง ฝ่ายที่ชนะ 2 ใน 3 ครั้งถือว่าชนะทันที

การแข่งขันวิ่งเปี้ยว เป็นการละเล่นไทย ซึ่งมีทั้งความสนุกสนาน และ ช่วยพัฒนาความแข็งแรงและอ่องไวของร่างกาย ทำให้สุขภาพแข็งแรง โดยแบ่งผู้เล่นออกเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายละ 5 คน จุดเริ่มต้นของทั้งสองฝ่ายจะอยู่หลังเส้นเริ่ม มีผู้ถือผ้าอยู่กึ่งกลางระหว่างทั้งสองฝ่าย เมื่อกรรมการให้สัญญาณเริ่มการแข่งขัน ให้แต่ละฝ่ายวิ่งไปทางด้านขวาของตนเอง แล้วไปหยิบผ้า กรรมการและพยายามวิ่งอ้อมหลักทั้ง 2 หลักได้ฝ่ายตรงข้ามให้เร็วที่สุด เมื่อวิ่งครบรอบหนึ่งคน ส่งผ้า

ให้คนต่อไป แล้วไปต่อหลังแถว และเวียนรอบไปเรื่อยๆ จนกว่าจะใช้ผ้าตีฝ้ายตรงข้ามได้ หากทำได้สำเร็จ ก็เป็นฝ่ายชนะ

1.2.2 กิจกรรมด้านศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น

การจัดกิจกรรม การสอนและสาธิตการทำเครื่องจักสาน การออกแบบชุดผ้าไทย การสอนและสาธิตการทำเครื่องปั้นดินเผา การสอนและสาธิตการแกะสลักครกหิน การสอนและสาธิตการทำวาวไทย เพื่อเป็นการอนุรักษ์ และเผยแพร่ศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น

1.2.3 กิจกรรมด้านการเดินรำพื้นบ้าน

การแสดงรำวงมาตรฐาน การแสดงรำกลองยาว การแสดงรำเทียน การแสดงรำโขน การประกวดลีลาศสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกเพศทุกวัย

1.2.4 กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวทัศนศึกษาวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน

ขบวนแห่เกวียนกัณฑ์ 13 กัณฑ์ เป็นการเดินขบวนที่ตกแต่งควายด้วยวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อเล่าเรื่องราวเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระเวสสันดรอันเป็นพระชาติสุดท้ายของพระบรมโพธิสัตว์ เป็นการสั่งสอนคนให้รู้จักบาปบุญคุณโทษ ซึ่งในแต่ละเกวียนกัณฑ์นั้นจะมีความหมายที่แตกต่างกันออกไป

เทศน์มหาชาติ เป็นการเทศน์เรื่องราวเกี่ยวกับพระเวสสันดรอันเป็นพระชาติสุดท้ายของพระบรมโพธิสัตว์ ก่อนที่จะมาประสูติเป็นเจ้าชายสิทธัตถะและออกบวชจนตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งการเทศน์มหาชาตินั้น ประกอบด้วยพระคาถาภาษาบาลี จำนวน 1,000 พระคาถา แบ่งเป็นช่วงตอน 13 ช่วงด้วยกันซึ่งเรียกกันว่า 13 กัณฑ์ ซึ่งเชื่อกันว่าใครฟังจบทั้ง 13 กัณฑ์ ในวันเดียวจะเป็นผู้มีลาภ ยศ มีความสุข และจะได้บรรลุ ผล นิพพาน เป็นต้น

การทำขวัญควาย เป็นพิธีที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับควาย ทำขึ้นเพื่อเป็นการระลึกถึงบุญคุณควายที่ช่วยทำไร่ไถนา และเพื่อขอขมาที่ได้ เหยียนตีในระหว่างการใช้งานจะทำพิธีบายศรีสู่ขวัญควาย ให้ควายกินหญ้าอ่อน และนำควายไปอาบน้ำ ชัดสีฉวีวรรณ เอาอกเอาใจ นำดอกไม้ธูปเทียนไปขอขมา

การแสดงนิทรรศการกระบือบำบัดสำหรับรักษาผู้ป่วยออทิสติก เป็นการจัดขึ้นเพื่อเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสมาธิให้กับผู้ป่วยออทิสติก ให้มีสมาธิมากขึ้นและสามารถช่วยเหลือตัวเองได้

กิจกรรมงานวัด เช่น ชิงช้าสวรรค์ โยนห่วง ปากระป๋อง ปาลูกโป่ง และเครื่องเล่นสำหรับเด็ก การแสดงลิเก การแสดงคอนเสิร์ตร่วมสมัย การออกร้านขายของ OTOP และอาหารพื้นบ้าน เป็นต้น เป็นกิจกรรมที่มีในช่วงกลางคืน ซึ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวและอยู่ในพื้นที่จัดงานมากขึ้น กิจกรรมนี้สามารถกระตุ้นการใช้จ่ายเงินของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างมาก

1.2.5 กิจกรรมด้านการจัดแสดงละคร

ลิเก จิ้ว แม่ไม้มวยไทย กระบี่กระบอง การแสดงการเล่นหมากรูกคน และวิถีชีวิต และความเป็นมาของประเพณีวิ่งควาย เป็นการจัดการแสดงเพื่อ ให้ภายในงานมีความสนุกสนาน บางกิจกรรมสามารถแสดงได้ทั้งช่วงกลางวัน และช่วงกลางคืน ซึ่งแต่ละกิจกรรมมีความแตกต่างกัน สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ทุกเพศทุกวัย

1.2.6 กิจกรรมด้านการส่งเสริมงานอดิเรก

ประกวดพระเครื่อง การสะสมพระเครื่องก็เป็นงานอดิเรกอย่างหนึ่ง ซึ่งสามารถยึดเป็นอาชีพหลักได้ การประกวดพระเครื่องนั้นจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้นักสะสมและนิยมพระเครื่อง ได้อนุรักษ์พระให้อยู่ในสภาพเดิมที่สวยงามแล้ว ยังถือเป็นการนำพระมาตรวจสอบจากเซียนพระ หรือผู้เชี่ยวชาญเรื่องพระเครื่องได้ตรวจสอบดูว่าพระที่มีอยู่นั้นเป็นของแท้ และมีองค์ประกอบครบถ้วน สมบูรณ์ตามตำราหรือไม่ การประกวดครั้งนี้เป็นการประกวดพระท้องถิ่นมีทั้งหมด 800 แบบด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นพระเหรียญ พระผง พระเนื้อว่าน องค์เล็กๆ ไปจนถึง พระบูชา หน้าตักกว้าง 7 นิ้ว การประกวดนี้ไม่ได้มีรางวัลเป็นเงินทองเหมือนกับกิจกรรมอื่นๆ หากแต่เป็นรางวัลที่มีคุณค่าสำหรับนักสะสมพระเครื่อง คือ หนังสือที่รวบรวมพระรายละเอียดเกี่ยวกับพระเครื่องรุ่นต่างๆ แล้ว ยังเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับพระที่ได้รับรางวัลอีกด้วย

การแข่งขันกรงหัวจุก ในงานจะมีการแข่งขันประเภทเสียงทอง สากลหรือ นั้บดอก นกต้องร้องเป็นสำนวน (เพลง 3 ขึ้นไป) จึงจะมีคะแนน นกร้องเรียกร้องลักษณะบ่น ไม่ได้คะแนนหรือ มีอาการต่อสู้อะไรหนึ่งจึงจะผ่านเข้ารอบ วิธีการแข่งจะแข่งแบบจับคู่แข่งที่ละคู่ใช้เวลาประมาณหนึ่ง นาที หรือจนกว่าขันจะจมน้ำ และ ในระหว่างแข่งขันถ้าฝ่ายภาคสนามยังไม่อนุญาต ห้ามเข้าไปใน เชือกกันโดยเด็ดขาด ไม่ควรส่งเสียงเชียร์หรือกระทำในลักษณะใดๆ เพื่อกดดันหรือรบกวนสมาธิของ กรรมการ หรือใช้อุปกรณ์การเชียร์ที่ทำให้หนักอกใจกลัว เช่น การสะบัดผ้า เคาะหรือปิบขวดน้ำ ตบมือ เสียงดังๆ หรือนำนกมาเปิดวางข้างสนาม

การประกวดน้องนางบ้านนา เป็นการประกวดสาวโสด สัญชาติไทย อายุตั้งแต่ 16- 24 ปี มีความประพฤติดี ไม่ประกอบอาชีพในทางเสื่อมเสียศีลธรรม ผู้เข้าประกวดต้องแต่งกายด้วยผ้าถุง สวมเสื้อคอกลมแขนสามส่วน นำผ้าขาวม้ามาประยุกต์ใช้ในชุดการแต่งกายด้วย จะเห็นได้ว่าการประกวดน้องนางบ้านนาไม่เพียงแต่เป็นการแข่งขันชิงเงินรางวัลเท่านั้นแต่ยังแฝงไปด้วยการอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น และการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของการแต่งกายของผู้เข้า ประกวดแต่ละคนอีกด้วย

การประกวดสาว (เหลื่อ) น้อยบ้านนา เป็นการประกวดหญิงสูงอายุที่มีสุขภาพร่างกาย แข็งแรง มีสุขภาพจิตดี อารมณ์สุนทรีย์ มีปฏิภาณไหวพริบ กล้าแสดงออก มีความสามารถพิเศษในด้าน ต่างๆ และมีอายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป ผ่านการตรวจสุขภาพและได้รับการรับรองจากแพทย์ที่ทำการ

ตรวจสอบสุขภาพว่าให้ทำการประกวดได้ กิจกรรมนี้นอกจากจะสนับสนุนให้ผู้สูงอายุ ได้พบปะพูดคุยกับ
คนในวัยเดียวกันแล้ว ทำให้รู้สึกมีคุณค่าไม่ต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว และยังพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2. ผลการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณี
วิ่งควายของจังหวัดชลบุรี ซึ่งประกอบด้วย

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จากแบบสอบถามตอนที่
1 โดยการแจกแจง ความถี่และหาค่าร้อยละ ดังปรากฏในตาราง ดังนี้

ตาราง 4.1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	188	49.47
หญิง	192	50.53
รวม	380	100.00
ช่วงอายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	53	13.95
20 - 30 ปี	142	37.37
31 - 40 ปี	95	25.00
41 - 50 ปี	40	10.53
51 - 60 ปี	23	6.05
มากกว่า 60 ปี	27	7.11
รวม	380	100.00
อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	110	28.85
รับราชการ	49	12.89
รับจ้างทั่วไป	67	17.63
รัฐวิสาหกิจ	24	6.32
พนักงานเอกชน	96	25.26
อื่นๆ	34	8.95
รวม	380	100.00

ตาราง 4.1 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	41	10.79
มัธยมศึกษา	97	25.53
ปวช. - ปวส.	34	8.95
ปริญญาตรี	164	43.16
ปริญญาโท	42	11.05
ปริญญาเอก	2	0.53
รวม	380	100.00
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	109	28.68
10,000 - 15,000 บาท	135	35.53
15,001 - 20,000 บาท	44	11.58
20,001 - 25,000 บาท	38	10.00
25,001 - 30,000 บาท	22	5.79
มากกว่า 30,000 บาท	32	8.42
รวม	380	100.00
ประสบการณ์การเข้าร่วมประเพณีวิ่งควาย		
เคย	228	60.00
ไม่เคย	152	40.00
รวม	380	100.00

จากตาราง 4.1 แสดงว่านักท่องเที่ยวเป็นเพศชาย จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 49.47 และ เป็นเพศหญิง 192 คน คิดเป็นร้อยละ 50.53

จำแนกตามอายุ พบว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.95 อายุระหว่าง 20 - 30 ปี จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 37.37 อายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 อายุระหว่าง 41 - 50 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.53

อายุระหว่าง 51 - 60 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 6.05 และอายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 7.11

จำแนกตามอาชีพ พบว่านักท่องเที่ยวมีอาชีพเป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 28.95 อาชีพรัฐวิสาหกิจ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.32 อาชีพรับราชการ จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.89 พนักงานเอกชน จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 25.26 อาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 17.63 และอาชีพอื่นๆ จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.95

จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่านักท่องเที่ยวจบการศึกษาระดับ ประถมศึกษา จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10.79 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 25.53 จบการศึกษาระดับ ปวช. - ปวส. จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.95 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 43.16 จบการศึกษาระดับปริญญาโท 42 คน คิดเป็นร้อยละ 11.05 และจบการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.53

จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่านักท่องเที่ยว มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.68 รายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,000 – 15,000 บาท จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 35.53 รายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 15,001 - 20,000 บาท จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.58 รายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 20,001 - 25,000 บาท จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 รายได้ต่อเดือน อยู่ระหว่าง 25,001 - 30,000 บาท จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.79 และรายได้ต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.42

จำแนกตามประสบการณ์การเข้าร่วมประเพณีวิ่งควาย พบว่านักท่องเที่ยว เคยมาเที่ยวงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 และนักท่องเที่ยวที่ไม่เคยมาเที่ยวงานประเพณีวิ่งควาย จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว จากการสำรวจความต้องการกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายของนักท่องเที่ยวทั้ง 7 กิจกรรม ได้แก่

- 2.2.1 กิจกรรมด้านเกมกีฬาและการละเล่นพื้นบ้าน
- 2.2.2 กิจกรรมด้านศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น
- 2.2.3 กิจกรรมด้านการเดินรำพื้นบ้าน
- 2.2.4 กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวทัศนศึกษาวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน
- 2.2.5 กิจกรรมด้านการละคร
- 2.2.6 กิจกรรมด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์
- 2.2.7 กิจกรรมด้านดนตรีและร้องเพลง

ซึ่งสามารถสรุปผลการสำรวจความต้องการกิจกรรมนันทนาการของนักท่องเที่ยวได้ ดังนี้
 ตาราง 4.2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการกิจกรรมนันทนาการทั้ง 7 กิจกรรมโดยรวม และ
 รายข้อ

ประเด็นความต้องการเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการด้านต่างๆ ในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. กิจกรรมด้านเกมกีฬาและการละเล่นพื้นบ้าน	3.77	0.96	มาก	5
2. กิจกรรมด้านศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น	3.89	0.93	มาก	2
3. กิจกรรมด้านการเดินร่ำพื้นบ้าน	3.75	0.96	มาก	6
4. กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่สวนศึกษาวัฒนธรรม ประเพณีพื้นบ้าน	4.06	1.42	มาก	1
5. กิจกรรมด้านการละคร	3.83	1.26	มาก	4
6. กิจกรรมด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์	3.69	1.02	มาก	7
7. กิจกรรมด้านดนตรีและร้องเพลง	3.88	0.98	มาก	3
ค่าเฉลี่ยรวม	3.84	1.08	มาก	

จากตาราง 4.2 แสดงว่าความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับความต้องการกิจกรรม
 นันทนาการทั้ง 7 กิจกรรมนั้น ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 1.08) เมื่อพิจารณารายข้อ
 พบว่า 3 อันดับแรกคือ ด้านการท่องเที่ยวที่สวนศึกษาวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน ($\bar{X} = 4.06$, S.D. =
 1.42) อยู่ในระดับมาก รองลงมาด้านศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.93) อยู่ในระดับมาก
 ด้านการดนตรีและการร้องเพลง ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.98) อยู่ระดับมาก ตามลำดับ

ตาราง 4.3 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการกิจกรรมนันทนาการด้านเกมกีฬาและการเล่นพื้นบ้านโดยรวม และรายชื่อ

กิจกรรมนันทนาการด้านเกมกีฬา และการเล่นพื้นบ้าน	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. การแข่งขันตะกร้อลอดห่วง	3.84	0.91	มาก	5
2. การแข่งขันกีฬาพื้นบ้านมวยตบจาก	3.91	0.90	มาก	3
3. การแข่งขันกีฬาพื้นบ้านตัดว่าด้วยป้านคม	3.48	1.00	ปานกลาง	9
4. การแข่งขันหมากรุกไทย	3.62	1.01	มาก	7
5. การแข่งขันยิงหนังสติ๊ก	3.66	1.03	มาก	6
6. การแข่งขันชักกะเย่อ	4.01	0.89	มาก	1
7. การแข่งขันวิ่งเปี้ยว	3.93	0.91	มาก	2
8. การเล่นพื้นบ้านป็นเสาน้ำมัน	3.88	0.98	มาก	4
9. การเล่นพื้นบ้านทายใจัก	3.56	1.05	มาก	8
ค่าเฉลี่ยรวม	3.77	0.96	มาก	

จากตาราง 4.3 แสดงว่านักท่องเที่ยวมีความต้องการกิจกรรมนันทนาการด้านเกมกีฬาและการเล่นพื้นบ้าน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.96) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า 3 อันดับแรกคือ การแข่งขันชักกะเย่อ ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.89) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือการแข่งขันวิ่งเปี้ยว ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.91) อยู่ในระดับมาก และการแข่งขันกีฬาพื้นบ้านมวยตบจาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.90) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการกิจกรรมนันทนาการด้านศิลปหัตถกรรม
ท้องถิ่นโดยรวม และรายข้อ

กิจกรรมนันทนาการด้านศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. การสอนและสาธิตการทำเครื่องจักสาน	3.87	0.92	มาก	4
2. การสอนและสาธิตการทำเครื่องปั้นดินเผา	3.93	0.90	มาก	1
3. การสอนและสาธิตการแกะสลักครกหิน	3.87	0.95	มาก	5
4. การออกแบบชุดผ้าไทย	3.88	0.96	มาก	3
5. การสอนและสาธิตการทำวาวไทย	3.92	0.96	มาก	2
ค่าเฉลี่ยรวม	3.89	0.93	มาก	

จากตาราง 4.4 แสดงว่านักท่องเที่ยวมีความต้องการกิจกรรมนันทนาการด้านศิลปหัตถกรรม
ท้องถิ่น ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.93) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า 3 อันดับแรกคือ การ
สอนและสาธิตการทำเครื่องปั้นดินเผา ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.93) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือการสอนและ
สาธิตการทำวาวไทย ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.96) อยู่ในระดับมาก และการออกแบบชุดผ้าไทย ($\bar{X} = 3.88$, S.D.
= 0.96) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตาราง 4.5 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการกิจกรรมนันทนาการด้านการเดินรำพื้นบ้าน โดยรวม และรายข้อ

กิจกรรมนันทนาการด้านการเดินรำพื้นบ้าน	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. การแสดงรำวงมาตรฐาน	3.88	0.96	มาก	1
2. การแสดงรำกลองยาว	3.87	0.94	มาก	2
3. การแสดงรำเทียน	3.63	0.93	มาก	5
4. การแสดงรำโทน	3.66	0.95	มาก	4
5. การประกวดลีลาศสำหรับผู้สูงอายุ	3.73	1.06	มาก	3
ค่าเฉลี่ยรวม	3.75	0.96	มาก	

จากตาราง 4.5 แสดงว่านักท่องเที่ยวมีความต้องการกิจกรรมนันทนาการด้านการเดินรำพื้นบ้าน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.96) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า 3 อันดับแรกคือ การแสดงรำวงมาตรฐาน ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.96) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือการแสดงรำกลองยาว ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.94) อยู่ในระดับมาก และการประกวดลีลาศสำหรับผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 1.06) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตาราง 4.6 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการกิจกรรมนันทนาการด้านการจัดแสดงละคร โดยรวม และรายข้อ

กิจกรรมนันทนาการด้านการจัดแสดงละคร	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ลิเก	3.71	2.84	มาก	5
2. จั้ว	3.34	1.06	ปานกลาง	6
3. แม่ไม้มวยไทย	4.10	0.93	มาก	1
4. กระบี่กระบอง	4.03	0.96	มาก	3
5. การเล่นหมากรูกคน	3.73	0.95	มาก	4
6. วิถีชีวิตและความเป็นมาของ ประเพณีวิ่งควาย	4.09	0.86	มาก	2
ค่าเฉลี่ยรวม	3.83	1.26	มาก	

จากตาราง 4.6 แสดงว่านักท่องเที่ยวมีความต้องการกิจกรรมนันทนาการด้านการจัดแสดงละคร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 1.26) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า 3 อันดับแรกคือ การแสดงศิลปะแม่ไม้มวยไทย ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.93) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือวิถีชีวิตและความเป็นมาของประเพณีวิ่งควาย ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.86) อยู่ในระดับมาก และการแสดงกระบี่กระบอง ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.96) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตาราง 4.7 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการกิจกรรมนันทนาการด้านการท่องเที่ยวที่ศึกษา
วัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้านโดยรวม และรายชื่อ

กิจกรรมนันทนาการด้าน การท่องเที่ยวที่คนศึกษาวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. การแสดงขบวนแห่เกวียนกัณฑ์ 13 กัณฑ์	4.00	0.90	มาก	4
2. กิจกรรมทางศาสนา เช่น เทศน์มหาชาติ	3.95	1.00	มาก	6
3. การแสดงการทำขวัญควาย	3.98	0.85	มาก	5
4. การแสดงนิทรรศการกระบือบำบัดสำหรับ รักษาผู้ป่วยออทิสติก	4.01	2.23	มาก	3
5. การแสดงกิจกรรมงานวัด เช่น ชิงช้าสวรรค์ โยนห่วง ปากกระป๋องปาลูกโป่ง และเครื่อง เล่นสำหรับเด็ก เป็นต้น	4.25	2.70	มาก	1
6. การออกร้านขายของ OTOP และอาหาร พื้นบ้าน	4.21	0.85	มาก	2
ค่าเฉลี่ยรวม	4.06	1.42	มาก	

จากตาราง 4.7 แสดงว่านักท่องเที่ยวมีความต้องการกิจกรรมนันทนาการด้านการท่องเที่ยวที่คนศึกษาวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 1.42) เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า 3 อันดับแรกคือ การแสดงกิจกรรมงานวัด เช่น ชิงช้าสวรรค์ โยนห่วง ปากกระป๋องปาลูกโป่ง และเครื่องเล่นสำหรับเด็ก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 2.70) อยู่ในระดับมาก รองลงมาการออกร้านขายของ OTOP และอาหารพื้นบ้าน ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.85) อยู่ในระดับมาก และการแสดงนิทรรศการกระบือบำบัดสำหรับรักษาผู้ป่วยออทิสติก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 2.23) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตาราง 4.8 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการกิจกรรมนันทนาการด้านการส่งเสริมงานอดิเรก โดยรวม และรายข้อ

กิจกรรมนันทนาการด้านการส่งเสริมงานอดิเรก	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. การแข่งขันนกกิ่งหัวจุก	3.64	1.01	มาก	3
2. การประกวดพระเครื่อง	3.64	1.08	มาก	4
3. การแสดงการเลี้ยงไก่ชน	3.59	1.10	มาก	5
4. การประกวดน้องนางบ้านนา	3.76	0.96	มาก	2
5. การประกวดสาว (เหลือ) น้อยบ้านนา	3.82	0.97	มาก	1
ค่าเฉลี่ยรวม	3.69	1.02	มาก	

จากตาราง 4.8 แสดงว่านักท่องเที่ยวมีความต้องการกิจกรรมนันทนาการด้านการส่งเสริมงานอดิเรก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 1.02) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า 3 อันดับแรก คือ การประกวดสาว (เหลือ) น้อยบ้านนา ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.97) อยู่ในระดับมาก รองลงมาการประกวดน้องนางบ้านนา ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.96) อยู่ในระดับมาก การแข่งขันนกกิ่งหัวจุก ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 1.01) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตาราง 4.9 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการกิจกรรมนันทนาการด้านการดนตรีและการร้องเพลงโดยรวม และรายชื่อ

กิจกรรมนันทนาการด้านการดนตรีและการร้องเพลง	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. การแสดงคอนเสิร์ตร่วมสมัย	3.95	0.95	มาก	3
2. การประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง	4.06	0.92	มาก	1
3. การประกวดร้องเพลงไทยเดิม	3.79	1.00	มาก	4
4. การประกวดร้องเพลงกล่อมเด็ก	3.58	1.07	มาก	5
5. การแสดงดนตรีพื้นเมือง เช่น เพลงเกี่ยวข้าว เพลงฉ่อย	4.03	0.97	มาก	2
ค่าเฉลี่ยรวม	3.88	0.98	มาก	

จากตาราง 4.9 แสดงว่านักท่องเที่ยวมีความต้องการกิจกรรมนันทนาการด้านการดนตรี และการร้องเพลง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.98) เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า 3 อันดับแรกคือ การประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.92) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือการแสดงดนตรีพื้นเมือง เช่น เพลงเกี่ยวข้าว เพลงฉ่อย ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.97) อยู่ในระดับมาก และการแสดงคอนเสิร์ตร่วมสมัย ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.95) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2.3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี

2.3.1 กิจกรรมด้านเกมกีฬาและการละเล่นพื้นบ้าน เช่น การละเล่นมอญซ่อนผ้า หมากรืบ การแข่งขันมวยทะเล และการละเล่นพื้นบ้านรื้อข้าวสาร

2.3.2 กิจกรรมด้านศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น เช่น การสอนทำอาหารและสินค้าขึ้นชื่อของจังหวัดชลบุรี การสอนการทอผ้ามัดหมี่ และสอนการแกะสลักผัก ผลไม้

2.3.3 กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวทัศนศึกษาวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน เช่น การแสดงประวัติความเป็นมาของจังหวัดชลบุรีและงานประเพณีต่างๆ

2.3.4 กิจกรรมด้านการละคร เช่น การแสดงล้อเรียนละครดั่งๆในปัจจุบัน เช่น การแสดงโขน การแสดงละครพื้นบ้าน และการแสดงละครลิง

2.3.5 กิจกรรมด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ เช่น ส่งเสริมการพับเหรียญโปรยทานเพื่อเป็นอาชีพเสริม และการจัดแสดงแสตมป์ไทย

2.3.6 กิจกรรมด้านดนตรีและร้องเพลง เช่น การแสดงหมอลำซิ่ง การสอนการตีพิณ การประกวดร้องเพลงสากล และการแสดงลำตัด

3. ผลการศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ บุคลากรในหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีวิ่งควาย จำนวน 10 คน โดยมีข้อคำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ในจัดงานประเพณีวิ่งควายจังหวัดชลบุรี ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม และ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า

3.1 ด้านพื้นที่

3.1.1 จากการสัมภาษณ์พบว่าสถานที่จัดงานมีความเหมาะสมมากโดยมีข้อคิดเห็นดังนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 1) สถานที่ในการจัดงานเป็นที่มาของประเพณีวิ่งควายมีสถานที่สำคัญ คือวัดใหญ่อินทาราม และตลาดสดชลบุรี 2) พื้นที่ในการจัดงานเป็นที่ดั้งเดิมของประเพณีวิ่งควาย 3) เป็นสถานที่กำเนิดของการแข่งขันวิ่งควาย 4) เป็นพื้นที่ที่มีความเป็นมาของการแข่งขันวิ่งควาย และเป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์ที่เคยจัดวิ่งควายถวายรัชกาลที่ 6 ทรงทอดพระเนตร

สรุปได้ว่าสถานที่จัดงานมีความเหมาะสมมากเนื่องจากเป็นพื้นที่ดั้งเดิม เป็นแหล่งกำเนิดของประเพณีวิ่งควายและ มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ คือเมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จประพาสจังหวัดชลบุรี ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรีคือ พระยาวิเศษ ฤไชย ได้จัดวิ่งควายถวายทอดพระเนตรที่หน้าศาลากลางจังหวัดชลบุรี ซึ่งมีหลักฐานปรากฏในพระราชกิจรายวัน และยังอยู่ในตัวเมืองซึ่งมีรถโดยสารประจำทางผ่านอยู่ตลอดเวลา

3.1.2 จากการสัมภาษณ์พบว่าระบบการคมนาคมขนส่งในการเข้างานมีความสะดวกสบายปานกลาง โดยมีข้อคิดเห็นดังนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 1) การจัดระบบการคมนาคมยังไม่มีเนื่องจากว่าช่วงการจัดงานมีปัญหาติดเป็นบางจุด 2) เป็นเขตเมือง การคมนาคมกำหนดเป็นถนน One way 3) มีการเดินทางด้วยการใช้รถยนต์ส่วนบุคคลเป็นจำนวนมากทำให้รถติด 4) การเดินทางมาในงานประเพณีวิ่งควายมีรถโดยสารประจำทางวิ่งตลอดเวลา และ 5) สามารถมาเที่ยวงานโดยการนั่งรถโดยสารได้

สรุปได้ว่าระบบการคมนาคมขนส่งในการเข้างานมีความสะดวกสบายปานกลาง เพราะมีรถโดยสารประจำทางวิ่งผ่านตลอดเวลา การจราจรติดขัดเป็นบางจุดเนื่องจากในช่วงการจัดงานมีทั้งนักท่องเที่ยว รถ และ กระจับปี่จำนวนมาก และในช่วงการเดินขบวนแห่เวียนกัณฑ์ จะมีการปิดถนนจึงทำให้การสัญจรไม่สะดวก

3.1.3 จากการสัมภาษณ์พบว่าสถานที่ในการจัดงานมีสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นป้ายบอกทาง แผนที่พื้นที่การจัดงาน การประชาสัมพันธ์ และบริการห้องสุขา มีความเหมาะสมปานกลาง โดยมีข้อคิดเห็นดังนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 1) สถานที่จัดงานมีบริเวณกว้างป้ายบอกทางมีจำนวนน้อยและมีขนาดเล็กจึงไม่เป็นจุดสนใจ 2) ป้ายบอกทางมีขนาดเล็ก 3) ป้ายบอกทางไม่อยู่ใน

ระดับสายตาจึงไม่เป็นที่สนใจ 4) บริการรถสุขขามีจำนวนน้อยต้องใช้ห้องสุขา ของสถานที่ราชการ โดยรอบ

สรุปได้ว่าสถานที่ในการจัดงานมีสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นป้ายบอกทาง แผนผัง พื้นที่การจัดงาน การประชาสัมพันธ์ และบริการห้องสุขา มีความเหมาะสมปานกลาง เนื่องจาก สถานที่จัดงานมีขนาดใหญ่และจัดกิจกรรมต่างๆเป็นจำนวนมาก ป้ายบอกทางหรือป้ายประชาสัมพันธ์ มีขนาดเล็ก และไม่มีค่าน่าสนใจ จึงทำให้นักท่องเที่ยวมองไม่เห็น ส่วนบริการสุขา นั้น เนื่องจาก บริการรถสุขามีไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และสถานที่จัดงานเป็นจุดศูนย์รวมของ สถานที่ราชการ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จึงไปใช้บริการตามสถานที่ราชการโดยรอบ

3.1.4 ข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการด้านพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการจัดงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี มีข้อคิดเห็นดังนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 1) พื้นที่ในการจัดงานมีจำกัด และไม่สามารถเปลี่ยนสถานที่จัดงานได้ ดังนั้นควรมีการจัดการด้านการจราจร ในช่วงต่างๆ ให้ดี 2) จัดที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยว และมีรถรับส่งจากจุดจอดรถเข้าไป ในสถานที่จัดงาน 3) จัดพื้นที่สำหรับร้านค้าซึ่งมีจำนวนมากให้เหมาะสม และเพิ่มปริมาณของรถสุขา เคลื่อนที่หรือสร้างห้องสุขาชั่วคราวเพิ่มเติม

สรุปได้ว่าข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการด้านพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการจัดงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี เนื่องจากว่าพื้นที่ในการจัดงานมีจำกัด และไม่สามารถเปลี่ยนสถานที่จัดงานได้ ดังนั้นควรมีการจัดการด้านการจราจร ในช่วงต่างๆ จัดที่จอดรถให้สำหรับนักท่องเที่ยวและมีรถรับส่งจากจุดจอดรถเข้าไปในสถานที่จัดงานเพื่อความความสะดวกสบาย ซึ่งช่วยลดปัญหาการจราจรติดขัด และการจัดพื้นที่สำหรับร้านค้าซึ่งมีจำนวนมากให้เหมาะสม และเพิ่มปริมาณของรถสุขาเคลื่อนที่หรือสร้างห้องสุขาชั่วคราวเพิ่มเติม

3.2 ด้านการจัดการ

3.2.1 จากการสัมภาษณ์พบว่าการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับมีความเหมาะสมปานกลาง โดยมีข้อคิดเห็นดังนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 1) หากมีงบประมาณมากกว่านี้ก็จะสามารถทำสื่อในการประชาสัมพันธ์ ได้มากกว่านี้ และอาจทำการถ่ายทอดสดได้ 2) การเบิกเงิน งบประมาณทำได้ยากต้องผ่านหลายขั้นตอนซึ่งบางอย่างไม่สามารถขอการเบิกจ่ายได้ และบางอย่างไม่สามารถทำการเบิกจ่ายได้ 3) ควรจัดสรรงบประมาณให้สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวกับควายให้มากยิ่งขึ้น 4) ถ้าเงินงบประมาณมากกว่านี้จะสามารถเพิ่มรุ่นของควายในการแข่งขันวิ่งควายได้มากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่างบประมาณที่ได้รับมีความเหมาะสมปานกลางและต้องใช้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เนื่องจากงบประมาณมีความจำกัด และระบบการเบิกจ่ายเงินเป็นไปด้วยความยากลำบาก มีเงื่อนไขค่อนข้างมาก จึงทำให้ขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

3.2.2 จากการสัมภาษณ์พบว่า การนำคน หรือหน่วยงานต่างๆ เข้ามาร่วมงาน ประเพณีวิ่งควายสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวได้มาก โดยมีข้อคิดเห็นดังนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 1) การให้หน่วยงานหรือชุมชนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดงานก็เป็นการประชาสัมพันธ์งานอย่างหนึ่ง ซึ่งสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ 2) การท่องเที่ยวเมืองพญาสงเสริมให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนพาพนักงานต่างชาติมาเที่ยวชมเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ชาวต่างชาติมาเที่ยวและกลับไปบอกเพื่อน แบบปากต่อปาก 3) การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทำให้เค้ามีความภาคภูมิใจในงานประเพณีท้องถิ่น

สรุปได้ว่าการนำคน หรือหน่วยงานต่างๆ เข้ามาร่วมงานประเพณีวิ่งควายสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวได้มาก เนื่องจากการร่วมมือกันหลายๆฝ่าย มีการส่งควายมาเข้าแข่งขันเพิ่มมากขึ้น มีการส่งคนในชุมชนมาเข้าประกวดแข่งขันและร่วมกิจกรรมต่างๆ ทำให้มีนักท่องเที่ยวมีหลายกลุ่ม ซึ่งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

3.3.3 จากการสัมภาษณ์พบว่าปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ในการจัดงานเพียงพอ มีความเหมาะสมปานกลาง โดยมีข้อคิดเห็นดังนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 1) สืบเนื่องจากงบประมาณที่มีจำกัดจึงทำให้ต้องเลือกวัตถุดิบที่มีราคาถูก คุ่มค่า และใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด 2) วัตถุดิบต่างๆ มีความเหมาะสมเพียงพอกับสถานที่ และงบประมาณที่ได้รับ

สรุปได้ว่าปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ในการจัดงานเพียงพอและมีคุณภาพ มีความเหมาะสมปานกลาง เนื่องจากวัตถุดิบที่ใช้ในการจัดงาน มีว่าจะเป็ควาย หรือทรัพยากรทางธรรมชาติที่สำคัญมีปริมาณจำกัดและราคาแพง จึงจำเป็นต้องใช้อย่างประหยัด และใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

3.2.4 จากการสัมภาษณ์พบว่า การบริหารจัดการตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การดำเนินงาน จนกระทั่งงานเสร็จสมบูรณ์เกิดปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีข้อคิดเห็นดังนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 1) การออกคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน ควรแยกฝ่ายให้ชัดเจนไม่ซ้ำซ้อน เพื่อการวางแผนและตัดสินใจ 2) การประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆเป็นไปด้วยความยากลำบากต้องอาศัยขั้นตอนตามระบบราชการ 3) ผู้ประสานงานขาดอำนาจในการตัดสินใจจึงทำให้การดำเนินงานล่าช้า

สรุปได้ว่าการบริหารจัดการตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนการดำเนินงานจนกระทั่งงานเสร็จสมบูรณ์เกิดปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากงานประเพณีวิ่งควายนี้เป็นงานระดับจังหวัดจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายหน่วยงานบ้างครั้งขั้นตอนการประสานงานระหว่างหน่วยงานมีความล่าช้าและไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร และควรมีคำสั่งแต่งตั้งคณะดำเนินงานที่ชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน

3.2.5 ข้อเสนอแนะแนวทางในดำเนินการด้านการบริหารจัดการในการจัดงาน ประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี มีข้อคิดเห็นดังนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 1) ก่อนการออกคำสั่งแต่งตั้ง คณะดำเนินงานควรมีการประชุมหารือ เพื่อหาหน่วยงานที่เหมาะสมที่จะรับผิดชอบในส่วนต่างๆก่อน 2) ควรมีการทบทวนหรือคุยเป็นการส่วนตัวเพื่อขอความสมัครใจจากผู้รับผิดชอบก่อน 3) มีการ กำหนดระยะเวลาที่ชัดเจน 4) หน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละส่วนควรเลือกผู้ประสานงานที่มีความ ชัดเจนสามารถตัดสินใจได้อย่างทันทีทันใด 5) การดำเนินงานต่างๆควรมียึดมติในที่ประชุม คณะกรรมการดำเนินงาน

สรุปได้ว่าการประสานงานเตรียมการและการแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่างๆควรมีการ ประสานงานล่วงหน้า และมอบหมายงานให้แก่ผู้ที่สามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้โดยไม่ต้องรอ เพราะบางอย่างต้องการความรวดเร็ว และเชิญฝ่ายต่างๆประชุมนำเสนอความคืบหน้า หากพบปัญหา ควรหารือและขอมติจากที่ประชุม แลปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

3.3 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

3.3.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีวิ่งควาย จากการสัมภาษณ์พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกๆด้านแตกต่างกันไปตามความถนัด ยกเว้นการติดตาม ประเมินผล โดยมีความเห็นดังนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 1) การจัดงานเป็นการบูรณาการในหลาย หน่วยงาน เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน 2) ชุมชนมีส่วนร่วมในการในการคิดในการเข้าร่วม กิจกรรมโดยเฉพาะการลงแรงในการนำควายเข้าร่วมในงาน 3) มีการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็น จากตัวแทนชุมชน และร่วมจัดกิจกรรมกีฬาพื้นบ้าน 4) ประชาชนมีส่วนร่วมในการลงมุน้อย แต่มี ส่วนร่วมในการลงมือลงแรงมาก

สรุปได้ว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีวิ่งควายในทุกๆด้าน เช่น ร่วมคิด กิจกรรม ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมสนับสนุนทุน / แรงงาน ซึ่งการมีส่วนร่วมนั้นก็มิบริบทที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งบางอย่างต้องอาศัยชุมชนเป็นอย่างมาก เช่น ขบวนเวียนกัณฑ์ ต้องอาศัยชาวบ้านนำควายมาเข้าร่วมในงาน ซึ่งสามารถบอกได้ว่าประเพณีจะไม่ ประสบความสำเร็จหากปราศจากความร่วมมือของคนในชุมชน

3.3.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน มีข้อคิดเห็น ดังนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 1) ควรจัดให้มีพื้นที่จำหน่ายสินค้าของชุมชน 2) สนับสนุนให้มีการเลี้ยงควาย มากยิ่งขึ้นเพื่อเป็นการอนุรักษ์ควายไทย 3) การจัดงานควรจัดตามความต้องการของชุมชน ให้สะท้อน ถึงเอกลักษณ์ของชุมชน

สรุปได้ว่าควรจัดให้มีพื้นที่จำหน่ายสินค้าชุมชนในเขตเทศบาล เพื่อจะได้เป็นช่องทาง เผยแพร่สินค้าของชุมชน เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน และคำนึงถึงความต้องการของชุมชน เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

3.4 ด้านกิจกรรม

3.4.1 กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่ชนศึกษาวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วย มีข้อคิดเห็นดังนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 1) เป็นกิจกรรมที่มีความสนุกสนาน 2) เป็นกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี 3) ทำให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม สร้างรายได้ให้ชุมชนในท้องถิ่น 4) เป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการใช้จ่ายและให้ชุมชนมีรายได้ 5) นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน 6) ทำให้คนเห็นถึงความสำคัญของควายที่นอกจากจะใช้ทำไร่ไถนาแล้วยังช่วยบำบัดโรคได้อีกด้วย

สรุปได้ว่าการแสดงกิจกรรมงานวัด เช่น ชิงช้าสวรรค์ โยนห่วง ปากะป่อง ปาลูกโป่ง เครื่องเล่นสำหรับเด็ก และการออกร้านขายของ OTOP และอาหารพื้นบ้านเนื่องจากเป็นกิจกรรมที่สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเป็นกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวและเกิดการใช้จ่าย ทำให้มีเงินหมุนเวียนนอกจากจะกระตุ้นการท่องเที่ยวแล้วแล้วยังสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี และทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ส่วนการแสดงนิทรรศการกระบือบำบัดสำหรับรักษาผู้ป่วยออทิสติก นอกจากจะนำควายมาวิ่งแข่งขันกันเพื่อความสนุกสนานแล้ว ยังทำให้นักท่องเที่ยวได้เห็นถึงความสำคัญของควายในด้านอื่นๆ ว่านอกจากจะใช้ควายในการทำไร่ไถนาแล้วควายยังเป็นอีกทางเลือกในการรักษาผู้ป่วยออทิสติกได้เป็นอย่างดี

3.4.2 กิจกรรมด้านศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วย กับกิจกรรมการสอนและสาธิตการทำเครื่องปั้นดินเผา การออกแบบชุดผ้าไทย การสอนและ สาธิตการทำข้าวไทย โดยมีข้อคิดเห็นดังนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 1) ผู้ที่สนใจสามารถนำไปทำเป็นอาชีพเสริมได้ 2) เป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย 3) ควรคำนึงถึงทรัพยากรและความโดดเด่นที่มีอยู่ในท้องถิ่น 4) ควรคำนึงถึงบริบทของงานและท้องถิ่น

สรุปได้ว่ากิจกรรมศิลปหัตถกรรมสามารถส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวที่อาจกำลังมองหาอาชีพเสริม และต้องการนำสิ่งเหล่านี้ไปทำเป็นอาชีพ หรืองานอดิเรกได้ แต่การจัดกิจกรรมต่าง ๆ นั้นควรคำนึงถึงทรัพยากรที่มีอยู่ และความโดดเด่นพื้นที่โดยรอบ และจัดให้มีความสัมพันธ์กับงานประเพณีจึงจะทำให้งานประเพณีมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

3.4.3 กิจกรรมด้านดนตรีและการร้องเพลง ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วย โดยมีข้อคิดเห็นดังนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 1) ส่งเสริมให้มีความกล้าแสดงออก 2) สร้างบรรยากาศในงานให้มีความสนุกสนานไม่เจียบเหงา 3) มีการอนุรักษ์การแสดงพื้นบ้าน 4) สร้างความบันเทิงให้ผู้ร่วมงาน 5) เป็นสีสันของงาน

สรุปได้ว่ากิจกรรมด้านดนตรีและการร้องเพลง การประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง การแสดงดนตรีพื้นเมือง เช่น เพลงเกี่ยวข้าว เพลงฉ่อย การแสดงคอนเสิร์ตร่วมสมัย เป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมและเป็นการสร้างความบันเทิง ทำให้ภายในงานไม่เจียบเหงา

3.4.4 ข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดกิจกรรมในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรีมีข้อคิดเห็นดังนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 1) ควรจัดกิจกรรมให้มีความหลากหลาย 2) ควรจัดกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับงานประเพณี 3) เน้นการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับควายให้มากขึ้น 4) จัดกิจกรรมต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวเห็นถึงความสำคัญของควาย 5) ส่งเสริมให้หน่วยงานต่างๆ มีส่วนร่วมมากขึ้น

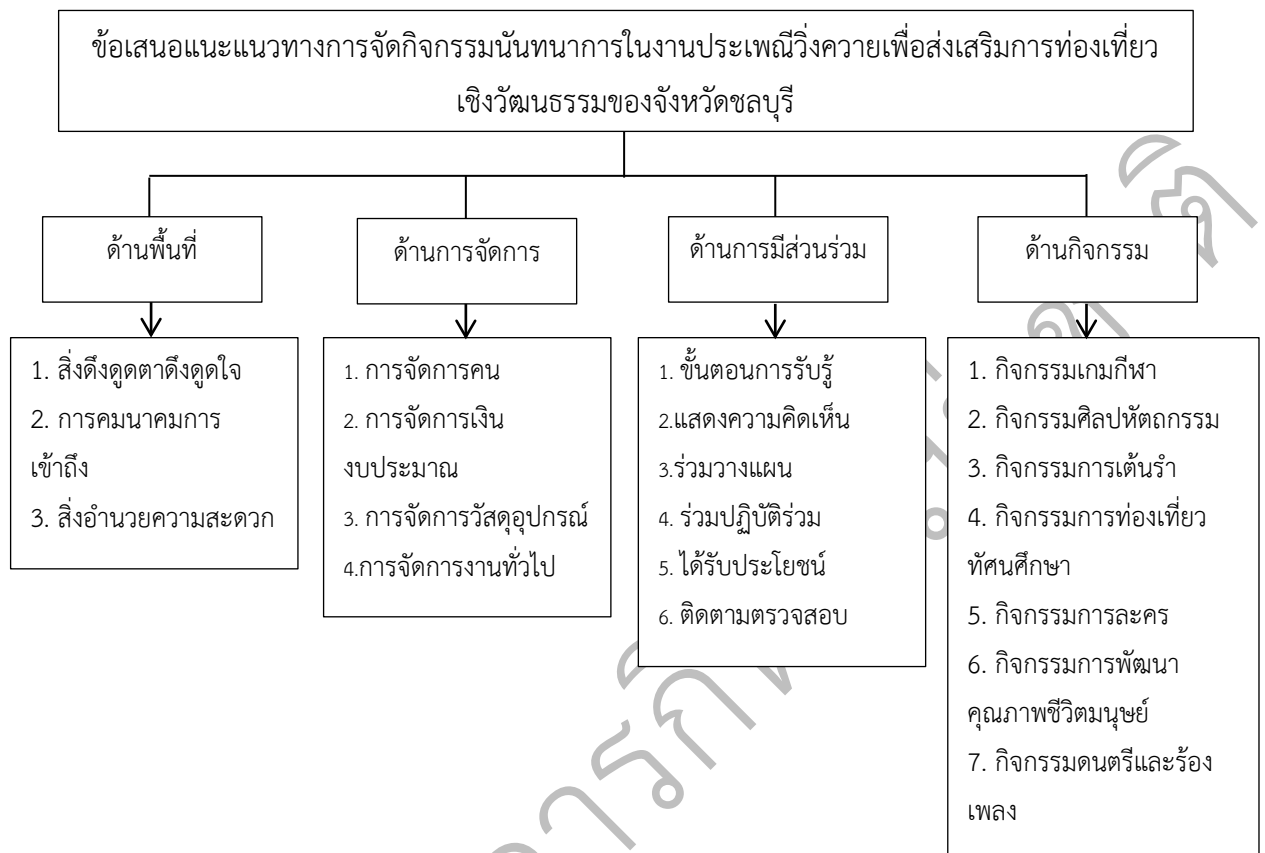
สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมต่างๆ ควรจัดให้สอดคล้องกับงานประเพณี จัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวเห็นถึงความสำคัญของควาย หน่วยงานต่างๆ ก็ควรให้ความร่วมมือ สนับสนุน การจัดกิจกรรมให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น และอนุรักษ์ให้สืบทอดเป็นมรดกต่อไปจนรุ่นลูกหลาน ให้มีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมประเพณีของชาวจังหวัดชลบุรี

ตาราง 4.10 จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก สามารถสรุปข้อเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรีได้ดังนี้

ด้านพื้นที่	ด้านการจัดการ	ด้านความร่วมมือของชุมชน	ด้านกิจกรรม
<p>1. สิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว พื้นที่จัดงานเป็นพื้นที่ดั้งเดิมมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และเป็นแหล่งกำเนิดของประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี และมีการจัดกิจกรรมงานประเพณีและกิจกรรมนันทนาการมากมายหลายชนิด</p> <p>2. การคมนาคมและการเข้าถึง การเดินทางมีความสะดวกสบาย เข้าถึงได้ง่าย มีรถโดยสารประจำทาง รถติดเป็นบางช่วง</p>	<p>1.การจัดสรรงบประมาณ ระบบการจ่ายเงินมีเงื่อนไขค่อนข้างมากจึงทำให้ขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ</p> <p>2. การนำคนและหน่วยงานต่างๆเข้ามามีส่วนร่วม ทำให้เกิดความร่วมมือกันหลายฝ่ายทั้งส่งคนเข้าร่วมกิจกรรมและการประชาสัมพันธ์ซึ่งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี</p> <p>3. วัตถุประสงค์ มีความเหมาะสมกับงบประมาณที่ได้รับและใช้ได้อย่างมี</p>	<p>1. ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในทุกๆด้าน โดยเฉพาะการเข้าร่วมกิจกรรมการนำควายเข้ามาแข่งขันและขบวนแห่เกวียนกัณฑ์ โดยสามารถกล่าวได้ว่าหากขาดการร่วมมือของชุมชนแล้วนั้น การจัดงานจะไม่ประสบความสำเร็จ</p> <p>2. ข้อเสนอแนะ ควรมีการจัดให้มีการออกร้านของชุมชนเพื่อเป็นแรงจูงใจให้เกิดการมีส่วนร่วมแบบยั่งยืน</p>	<p>1.กิจกรรมท่องเที่ยวทัศนศึกษา เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวได้ทราบถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่และประเพณีต่างๆของคนในท้องถิ่น และเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดความสนุกสนานและสร้างรายได้ให้ชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ</p> <p>2. กิจกรรมศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น สามารถส่งเสริมให้เกิดอาชีพและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น</p>

ตาราง 4.10 (ต่อ)

ด้านพื้นที่	ด้านการจัดการ	ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	ด้านกิจกรรม
<p>3. สิ่งอำนวยความสะดวก สะดวก ป้าย ประชาสัมพันธ์มีขนาด เล็กและไม่อยู่ในระดับ สายตาจึงทำให้ไม่เป็นที่ สนใจของนักท่องเที่ยว มากนัก ห้องสุขา สามารถใช้ในสถานที่ ราชการได้</p> <p>4. ข้อเสนอแนะ เนื่องจากไม่สามารถ เปลี่ยนแปลงพื้นที่ใน การจัดงานได้ ควรมีการ จัดการระบบการจราจร ให้เหมาะสม จัดให้มีที่ จอดรถและมีบริการรถ รับส่ง และสร้างห้อง สุขาชั่วคราวให้เพียงพอ ต่อความต้องการของ นักท่องเที่ยว</p>	<p>ประสิทธิภาพ</p> <p>4.การจัดการ การ ดำเนินงานต้องอาศัย ความร่วมมือจากหลาย ฝ่าย ขั้นตอนในการ ประสานงานมีความ ล่าช้าและไม่ได้รับความ ร่วมมือเท่าที่ควร</p> <p>5. ข้อเสนอแนะ ควรมี การติดต่อประสานงาน ล่วงหน้า แบ่งหน้าที่ให้ ชัดเจนและดำเนินงาน ตามมติในที่ประชุม</p>	-	<p>3. กิจกรรมดนตรี และการร้องเพลง เป็นการส่งเสริมและ อนุรักษ์วัฒนธรรม และเป็นการสร้างความ บันเทิงทำให้ บรรยากาศภายในงาน ไม่เงียบเหงา</p> <p>4. ข้อเสนอแนะ การจัดกิจกรรม นันทนาการในงาน ต่างๆควรจัดให้ สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของงาน นั้น</p>

ภาพ 4.1 แสดงข้อเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควาย
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรีในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย “เรื่องแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี” ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (mixed method research) คือ ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ซึ่งผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการดังนี้

วิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ นักท่องเที่ยวและ บุคลากรในหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี จำนวน 10,000 คน (ข้อมูลจากเทศบาลเมืองชลบุรี. 2557) และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ กลุ่มนักท่องเที่ยว ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative research) ผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) ของกลุ่มนักท่องเที่ยว จากประมาณการของเทศบาลเมืองชลบุรี โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ที่ประชากรจำนวน 10,000 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 370 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% มีเกณฑ์คือ เป็นนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนรวม 380 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสอบถามที่เป็นมาตรวัดประมาณค่า (rating scale) ประมาณค่า 5 ระดับ เรื่องความต้องการด้านกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี โดยโครงสร้างแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ส่วน ซึ่งเครื่องมือได้ผ่านการตรวจสอบหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

(The Index of Item Objective Congruence) และได้ทดลองใช้ (Try Out) กับนักท่องเที่ยงที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.81

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและทดสอบความเชื่อมั่นเป็นที่เรียบร้อยแล้วมาดำเนินการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปสอบถามนักท่องเที่ยงที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดชลบุรี จำนวน 380 คน ด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อได้ดำเนินการเก็บแบบสอบถาม 380 ฉบับเป็นที่เรียบร้อยแล้วผู้วิจัยได้ดำเนินการ ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับที่ได้รับคืน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้วยคอมพิวเตอร์ โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอผลการศึกษาด้วยสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic)

วิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประชากรผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ บุคลากรในหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดงานประเพณีวิ่งควาย จาก 10 หน่วยงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวนรวม 10 คน โดยมีเกณฑ์เลือก คือ เป็นบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรีหน่วยงานละ 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi – structured or guided interviews) เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ในจัดงานประเพณีวิ่งควายจังหวัดชลบุรี ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม และ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งผ่านการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (content validity) ความครอบคลุมประเด็นของเรื่องที่ทำการวิจัยจากอาจารย์ที่ปรึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและทดสอบความเชื่อมั่นเป็นที่เรียบร้อยแล้วมาดำเนินการเก็บข้อมูลโดยติดต่อขอหนังสือจากคณะศิลปศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี ถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างไปสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่บุคลากรในหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรีด้วยตนเอง จำนวน 10 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้วยคอมพิวเตอร์ โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาโดยใช้วิธี (Content analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในงาน ประเพณีวิ่งควายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี ในปัจจุบัน

องค์ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรีในปัจจุบัน 2 กิจกรรมหลักในการจัดงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของงานประเพณีวิ่งควายประกอบด้วย 1) การแข่งวิ่งควาย 2) การประกวดสุขภาพควาย และ 3) การตกแต่งควายสวยงามและตลกขบขัน แล้วยังพบว่ามิกิจกรรมนันทนาการ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้งานประเพณีวิ่งควายมีความน่าสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้อยู่ในพื้นที่มากขึ้น ประกอบด้วย 7 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมด้านเกมกีฬา 2) กิจกรรมด้านศิลปหัตถกรรม 3) กิจกรรมด้านการเต้นรำ 4) กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวทัศนศึกษา 5) กิจกรรมด้านการละคร 6) กิจกรรมด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ และ 7) กิจกรรมด้านดนตรีและร้องเพลง ทำให้บรรยากาศในงาน สนุกสนาน เพลิดเพลิน

2. ผลการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี

ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพื้นที่จังหวัดชลบุรีเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี อาชีพนักเรียน/นักศึกษา ระดับการศึกษาปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือน 10,000 – 15,000 บาท เป็นผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมในงานประเพณีวิ่ง ซึ่งมีความต้องการกิจกรรมนันทนาการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 1.08) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า 3 อันดับแรกคือ ด้านการท่องเที่ยวทัศนศึกษาวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 1.42) อยู่ในระดับมาก รองลงมาด้านศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.93) อยู่ในระดับมาก และด้านการดนตรีและการร้องเพลง ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.98) อยู่ระดับมาก ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ บุคลากรในหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีวิ่งควาย จำนวน 10 คน โดยมีข้อคำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ในจัดงานประเพณีวิ่งควายจังหวัดชลบุรี ด้านการจัดการด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และด้านกิจกรรม พบว่า

3.1 ด้านพื้นที่

1) สถานที่จัดงานมีความเหมาะสมมากเนื่องจากเป็นพื้นที่ดั้งเดิม เป็นแหล่งกำเนิดของประเพณีวิ่งควายและ มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ คือเมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จประพาสจังหวัดชลบุรี ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรีคือพระยาวเศษ ฤาไชย ได้จัดวิ่งควายถวายทอดพระเนตรที่หน้าศาลากลางจังหวัดชลบุรี ซึ่งมีหลักฐานปรากฏในพระราชกิจรายวัน และยังอยู่ในตัวเมืองซึ่งมีรถโดยสารประจำทางผ่านอยู่ตลอดเวลา

2) ระบบการคมนาคมขนส่งในการเข้างานมีความสะดวกสบายปานกลาง เพราะมีรถโดยสารประจำทางวิ่งผ่านตลอดเวลา การจราจรติดขัดเป็นบางครั้งเนื่องจากในช่วงการจัดงานมีทั้งนักท่องเที่ยว รถ และ กระป๋องจำนวนมาก และในช่วงการเดินขบวนแห่เวียนกัณฑ์ จะมีการปิดถนนจึงทำให้การสัญจรไม่สะดวก

3) สถานที่ในการจัดงานมีสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นป้ายบอกทางแผนผังพื้นที่การจัดงาน การประชาสัมพันธ์ และบริการห้องสุขา มีความเหมาะสมปานกลาง เนื่องจากสถานที่จัดงานมีขนาดใหญ่และจัดกิจกรรมต่างๆเป็นจำนวนมาก ป้ายบอกทางหรือป้ายประชาสัมพันธ์มีขนาดเล็ก และไม่มีที่น่าสนใจ จึงทำให้นักท่องเที่ยวมองไม่เห็น ส่วนบริการสุขา นั้น เนื่องจากบริการรถสุขามีไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และสถานที่จัดงานเป็นจุดศูนย์รวมของสถานที่ราชการ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จึงไปใช้บริการตามสถานที่ราชการโดยรอบ

4) สรุปได้ว่าข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการด้านพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการจัดงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี เนื่องจากว่าพื้นที่ในการจัดงานมีจำกัด และไม่สามารถเปลี่ยนสถานที่จัดงานได้ ดังนั้นควรมีการจัดการด้านการจราจร ในช่วงต่างๆ จัดที่จอดรถให้สำหรับนักท่องเที่ยว และมีบริการรถรับส่งจากจุดจอดรถเข้าไปในสถานที่จัดงานเพื่อความสะดวกสบายซึ่งช่วยลดปัญหาการจราจรติดขัด และการจัดพื้นที่สำหรับร้านค้าซึ่งมีจำนวนมากให้เหมาะสม และเพิ่มปริมาณของรถสุขาเคลื่อนที่หรือสร้างห้องสุขาชั่วคราวเพิ่มเติม

3.2 ด้านการจัดการ

- 1) งบประมาณที่ได้รับมีความเหมาะสมปานกลางและต้องใช้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เนื่องจากงบประมาณมีความจำกัด และระบบการเบิกจ่ายเงินเป็นไปด้วยความยากลำบาก มีเงื่อนไขค่อนข้างมาก จึงทำให้ขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ
- 2) การนำคน หรือหน่วยงานต่างๆ เข้ามาร่วมงานประเพณีวิ่งควายสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวได้มาก เนื่องจากการร่วมมือกันหลายๆฝ่าย มีการส่งควายมาเข้าแข่งขันเพิ่มมากขึ้น มีการส่งคนในชุมชนมาเข้าประกวดแข่งขันและร่วมกิจกรรมต่างๆ ทำให้มีนักท่องเที่ยวมีหลายกลุ่ม ซึ่งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี
- 3) ปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ในการจัดงานเพียงพอและมีคุณภาพ มีความเหมาะสมปานกลาง เนื่องจากวัตถุดิบที่ใช้ในการจัดงาน มีว่าจะเป็นควาย หรือทรัพยากรทางธรรมชาติที่สำคัญมีปริมาณจำกัดและราคาแพง จึงจำเป็นต้องใช้อย่างประหยัด และใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด
- 4) การบริหารจัดการตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนการดำเนินงานจนกระทั่งงานเสร็จสมบูรณ์เกิดปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากงานประเพณีวิ่งควายนี้เป็นงานระดับจังหวัดจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายหน่วยงานบ้างครั้งขั้นตอนการประสานงานระหว่างหน่วยงานมีความล่าช้าและไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร และควรมีคำสั่งแต่งตั้งคณะดำเนินงานที่ชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน
- 5) การประสานงานเตรียมการและการแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่างๆควรมีการประสานงานล่วงหน้า และมอบหมายงานให้แก่ผู้ที่สามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้โดยไม่ต้องรอ เพราะบางอย่างต้องการความรวดเร็ว และเชิญฝ่ายต่างๆประชุมนำเสนอความคิดเห็น หากพบปัญหาควรหารือและขอมติจากที่ประชุม แลปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

3.3 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

- 1) ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีวิ่งควายในทุกๆด้าน เช่น ร่วมคิดกิจกรรม ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมสนับสนุนทุนแรงงาน ซึ่งการมีส่วนร่วมนั้นก็มิบริบทที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งบางอย่างต้องอาศัยชุมชนเป็นอย่างมาก เช่นขบวนเวียนกัณฑ์ ต้องอาศัยชาวบ้านนำควายมาเข้าร่วมในงาน ซึ่งสามารถบอกได้ว่าประเพณีจะไม่ประสบความสำเร็จหากปราศจากความร่วมมือของคนในชุมชน
- 2) ควรจัดให้มีพื้นที่จำหน่ายสินค้าชุมชนในเขตเทศบาล เพื่อจะได้เป็นช่องทางเผยแพร่สินค้าของชุมชน เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน และคำนึงถึงความต้องการของชุมชน เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

3.4 ด้านกิจกรรม

1) การแสดงกิจกรรมงานวัด เช่น ชิงช้าสวรรค์ โยนห่วง ปากระป๋อง ปาลูกโป่ง เครื่องเล่นสำหรับเด็ก และการออกร้านขายของ OTOP และอาหารพื้นบ้านเนื่องจากเป็นกิจกรรมที่สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเป็นกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวและเกิดการใช้จ่าย ทำให้มีเงินหมุนเวียนนอกจากจะกระตุ้นการท่องเที่ยวแล้วแล้วยังสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี และทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ส่วนการแสดงนิทรรศการกระบือบำบัดสำหรับรักษาผู้ป่วยออทิสติก นอกจากจะนำควายมาวิ่งแข่งขันกันเพื่อความสุขสนุกสนานแล้ว ยังทำให้นักท่องเที่ยวได้เห็นถึงความสำคัญของควายในด้านอื่นๆ ว่านอกจากจะใช้ควายในการทำไร่ไถนาแล้ว ควายยังเป็นอีกทางเลือกในการรักษาผู้ป่วยออทิสติกได้เป็นอย่างดี

2) กิจกรรมศิลปหัตถกรรมสามารถส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวที่อาจกำลังมองหาอาชีพเสริม และต้องการนำสิ่งเหล่านี้ไปทำเป็นอาชีพ หรืองานอดิเรกได้ แต่การจัดกิจกรรมต่าง ๆ นั้นควรคำนึงถึงทรัพยากรที่มีอยู่ และความโดดเด่นพื้นที่โดยรอบ และจัดให้มีความสัมพันธ์กับงานประเพณีจึงจะทำให้งานประเพณีมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

3) กิจกรรมด้านดนตรีและการร้องเพลง การประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง การแสดงดนตรีพื้นเมือง เช่น เพลงเกี่ยวข้าว เพลงฉ่อย การแสดงคอนเสิร์ตร่วมสมัย เป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมและเป็นการสร้างความบันเทิง ทำให้ภายในงานไม่เงียบเหงา

4) การจัดกิจกรรมต่างๆ ควรจัดให้สอดคล้องกับงานประเพณี จัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวเห็นความสำคัญของควาย หน่วยงานต่างๆ ก็ควรให้ความร่วมมือ สนับสนุน การจัดกิจกรรมให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น และอนุรักษ์ให้สืบทอดเป็นมรดกต่อไปจนรุ่นลูกหลาน ให้มีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมประเพณีของชาวจังหวัดชลบุรี

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. องค์ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรีในปัจจุบัน ซึ่งมี 2 ลักษณะได้แก่ กิจกรรมหลักคือกิจกรรมที่มีมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันซึ่งไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เช่นการแข่งขันวิ่งควาย การประกวดสุขภาพควาย และการประกวดการตกแต่งควายสวยงามและตกลงขบขัน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของงานประเพณีวิ่งควาย และกิจกรรมนันทนาการ เป็นการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ในด้านของการพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งมีรูปแบบที่หลากหลาย ทำให้เกิดกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ และเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เด็กได้รับการเรียนรู้ แล้วจึงช่วยส่งเสริมให้มีความรัก ความสามัคคี ความเข้าใจอันดีกับคนในสังคม และดึงดูดความสนใจของ

นักท่องเที่ยวมากขึ้น ซึ่งยังสอดคล้องกับ กลุ่มพัฒนาทรัพยากรทางนันทนาการสำนักงานส่งเสริมและพัฒนานันทนาการสำนักพัฒนาการกีฬา และนันทนาการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2546: 17) เรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการนันทนาการในโลกยุคใหม่ ได้กล่าวว่า นันทนาการเป็นปัจจัยสำคัญเบื้องต้นสำหรับมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์ทุกหมู่เหล่าต้องการที่จะแสดงออกและพัฒนาตนเองในรูปแบบต่างๆ เช่น การร้องเพลง เต้นรำพื้นเมือง เกม กีฬา ศิลปะ ละคร วรรณกรรม ฯลฯ เด็กและเยาวชน ของทุกประเทศนิยมเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่เด็กได้รับการเรียนรู้ และได้รับประสบการณ์ในชีวิตจากกิจกรรมทางนันทนาการที่เด็กสนใจ กิจกรรมนันทนาการช่วยให้เกิดความสุข ความพึงพอใจ อันเป็นคุณค่าเบื้องต้น ทำให้เกิดความสมดุลแห่งชีวิต และยิ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องรูปแบบการท่องเที่ยว บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2557: 42) ได้กล่าวว่ารูปแบบการท่องเที่ยวที่ทำให้ชีวิตมีความหมาย (Extension Pattern) นักสำรวจและนักเดินทางอาสาสมัครจัดเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางในรูปแบบนี้ ซึ่งคิดว่าการทำงาน การพักผ่อน และการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กันโดยการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่พัฒนาสติปัญญาและจิตวิญญาณ ซึ่งทำให้ชีวิตมีค่าและมีความหมายยิ่งขึ้น ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะเดินทางเองตามลำพังหรือเดินทางเป็นกลุ่มเล็ก และเน้นแสวงหาประสบการณ์ที่เป็นสาระศึกษาวัฒนธรรมและวิถีการดำรงชีวิตของท้องถิ่น

2. ความต้องการของนักท่องเที่ยว เกี่ยวกับความต้องการกิจกรรมนันทนาการทั้ง 7 กิจกรรมนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการกิจกรรมนันทนาการ ด้านการท่องเที่ยวทัศนศึกษา วัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน มากที่สุด สอดคล้องกับนิยามการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม ของ พะยอม ธรรมบุตร. (2548: 1) ที่กล่าวถึงคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวจะสนใจวิถีชีวิต ฆราวาสวัฒนธรรม ศิลปะ อนุสาวรีย์ และกิจกรรมนันทนาการของชุมชนท้องถิ่น นักท่องเที่ยวจะเยี่ยมชมและศึกษาแหล่งประวัติศาสตร์ ศิลปะ มหกรรมและงานแสดงสินค้าหัตถกรรม พิพิธภัณฑ์ทุกประเภท ศิลปะการแสดงและทัศนศิลป์ ตลอดจนแหล่งมรดกต่างๆ ซึ่งนักท่องเที่ยวจะเข้าสัมผัสเพื่อแสวงหาประสบการณ์ด้านวัฒนธรรม จากพื้นที่ๆ เข้าไปท่องเที่ยว การเยี่ยมชมแหล่งศิลปะของชุมชนพื้นเมืองของท้องถิ่นตลอดจนมีส่วนร่วมในงานเฉลิมฉลองขนบธรรมเนียมพิธีกรรมของชนเผ่าพื้นเมือง ซึ่งยัง สอดคล้องกับแนวคิดของ สมบัติ กาญจนกิจ. (2557:159) เรื่อง นันทนาการ และ อนุสาวรีย์ท่องเที่ยว กล่าวว่านักท่องเที่ยวต่างชาติและในประเทศมีความสนใจเป็นพิเศษเกี่ยวกับวิถีชีวิตและการแต่งกายของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น หรืออาจเรียกว่าประเพณีและชีวิตพื้นบ้าน

การท่องเที่ยวโดยรวมในปัจจุบัน พบว่าปัจจัยสำคัญของอัตราการเติบโต ได้แก่ เทศกาลและงานประเพณีต่างๆ เช่น ประเพณีวิ่งควาย ซึ่งมีการแสดงขบวนแห่เกวียนกันต์ การเทศน์มหาชาติ การทำขวัญควายและ กิจกรรมการแข่งขันวิ่งควาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นตัวกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวที่สนใจที่จะศึกษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในแต่ละพื้นที่ เดินทางมาท่องเที่ยวและศึกษาวัฒนธรรมงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี

ด้านพื้นที่ ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเห็นสอดคล้องกัน กว่าสถานที่ในการจัดงานประเพณีวิ่งควาย มีการคมนาคมที่สะดวกสบาย เข้าถึงง่ายและมีความปลอดภัยสูงเนื่องจากอยู่ในตัวเมือง ควรจัดหาที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยว และจัดหารถบริการรับส่งนักท่องเที่ยวระหว่างที่จอดรถ กับสถานที่จัดงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันทิกา ทิรัญเทศ. (2556: 95) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนนทบุรี กล่าวว่าควรมีการจัดระเบียบแหล่งท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นหลัก และควรพัฒนาศักยภาพในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เรื่องการมีขนส่งสาธารณะรับ-ส่งนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบาย และยังคงสอดคล้องกับ วสิษฐา เปี่ยมสกุล และสุชาติ ทวีพรปฐมกุล. (2556: 120 - 121) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดขอนแก่นพบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการ ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านความสามารถในการเข้าถึง และสิ่งอำนวยความสะดวกซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวในระดับมาก การคมนาคมเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวที่สำคัญเพราะทำให้เกิดการเดินทางทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2557: 122) เรื่องพฤติกรรมนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวต้องการเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมการเดินทางท่องเที่ยวที่ไม่ต้องอาศัยแรงกายมาก สามารถเข้าไปถึงแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก ง่ายตาย เช่นสามารถขับรถเข้าไปจอดในลานจอดรถของแหล่งท่องเที่ยวได้ และเดินทางไม่มาก ไม่ต้องเดินไกลหรือลำบากในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ด้านการจัดการ การแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน ประสานงานผู้ที่รับผิดชอบในฝ่ายต่างๆ ล่วงหน้ามีการสรุปงานให้ผ่านการเห็นชอบจากมติในที่ประชุมแล้วดำเนินการตามแผนงานที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรียาภา ผันทางาม. (2552: 67) เรื่องการประเมินผลโครงการประเพณีวิ่งควาย : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลหนองไผ่แก้ว ตำบลหนองไผ่แก้ว อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี กล่าวว่า ด้านกระบวนการหรือการบริหารจัดการ พบว่า การประสานและการขอความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีการดำเนินการอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ซึ่งต้องอาศัยความสัมพันธ์อันดีต่อกัน จึงส่งผลให้การประสานงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งยึดมติในที่ประชุมคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายของแผนงานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในการบริหารงานโครงการประเพณีวิ่งควายที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการตลอดจนเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย และยังคงสอดคล้องกับ อัจฉราภรณ์ แก้วเกียรติยศ และสุชาติ ทวีพรปฐมกุล. (2556: 138) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก สังฆมณฑลราชบุรี กล่าวว่าแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวใน

ศาสนาคริสต์นั้น ควรเป็นการจัดการร่วมกันระหว่างบาทหลวงคริสตชนประจำโบสถ์ โดยมีการจัดประชุมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ให้มีการจัดบุคลากรของชุมชนในการทำหน้าที่คอยให้ความรู้และความเข้าใจในการเยี่ยมชมน หรือการประสานงานเพื่อติดต่อประชาสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่นๆ

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน วางแผนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีวิ่งควายในทุกๆด้าน ควรจัดให้มีพื้นที่จำหน่ายสินค้าชุมชนในเขตเทศบาล เพื่อจะได้เป็นช่องทางเผยแพร่สินค้าของชุมชน และเป็นการสร้างรายได้ ให้กับชุมชนและเป็นแรงจูงใจให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ อิทธิพล โกมล (2553: 42) เรื่องรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษา บ้านวังน้ำมอกจังหวัดหนองคาย ได้กล่าวว่า รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านวังน้ำมอกนั้น จากปัจจัยนำเข้าประกอบด้วยประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน ประเพณีวัฒนธรรม การรวมกลุ่มของชุมชน และทรัพยากรธรรมชาติ ชาวบ้านมีกระบวนการในการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคส่วนต่างๆอย่างเป็นระบบในการประชาคมชาวบ้านในโอกาสต่างๆ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจให้เกิดกับชุมชน ให้มีการแสดงความคิดเห็น เสนอแนวคิดเพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากความคิดร่วมกันของชุมชนบ้านวังน้ำมอก มีการศึกษาดูงานด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนที่อื่นซึ่งจะทำให้ชาวบ้านค้นพบต้นทุนเดิมที่มีอยู่แล้วทั้งขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมที่ดีงาม มีทรัพยากร ธรรมชาติป่าไม้และแม่น้ำที่อุดมสมบูรณ์ เกิดแนวคิดร่วมกันในการที่จะพัฒนาพื้นที่อนุรักษ์สิ่งที่มีคุณค่าอยู่แล้วในชุมชนมาเป็นจุดขายในกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ ศึกษาค้นคว้าและพัฒนาของชุมชน แล้วยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นรินทร์ หลิมไพโรจน์. (2554: 368 - 369). เรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาจังหวัด นครราชสีมา. ได้กล่าวว่าให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการขาย/จำหน่ายสินค้า พื้นถิ่น อาหาร เครื่องดื่มของที่ระลึก ผลผลิตทางการเกษตร ให้กับนักท่องเที่ยวบริเวณจุดพักระหว่างการท่องเที่ยว หรือทางเข้า และ ออก เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น ลดการย้ายถิ่นฐานของประชาชน ทำให้ประชาชนเกิดความรักและหวงแหนถิ่นที่อยู่ของตน และเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ด้านกิจกรรม กิจกรรมนันทนาการทั้ง 7 กิจกรรมมีความเหมาะสมมาก หน่วยงานต่าง ๆ ควรให้ความร่วมมือ สนับสนุน การจัดกิจกรรมให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น และควรจัดให้สอดคล้องกับงานประเพณีวิ่งควายซึ่งสอดคล้องกับ อเนชา เพียรทอง และคณะ. (2556: 108) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการกีฬาไทยในแหล่งท่องเที่ยว โบราณสถานแห่งชาติ พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ที่กล่าวว่า แนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการกีฬาไทยในแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานแห่งชาติ พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร จะต้องเป็นกิจกรรมนันทนาการกีฬาไทยที่ทั้งชี้ถึงเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของพื้นที่รวมทั้งจะต้องมีรูปแบบของกิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องในการดำเนินงาน และ กิจกรรมต้องแสดงถึงคุณค่าต่อการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของ

ทุกภาคส่วนและยังสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของ ประชาสัมพันธ์จังหวัดชลบุรี. (2559: สัมภาษณ์) กล่าวว่าการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีต่างๆควรจัดให้มีความสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของงานประเพณีนั้นๆ และให้คงไว้ซึ่งความเป็นประเพณีดั้งเดิมที่มีอยู่ก่อนแล้วและ อนุรักษ์ให้มีสืบต่อไป

ดังนั้นสรุปแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายเพื่อส่งเสริม วัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี ได้ภาพที่ 5.1

ภาพ 5.1 ภาพสรุปแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายเพื่อส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ในการมาท่องเที่ยวระหว่างชาวไทยและชาวต่างชาติ
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความต้องการกิจกรรมนันทนาการระหว่างกลุ่มตัวอย่างตามช่วงอายุ
3. ควรมีการศึกษาด้านการบริหารงานระหว่างองค์กร

มหาวิทยาลัยการจัดการศึกษาแห่งชาติ

บรรณานุกรม

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ.2555-

2559. กรุงเทพฯ:

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.ความมุ่งหมายของนันทนาการ. (2558). สืบค้นเมื่อ 24

พฤศจิกายน. 2558 จาก http://www.osrd.go.th/brdp/source/index.php_ และ

<http://guru.google.co.th/guru/thread?tid=727507e66914ff84>

กลุ่มพัฒนาทรัพยากรทางนันทนาการสำนักงานส่งเสริมและพัฒนานันทนาการสำนักพัฒนาการกีฬา

และนันทนาการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2546). ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการ

นันทนาการในโลกยุคใหม่. เอกสาร:

กันทนา แก้วศรี. (2553). การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเพณีออกหว่า

และประเพณีแห่เทียนแหง ของอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน.

ทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

กระทรวงวัฒนธรรม.

ขวัญ วงษ์วิภาค. (2545). ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ใน เอกสารการสอนชุดวิชา

ประสบการณ์วิชาชีพการจัดการการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ชรอใจ คัมภรสิริ. (2550). “ธุรกิจ” เรื่องง่ายๆ. เอกสาร:

ฐิติรัตน์ ศรีธีระวีโรจน์, ประชาสัมพันธ์จังหวัดชลบุรี, (2559, 11 พฤษภาคม). สัมภาษณ์.

เทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย. (2556). การนันทนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นรินทร์ หลิมไพโรจน์. (2554). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาจังหวัดนครราชสีมา.

วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว). คณะ

วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

นิตา ชัชกุล. (2557). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: พรินท์.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2549). การพัฒนาและการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : เพรส

แอนด์ ดีไซน์.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2557). พฤติกรรมนักท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: เพรินซ์ข้าหลวง

พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2551). ระเบียบวิธีวิจัยทางการท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :

ธรรมสาร.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2556). อุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.

- ทิพวรรณ พุ่มมณี. (2550). **การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง รามคำแหง.
- เบญจมาศ อุทกศิริ. (2556). **ความหมายของการท่องเที่ยว**. สืบค้นเมื่อ 24 พฤศจิกายน. 2558 จาก http://thaigoodview.com/library/teachershow/samutprakan/benjamas_u/tongteaw/sec03p01.html.
- ประคอง วรรณสุต. (2542). **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรียาภา พันทางาม. (2552). **การประเมินผลโครงการประเพณีวิ่งควาย : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลหนองไผ่แก้ว ตำบลหนองไผ่แก้ว อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ปัญหาพิเศษ (สาขาวิชาบริหารทั่วไป) วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา**.
- ปัทมทิญา สิงห์คราม. (2557). **ปริญญานิพนธ์เรื่องการวิจัยและพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เพื่อสร้างปรากฏการณ์ในการพลิกฟื้นประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร**. สาขาวิชาการกีฬา นันทนาการและการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปัญญา เทียนนาวา. (2554). **การท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาโดยชุมชน**. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- พยอม ธรรมบุตร. (2548). **เอกสารประกอบการเรียนการสอนเรื่องหลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์**. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิมพ์วรรณ สุจารินพงค์. (2557). **การตลาดเชิงวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ในเขตพื้นที่ตำบลอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ราณี อีสัยกุล. (2546). **การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพ การจัดการการท่องเที่ยว = Professional experience in tourism management**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วสิษฐา เปี่ยมสกุล และสุชาติ ทวีพรปฐมกุล. (2556). **การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดขอนแก่น**. วรสารวิชาการสถาบันการพลศึกษา. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม. กรุงเทพฯ: ธนาเพรส.
- วันทิกา หิรัญเทศ. (2556). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนนทบุรี**. วิทยาลัยราชพฤกษ์.

- สมบัติ กาญจนกิจ. (2557). **นันทนาการและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สระริณญาณภัสร์ บุรณะกิติ. (2555). **รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นชุมชนเลียบคลองพระยาบันลือ**. ปร.ด. สาขาวัฒนธรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักการศึกษา เทศบาลเมืองชลบุรี. (2558). **แถลงข่าวงานประเพณีวิ่งควายจังหวัดชลบุรี ครั้งที่ 144**. (วารสาร). ชลบุรี: เทศบาลเมืองชลบุรี.
- สำนักการศึกษา เทศบาลเมืองชลบุรี. (2558). **ประเพณีวิ่งควายจังหวัดชลบุรี**. (แผ่นพับ). ชลบุรี: เทศบาลเมืองชลบุรี.
- ศูนย์สนเทศกระบือนานาชาติ. (2556). **การจำแนกควาย**. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 พ.ค. 59 จาก http://ibic.lib.ku.ac.th/ibicth/index.php?option=com_content&view=article&id=48:classification&catid=37:2009-06-25-03-23-58&Itemid=62
- อนงค์พรรณ หัตถมาศ และสุวรงค์ ศรีเทพ. (2551). **การสืบสานประเพณีเทศกาลขนมจีนอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบูรณ์**. โปรแกรมวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- อนเชา เพียรทอง และคณะ (2556). **แนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการกีฬาไทยในแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานแห่งชาติ พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร**. สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- อัจฉราภรณ์ แก้วเกียรติยศ และสุชาติ ทวีพรปฐมกุล. (2556). **แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทาง ศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก สังฆมณฑลราชบุรี**. วรสารวิชาการสถาบันการพลศึกษา. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม. กรุงเทพฯ: ธนาเพชร.
- อิทธิพล โกมล. (2553). **รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษา บ้านวังน้ำมอกจังหวัดหนองคาย**.สำนักงาน คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.
- Tourism of world. (2011). **วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว**. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 มกราคม 2559 จาก <https://tourismatbuu.wordpress.com/%E0%B8%84%E0%B8%A7>
- Sadiki, Fouad A. (2012:3). **"Sustainable Tourism Marketing Strategies at UNESCO World Heritage Sites"** UNLV Theses/Dissertations/Professional Papers/Capstones.
- Stevens, Laurence. (1990). **Guide to Starting and Operating a Successful Travel Agency**. 3rd ed. New York : s.n.

แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี

คำชี้แจง:

1. แบบสอบถามชุดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการศึกษาวิจัยระดับมหามหัตถศึกษาการจัดการกีฬาและนันทนาการ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี เท่านั้น
2. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากท่านได้กรุณาตอบแบบสอบถามเพื่อจกใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์ในการเสนอแนะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี
3. ข้อมูลที่ได้จากท่าน ผู้วิจัยจะถือเป็นความลับที่สุด ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลใดๆ เป็นรายบุคคล จะวิเคราะห์ทางสถิติในภาพรวมเท่านั้น ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ และจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรีต่อไป
4. โปรดอ่านคำชี้แจง และตอบแบบสอบถามทุกด้าน และทุกคำถาม แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดการกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี

ขอขอบพระคุณในความกรุณาที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างดี

นางสาวสายรุ้ง จวงษ์

นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรการจัดการกีฬาและนันทนาการ
คณะศิลปศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง: โปรดกรอกข้อมูล และทำเครื่องหมาย หน้าข้อความที่ตรงกับตัวท่าน

1. เพศ

- ชาย หญิง

2. ท่านมีอายุอยู่ในช่วง

- ต่ำกว่า 20 ปี 31 – 40 ปี 51- 60 ปี
 20 – 30 ปี 41 – 50 ปี มากกว่า 60

3. ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพ

- นักเรียน/นักศึกษา รัฐวิสาหกิจ
 รับราชการ พนักงานเอกชน
 รับจ้างทั่วไป อื่นๆ (โปรดระบุ).....

4. ท่านสำเร็จการการศึกษา

- ประถมศึกษา ปวช. – ปวส. ปริญญาโท
 มัธยมศึกษา ปริญญาตรี ปริญญาเอก
 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

5. รายได้ ต่อเดือน

- ต่ำกว่า 10,000 บาท 20,001 – 25,000 บาท
 10,000 – 15,000 บาท 25,001 – 30,000 บาท
 15,001 – 20,000 บาท มากกว่า 30,000 บาท
 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

6. ประสบการณ์ในการเข้าชมประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี

- เคย
 ไม่เคย

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความต้องการของนักท่องเที่ยว

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในตารางข้างท้ายข้อความตามลำดับมากน้อยที่ท่านต้องการเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี ซึ่งจะมีความหมายดังนี้

5	หมายถึง	ความต้องการมากที่สุด
4	หมายถึง	ความต้องการมาก
3	หมายถึง	ความต้องการปานกลาง
2	หมายถึง	ความต้องการน้อย
1	หมายถึง	ความต้องการน้อยที่สุด

ประเด็นความต้องการเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการ ในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี	ระดับความต้องการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ด้านเกมกีฬาและการละเล่นพื้นบ้าน					
1. การแข่งขันตะกร้อลอดห่วง					
2. การแข่งขันกีฬาพื้นบ้านมวยดับจาก					
3. การแข่งขันกีฬาพื้นบ้านตัดว่าด้วยป่านคม					
4. การแข่งขันหมากรุกไทย					
5. การแข่งขันยิงหนังสติ๊ก					
6. การแข่งขันชักกะเย่อ					
7. การแข่งขันวิ่งเปี้ยว					
8. การละเล่นพื้นบ้านป็นเสาน้ำมัน					
9. การละเล่นพื้นบ้านทายโจ๊ก					
ด้านศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น					
10. การสอนและสาธิตการทำเครื่องจักสาน					
11. การสอนและสาธิตการทำเครื่องปั้นดินเผา					
12. การสอนและสาธิตการแกะสลักครกหิน					
13. การออกแบบชุดผ้าไทย					
14. การสอนและสาธิตการทำว่าวไทย					

ประเด็นความต้องการเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการ ในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี	ระดับความต้องการ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ด้านการเดินรำพื้นบ้าน					
15. การแสดงรำวงมาตรฐาน					
16. การแสดงรำกลองยาว					
17. การแสดงรำเทียน					
18. การแสดงรำโทน					
19. การประกวดลีลาศสำหรับผู้สูงอายุ					
ด้านการท่องเที่ยวทัศนศึกษาวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน					
20. การแสดงขบวนแห่เกวียนกัณฑ์ 13 กัณฑ์					
21. กิจกรรมทางศาสนา เช่น เทศน์มหาชาติ					
22. การแสดงการทำขวัญควาย					
23. การแสดงนิทรรศการกระบือบำบัดสำหรับรักษาผู้ป่วย ออทิสติก					
24. การแสดงกิจกรรมงานวัด เช่น ชิงช้าสวรรค์ โยนห่วง ปากระป๋อง ปาลูกโป่ง และเครื่องเล่นสำหรับเด็ก เป็นต้น					
25. การออกร้านขายของ OTOP และอาหารพื้นบ้าน					
ด้านการจัดแสดงละคร					
26. ลิเก					
27. ี่ว					
28. แม่ไม้มวยไทย					
29. กระบี่กระบอง					
30. การเล่นหมากกรุกคน					
31. วิถีชีวิตและความเป็นมาของประเพณีวิ่งควาย					
ด้านการส่งเสริมงานอดิเรก					
32. การแข่งขันนกรงหัวจุก					
33. การประกวดพระเครื่อง					
34. การแสดงการเลี้ยงไก่ชน					
35. การประกวดน้องนางบ้านนา					
36. การประกวดสาว (เหลือ) น้อยบ้านนา					
	ระดับความต้องการ				

ประเด็นความต้องการเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการ ในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ด้านการดนตรีและการร้องเพลง					
37. การแสดงคอนเสิร์ตร่วมสมัย					
38. การประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง					
39. การประกวดร้องเพลงไทยเดิม					
40. การประกวดร้องเพลงกล่อมเด็ก					
41. การแสดงดนตรีพื้นเมือง เช่น เพลงเกี่ยวข้าว เพลงฉ่อย					

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี

1. ด้านเกมกีฬาและการละเล่นพื้นบ้าน

.....

.....

2. ด้านศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น

.....

.....

3. ด้านการเดินร่ำพื้นบ้าน

.....

.....

4. ด้านการท่องเที่ยวทัศนศึกษาวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน

.....

.....

5. ด้านการส่งเสริมงานอดิเรก

.....

.....

6. ด้านการจัดแสดงละคร

.....

.....

7. ด้านการดนตรีและการร้องเพลง

.....

.....

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

วันที่.....

หัวข้อวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว
เชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี”

คำชี้แจงในการตอบแบบสัมภาษณ์

ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี ข้อมูลที่ได้จากท่านผู้ศึกษาจะวิเคราะห์ข้อมูลโดยภาพรวม ซึ่งคำตอบของท่านทุกข้อทุกประเด็นจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรีอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานผู้ที่ให้สัมภาษณ์

ชื่อสกุล.....ตำแหน่ง.....

ชื่อหน่วยงาน.....

สถานที่ที่ให้สัมภาษณ์.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....มือถือ.....

ส่วนที่ 2 ประเด็นที่ให้สัมภาษณ์

คำชี้แจง

- โปรดแสดงความคิดเห็นโดยทำเครื่องหมาย ในช่อง () ตามความคิดเห็นของท่าน
- โปรดเขียนข้อเสนอแนะตามความคิดเห็นของท่าน

ด้านพื้นที่

1. ท่านคิดว่าสถานที่จัดงานประเพณีวิ่งควาย มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หรือมีลักษณะชวนตา ชวนใจ มีเสน่ห์เฉพาะตัวที่สามารถดึงดูดความสนใจ ของนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเที่ยวในงานประเพณีวิ่งควายได้มากน้อยเพียงใดได้

() มีความเหมาะสมมาก () มีความเหมาะสมปานกลาง () มีความเหมาะสมน้อย

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

2. ท่านคิดว่าสถานที่จัดงานประเพณีวิ่งควายมีการจัดการระบบการคมนาคม และรถรับส่งในการเข้าร่วมงานประเพณีวิ่งควายที่สะดวกสบายมากน้อยเพียงใด

() มีความเหมาะสมมาก () มีความเหมาะสมปานกลาง () มีความเหมาะสมน้อย

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

3. ท่านคิดว่าสถานที่จัดงานประเพณีวิ่งควาย มีการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก เช่นป้ายบอกทาง แผ่นผังพื้นที่การจัดงาน บริการห้องสุขา ประชาสัมพันธ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ อย่างครบถ้วนและเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวหรือไม่

() มีความเหมาะสมมาก () มีความเหมาะสมปานกลาง () มีความเหมาะสมน้อย

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

4. ข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการด้านพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆในการจัดงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี

.....
.....
.....

ด้านการจัดการ

1. ท่านคิดว่างบประมาณที่ได้รับมีความเหมาะสมและสามารถใช้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

() มีความเหมาะสมมาก () มีความเหมาะสมปานกลาง () มีความเหมาะสมน้อย

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

2. ท่านคิดว่าการนำคน หรือหน่วยงานต่างๆ เข้ามาร่วมงานประเพณีวิ่งควายสามารถส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวได้มากน้อยเพียงใด

() มีความเหมาะสมมาก () มีความเหมาะสมปานกลาง () มีความเหมาะสมน้อย

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

3. ปริมาณวัสดุที่ใช้ในการจัดงานเพียงพอและมีคุณภาพ

() มีความเหมาะสมมาก () มีความเหมาะสมปานกลาง () มีความเหมาะสมน้อย

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

4. การบริหารจัดการตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนการดำเนินงานจนกระทั่งงานเสร็จสมบูรณ์เกิดปัญหาและ
อุปสรรคน้อยที่สุด

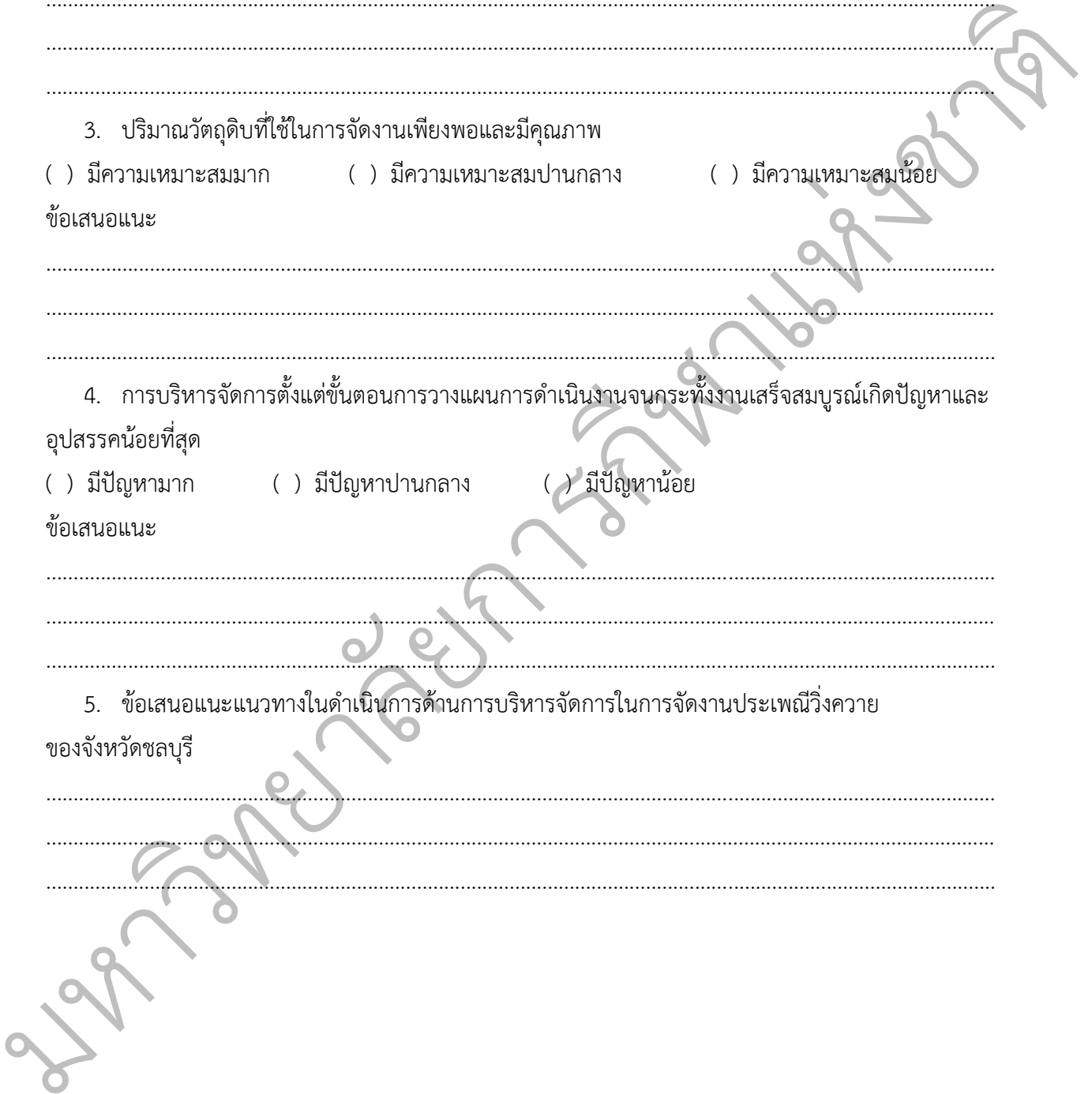
() มีปัญหามาก () มีปัญหาปานกลาง () มีปัญหาน้อย

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

5. ข้อเสนอแนะแนวทางในดำเนินการด้านการบริหารจัดการในการจัดงานประเพณีวิ่งควาย
ของจังหวัดชลบุรี

.....
.....
.....

ด้านกิจกรรม

คำชี้แจง : โปรดแสดงความคิดเห็นโดยใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องว่าง และระบุเหตุผล

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับกิจกรรมนันทนาการที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสนใจและต้องการให้มีการจัดในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี

กิจกรรม	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ระบุ / เหตุผล
กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวทัศนศึกษา วัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน 1. การแสดงกิจกรรมงานวัด เช่น ชิงช้าสวรรค์ โยนห่วง ปากะป่อง ปาลูกโป่ง และเครื่องเล่นสำหรับเด็ก เป็นต้น			
2. การออกร้านขายของ OTOP และอาหารพื้นบ้าน			
3. การแสดงนิทรรศการกระบือบำบัด สำหรับรักษาผู้ป่วยออทิสติก			
กิจกรรมด้านศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น 4. การสอนและสาธิตการทำเครื่องปั้นดินเผา			
5. การสอนและสาธิตการทำว้าวไทย			
6. การออกแบบชุดผ้าไทย			
กิจกรรมด้านดนตรีและการร้องเพลง 7. การประกวดวงดนตรีลูกทุ่ง			
8. การแสดงดนตรีพื้นเมือง เช่น เพลงเกี่ยวข้าว เพลงฉ่อย			
9. การแสดงคอนเสิร์ตร่วมสมัย			

10. ข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดกิจกรรมในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี

.....

.....

.....

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

คำชี้แจง : โปรดแสดงความคิดเห็นโดยใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องว่าง และระบุเหตุผล

1. ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีวิ่งควายในลักษณะใดบ้าง เพราะเหตุใด

ข้อ	การมีส่วนร่วม	ร่วม	ไม่ร่วม	ระบุ / เหตุผล
1.1	ร่วมคิดกิจกรรม			
1.2	ร่วมวางแผน			
1.3	ร่วมตัดสินใจ			
1.4	ร่วมดำเนินการ			
1.5	ร่วมติดตามประเมินผล			
1.6	ร่วมสนับสนุนทุน / แรงงาน			
1.7	ร่วมในลักษณะอื่นๆ (ระบุ)			

2. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน

.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้ให้สัมภาษณ์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นางสาวสายรุ้ง จวงษ์
วันเดือนปีเกิด	2 ตุลาคม 2529
สถานที่เกิด	จังหวัดกาญจนบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 52 หมู่ 1 ตำบลวังเย็น อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี 70160
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่บริการวัสดุอุปกรณ์กีฬา
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2547 มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกีฬา จังหวัดลำปาง พ.ศ. 2553 วท.บ. สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี คณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ พ.ศ. 2559 ศศ.ม สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี คณะศิลปศาสตร์ สาขาการจัดการการกีฬาและนันทนาการ

ภาพ 1 การแข่งขันวิ่งควาย

ภาพ 2 การแข่งขันวิ่งควาย

ภาพ 3 การประกวดสุขภาพควาย

ภาพ 4 การประกวดสุขภาพควาย

ภาพ 5 การประกวดตกแต่งควายสวยงาม

ภาพ 6 การประกวดตกแต่งควายตลกขบขัน

ภาพ 7 กิจกรรมประกวดสาวน้อยบ้านนา

ภาพ 8 กิจกรรมประกวดสาวน้อยบ้านนา

ภาพ 9 กิจกรรมการประกวดสาว (เหลือน้อย) บ้านนา

ภาพ 10 กิจกรรมการประกวดสาว (เหลือน้อย) บ้านนา

ภาพ 11 กิจกรรมเกมกีฬาพื้นบ้าน ทายโจ๊ก

ภาพ 12 กิจกรรมเกมกีฬาพื้นบ้าน ทายโจ๊ก

ภาพ 13 กิจกรรมเกมกีฬาพื้นบ้าน ตะกร้อลอดห่วง

ภาพ 14 กิจกรรมเกมกีฬาพื้นบ้าน ยิงหนังสติ๊ก

ภาพ 15 กิจกรรมเกมกีฬาพื้นบ้าน ตตว้าวด้วยเชือกป่านคม

ภาพ 16 กิจกรรมเกมกีฬาพื้นบ้าน หมากกรุกไทย

ภาพ 17 กิจกรรมเกมกีฬาพื้นบ้าน ปีนเสาน้ำมัน

ภาพ 18 กิจกรรมนิทรรศการขยะรีไซเคิล

ภาพ 19 กิจกรรมขบวนแห่เกวียนกัณฑ์

ภาพ 20 กิจกรรมขบวนแห่เกวียนกัณฑ์

ภาพ 21 กิจกรรมขบวนแห่เกวียนกัณฑ์

ภาพ 22 กิจกรรมขบวนแห่เกวียนกัณฑ์

ภาพ 23 พิธีเปิดงานประเพณีวิ่งควาย

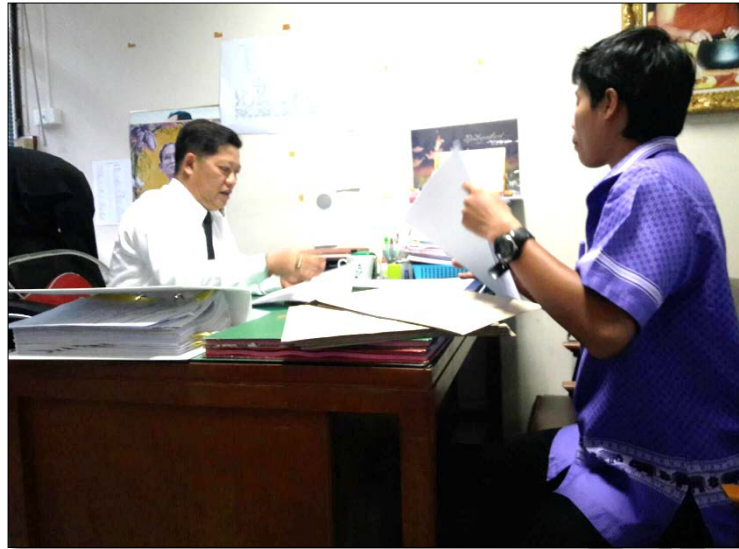
ภาพ 24 การแสดงในพิธีเปิดงานประเพณีวิ่งควาย

ภาพ 25 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

ภาพ 26 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

ภาพ 27 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

ภาพ 28 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

แนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายเพื่อส่งเสริม
การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี

สายรุ้ง จวงษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการกีฬาและนันทนาการ

คณะศิลปศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี

มิถุนายน 2559

แนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายเพื่อส่งเสริม
การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี

สายรุ้ง จวงษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการกีฬาและนันทนาการ

คณะศิลปศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี

มิถุนายน 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของสถาบันการพลศึกษา

เรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายเพื่อส่งเสริม
การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี

ชื่อผู้วิจัย สายรุ้ง จูวงษ์

สาขาวิชา การจัดการกีฬาและนันทนาการ

คณะอาจารย์ที่ปรึกษา

ดร. ปัทมทิญา สิงห์คราม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิวัฒน์ โอนสูงเนิน

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมศักดิ์ ศาสตร์สูงเนิน)

รองคณบดีคณะศิลปศาสตร์ ประจำวิทยาเขตชลบุรี

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อภิวัฒน์ โอนสูงเนิน)

..... ประธานกรรมการ

(ดร. ณัฐกฤตา งามมีฤทธิ์)

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. รชดา เครือทิศา)

..... ประธานกรรมการ

(ดร. ปัทมทิญา สิงห์คราม)

สายรุ้ง จวงษ์. (2559). แนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายเพื่อส่งเสริม
การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี. ปรินญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขา
การจัดการกีฬาและนันทนาการ). คณะศิลปศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี
อาจารย์ที่ปรึกษา: ปัทมทิญา สิงห์คราม, อภิวัฒน์ โอนสูงเนิน

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมในงานประเพณีวิ่ง
ควายของจังหวัดชลบุรีในปัจจุบัน 2) ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการ
ในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี 3) ศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณี
วิ่งควายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี ใช้เทคนิคการวิจัยแบบผสมผสาน
(mixed method research) ระหว่างระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และ
ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่
นักท่องเที่ยว และบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการจัดงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัด
ชลบุรี ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie
& Morgan) ที่ประชากรจำนวน 10,000 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 370 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%
เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้น ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนรวม 380 คน
และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 10 คน จากหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดงาน
ประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม
(Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi – structured or guided interviews)
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. องค์ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรีในปัจจุบัน
กิจกรรมหลักในการจัดงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เป็น
เอกลักษณ์ของงานประเพณีวิ่งควายประกอบด้วย 1) การแข่งวิ่งควาย 2) การประกวดสุขภาพควาย
และ 3) การตกแต่งควายสวยงามและตลกขบขัน แล้วยังพบว่ามีกิจกรรมนันทนาการ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่
จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้งานประเพณีวิ่งควายมีความน่าสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้อยู่ในพื้นที่มากขึ้น
ประกอบด้วย กิจกรรมด้านเกมกีฬา กิจกรรมด้านศิลปหัตถกรรม กิจกรรมด้านการเต้นรำ กิจกรรม
ด้านการท่องเที่ยวทัศนศึกษา กิจกรรมด้านการละคร กิจกรรมด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์
กิจกรรมด้านดนตรีและร้องเพลง ทำให้บรรยากาศในงาน สนุกสนานเพลิดเพลิน
2. ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพื้นที่จังหวัดชลบุรีเกี่ยวกับกิจกรรม
นันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 20
– 30 ปี อาชีพนักเรียน/นักศึกษา ระดับการศึกษาปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือน 10,000 – 15,000 บาท

เป็นผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมในงานประเพณีวิ่ง ซึ่งมีความต้องการกิจกรรม
นันทนาการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายกิจกรรมพบว่า 3 อันดับแรกคือ กิจกรรมการ
ท่องเที่ยวทัศนศึกษาวัฒนธรรมประเพณีที่บ้าน (\bar{X} = 4.06) รองลงมา กิจกรรมศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น
(\bar{X} = 3.89) และกิจกรรมดนตรีและการร้องเพลง (\bar{X} = 3.88) ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควายเพื่อส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี ในด้านพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมากเนื่องจากสามารถรองรับ
การจัดกิจกรรมนันทนาการทั้ง 7 กิจกรรมได้ครบถ้วนและมีพื้นที่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว ด้าน
การบริหารจัดการ มีการจัดการที่เป็นระบบสามารถบริหารเงินงบประมาณให้กับผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัด
งาน และใช้วัตถุประสงค์ที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมในการ
จัดงานประเพณีวิ่งควายในทุกๆด้าน โดยเฉพาะในการอนุรักษ์พันธุ์ควายและนำควายมาร่วมในงาน
ประเพณีวิ่งควาย ด้านกิจกรรม กิจกรรมทั้ง 7 กิจกรรมโดยภาพรวมมีความเหมาะสมมาก สามารถสร้าง
สีสันให้งานประเพณีวิ่งควายมีความน่าสนใจ และดึงดูดนักท่องเที่ยวให้อยู่ในพื้นที่มากขึ้น

Sairung Juwong . (2016). Guidelines for Recreational Activities in Chonburi

Buffalo Racing Festival to Promote Cultural Tourism. Master of Art. Faculty of Art, Institute of Physical Education, Chonburi Campus.

Advisors: Dr. Patantiya Singcram, Ass. Prof. Dr. Apiwan Ownsungnoen.

The objectives of this study investigate the knowledge about activities in Chonburi Buffalo Racing Festival, requirement of traveller about recreation activities in Chonburi Buffalo Racing Festival and guidelines for recreation activities in Chonburi Buffalo Racing Festival to promote Chonburi cultural tourism. The study is mixed method research between quantitative research and qualitative research. Tests were administered to travellers and people who work about Chonburi Buffalo Racing Festival. The research sets the size of sample population by using Krejcie & Morgan's table in which it has 10,000 people. The result of sample population gains 370 people that confidence level is 95 percentages because it protects a mistake. The researcher collects information from 380 sample population including 10 interviewers. The tests access questionnaire and semi-structured or guided interviews. Statistics uses to analyze data collection: percentage, average and standard deviation. The discussions of the study are:

1. Knowledge about activities in Chonburi Buffalo Racing Festival. The main of activity is the identity of Chonburi Buffalo Racing Festival that consists of buffalo racing, buffalo contest and decorating buffalo. Besides the recreation of activities are held to promote Buffalo Racing Festival that are interesting and attracting the travellers. They also consist of sport game, handcraft, dancing, field trip, drama, developing human life including music and singing. These activities make people entertain and enjoy it.

2. Requirement of travellers who travel in the area of Chonburi about activities in Chonburi Buffalo Racing Festival. It found that most females who are 20-30 years old are a student in Bachelor degree. Their income gets 10,000-15,000 baht per month. They also have an experience to join with Buffalo Racing Festival. Their overview in requirement of activities is more level. When I consider the activities to

find that three orders: Thai traditional and cultural field trip (\bar{X} = 4.06), local handcraft activity (\bar{X} = 3.89) and music and singing activity (\bar{X} = 3.88).

3. The suggestion of the guidelines for recreational activities in Chonburi Buffalo Racing Festival to promote Chonburi cultural tourism. The area is more appropriate because it can support the 7 recreation activities and it has enough area for travellers. The management has a system that people can participate in management and use material efficiently. Community can cooperate in Chonburi Buffalo Racing Festival especially to conserve buffaloes and bring buffaloes in which participate in Chonburi Buffalo Racing Festival. The overview in 7 recreation activities is suitable and colorful for Buffalo Racing Festival. It also appeals to travellers.

Keywords: recreation activities, Buffalo Racing Festival, cultural tourism

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	7
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.....	17
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนันทนาการในแหล่งท่องเที่ยว.....	21
ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดชลบุรี.....	38
ประวัติความเป็นมาของประเพณีวิ่งควาย.....	40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	44
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	44
งานวิจัยในประเทศ.....	46
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	50
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	51
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยเชิงปริมาณ.....	52
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเชิงปริมาณ.....	52
การเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยเชิงปริมาณ.....	55
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงปริมาณ.....	55

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยเชิงคุณภาพ.....	56
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเชิงคุณภาพ.....	56
การเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ.....	56
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ.....	57
4	
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
5	
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	82
วัตถุประสงค์ของงานวิจัย.....	82
วิธีดำเนินการวิจัย.....	82
สรุปผลการวิจัย.....	84
อภิปรายผล.....	87
ข้อเสนอแนะ.....	92
บรรณานุกรม.....	93
ภาคผนวก.....	97
ภาคผนวก ก.....	98
ภาคผนวก ข.....	114
ภาคผนวก ค.....	125
ภาคผนวก ง.....	139
ประวัติผู้วิจัย.....	142

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
4.1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้อบแบบสอบถาม.....	63
4.2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการ ทั้ง 7 กิจกรรม.....	66
4.3 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการกิจกรรมนันทนาการด้าน เกมกีฬาและ การเล่นพื้นบ้าน.....	67
4.4 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการกิจกรรมนันทนาการด้าน ศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น.....	68
4.5 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการกิจกรรมนันทนาการด้านการเดินรำพื้นบ้าน	69
4.6 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการกิจกรรมนันทนาการด้านการจัดแสดงละคร	70
4.7 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการกิจกรรมนันทนาการด้านการท่องเที่ยว ทัศนศึกษาวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน.....	71
4.8 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการกิจกรรมนันทนาการด้าน การส่งเสริมงานอดิเรก.....	72
4.9 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการกิจกรรมนันทนาการด้านการดนตรีและ การร้องเพลง.....	73
4.10 ตารางสรุปข้อเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควาย เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี.....	79

สารบัญญภาพ

ตาราง	หน้า
2.1 แสดงที่มาของการท่องเที่ยวงานประเพณีและศิลปวัฒนธรรม.....	9
2.2 แสดงองค์ประกอบของการท่องเที่ยว.....	14
2.3 กิจกรรมนันทนาการเสริมในงานประเพณีวิ่งควายของจังหวัดชลบุรี.....	35
2.4 กรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย.....	50
3.1 ขั้นตอนการดำเนินงานการวิจัย.....	51
4.1 แสดงข้อเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควาย เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี.....	81
5.1 ภาพสรุปแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในงานประเพณีวิ่งควาย เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี.....	91
1-2 การแข่งขันวิ่งควาย.....	100
3-4 การประกวดสุขภาพควาย.....	101
5-6 การประกวดตกแต่งควายสวยงาม, การประกวดตกแต่งควายตลกขบขัน.....	102
7-8 กิจกรรมประกวดสาวน้อยบ้านนา.....	103
9-10 กิจกรรมการประกวดสาว (เหลือน้อย) บ้านนา.....	104
11-12 กิจกรรมเกมกีฬาพื้นบ้าน ทายใจัก.....	105
13-14 กิจกรรมเกมกีฬาพื้นบ้าน ตะกร้อลอดห่วง, กิจกรรมเกมกีฬาพื้นบ้าน ยิงหนังสติ๊ก.....	106
15-16 กิจกรรมเกมกีฬาพื้นบ้าน ตัดว่าวด้วยเชือกป่านคม, กิจกรรมเกมกีฬาพื้นบ้าน หมากรุกไทย.....	107
17-18 กิจกรรมเกมกีฬาพื้นบ้าน ปีนเสาน้ำมัน, กิจกรรมนันทนาการกระป๋องบำบัด.....	108
19-22 กิจกรรมชบวนแห่เกวียนกัณฑ์.....	109
23-24 พิธีเปิดงานประเพณีวิ่งควาย, การแสดงในพิธีเปิดงานประเพณีวิ่งควาย.....	111
25-26 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ.....	112
27-28 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ.....	113